

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 8.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKLU
ZEKA DURUMLARI VE YÖNELTME ÖNERİ FORMU
UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR**

Mustafa KARABACAK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Bülent TARMAN

Konya-2012

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa KARABACAK
	Numarası	105214031011
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Durumları Ve Yöneltilme Öneri Formu Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mustafa KARABACAK

İmza:

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa KARABACAK		
	Numarası	105214031011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Bülent TARMAN		
Tezin Adı	İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Durumları Ve Yöneltilme Öneri Formu Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar			

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Durumları Ve Yöneltilme Öneri Formu Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar” başlıklı bu çalışma 22.10.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

1-Doç.Dr.Bülent TARMAN

Danışman

2-Yrd.Doç.Dr.Muhittin ÇALIŞKAN

Üye

3-Doç.Dr.İsmail ŞAHİN

Üye

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa KARABACAK
	Numarası	105214031011
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Bülent TARMAN
	Tezin Adı	İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Durumları Ve Yönelme Öneri Formu Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar

ÖZET

Türkiye’de 2003-2004 eğitim-öğretim yılında İlköğretim okullarında uygulanmaya başlanan Yönelme çalışmaları önemli bir yere sahiptir. Yönelme Yönergesi uygulaması ülkemizde ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere uygulanmakta olan planlı ve sistemli yönelme hizmetidir. Altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda öğrencilerin dersine giren branş öğretmenleri tarafından elektronik ortamda doldurulan gözlem raporları sınıf rehber öğretmenine verilmektedir. Sınıf rehber öğretmeni öğrencilerin ve velilerin de görüşünü alarak raporları dosyalamaktadır. Bu raporlar sekizinci sınıf sonunda sınıf rehber öğretmeni tarafından yönelme öneri kuruluna sunulur. Yönelme öneri kurulu üç yıllık gözlem raporlarına, veli ve öğrenci görüşlerine dayanarak Yönelme Öneri Formu hazırlanmaktadır. Bu forma göre öğrenci akademik, meslekî ve teknik veya güzel sanatlar eğitim programlarından birine yönlendirilmektedir. Hazırlanan yönelme öneri formu, öğrenci ilköğretim okulundan mezun olurken diploma ile birlikte verilmektedir. Gözlem raporlarındaki sekiz farklı zeka alanı Nöropsikolog Gardner’in çoklu zeka kuramı ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu çalışmanın amacı, sekizinci sınıf öğrencilerinin hangi baskın zeka alanlarının gelişmiş olduğunu

tanıma durumu ve ilköğretim ikinci kademedeki uygulanan yönlendirme çalışmalarında karşılaşılan sorunları ortaya çıkarmaktır. Araştırmada öğrencinin baskın zeka alanını tanıma sürecinde sekizinci sınıflarda bulunan öğrencilere uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile yöneltme öneri kurulunda bulunan öğretmenler tarafından hazırlanan “Yöneltme Öneri Formu” arasında anlamlı fark bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Ayrıca bu araştırmada, öğrencilerin ilgi, yetenek, kişilik özellikleri, akademik başarısı, katıldığı sosyal ve kültürel etkinliklerine yer verilerek hazırlanan Yöneltme yönergesi uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunları belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Konya İlinin Beyşehir İlçe merkezinde bulunan 10 ilköğretim okulundaki 18 okul yöneticisi, 105 branş öğretmeni, 7 okul rehber öğretmeni ve 204 8.sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Uygulanan 2 ayrı ölçekten toplam 334’ü geri dönmüştür. Veri çözümlenmeleri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilere uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile yöneltme öneri kurulunda bulunan öğretmenler tarafından hazırlanan “Yöneltme Öneri Formu” karşılaştırıldığında, çoklu zeka alanlarından Kişilerarası/Sosyal Zeka, Mantıksal/Matematiksel Zeka ve Müziksel/Ritmik Zeka alanlarından alınan puanların örtüştüğü fakat Sözel/Dilsel Zeka, Görsel/Uzamsal Zeka, Kişisel/İçsel Zeka, Bedensel/Kinestetik Zeka ve Doğacı Zeka alanlarından alınan puanların örtüşmediği görülmüştür. Ayrıca yönetici, rehber öğretmen ve branş öğretmenlerine uygulanan “Kişisel Bilgi Formu ve Yöneltmeye İlişkin Tutum Ölçeği” sonuçlarına göre; seçmeli derslerin yetersiz olduğu, velilerin çocuklarının baskın zeka alanını yeterince tanımadığı, öğretmenlere yöneltme etkinlikleri ile ilgili hizmetiçi eğitimin verilmesi gerektiği, yöneltme etkinlikleri uygulamalarında yöneticiler, öğretmenler ve okul rehber öğretmenleri arasındaki iletişim ve işbirliğinin yeterli olduğu, yöneltme gözlem formlarının öğrencinin tüm yönleri ile tanınmasında yeterli olmadığı, ders dışı etkinliklerinin yeterli olduğu,

ders içi etkinliklerinin yeterli olmadığı, öğretmenlerin yöneltme etkinliklerini benimsediği, öğrencilerin farklı zekâ alanlarını ortaya çıkaracak gerekli donanımın bulunmadığı, yöneltme etkinlikleri ile sorumlulukların rehber ğretmen ile paylaşıldığı, öğrencilerin uygulanan gözlem formu, test ve/veya envanter sonuçlarından haberdar edildikleri, öğretmenlerin, ğrenci hakkında topladıkları bilgileri gerektiğinde velilerle paylaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yöneltme, Yöneltme neri Formu, oklu Zekâ Kuramı, Eğitim Alanı, Eğitim Türü.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa KARABACAK
	Numarası	105214031011
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Bülent TARMAN
	Tezin İngilizce Adı	The Multiple Intellince Situations Of 8th Grade In Primary School And The Encountered Problems In Routing Suggestion Form Applications

ABSTRACT

In Turkey, the Routing Work that is first implemented in primary schools in the 2003-2004 Academic Year has an important place. The implementation of the Routing Directive is a planned and systematic orientation service for the students that major in the primary schools in our country. Observation Reports that are filled out electronically by the branch teachers who give lessons to the students in the sixth, seventh and eighth grades are given to the class guidance teacher. The class guidance teacher files the reports by taking the views of the students and the families. These reports are submitted to the Routing Suggestion Committee by the class guidance teacher at the end of the eighth class. The Routing Suggestion Committee prepares a Routing Suggestion Form with the help of three-year observation reports and the views of the families and the students. According to this form, the student is directed to one of the academic, vocational and technical or fine arts education programmes. The Routing Suggestion Form that was prepared is given with the diploma while the student graduates from the primary school. It can be said that eight different intelligence areas have similarities with the theory of Multiple Intelligence by Neurophyschologist Gardner. The purpose of this study is to recognize which dominant intelligence areas are improved by the eighth grade students and reveal the problems that are encountered in the routing work that is implemented in the second

part of the primary schools. In the research, it is compared if there is a significant difference between the “Self-Assessment Criterion in the Multiple Intelligence Areas” that is implemented to the eighth grade students in the recognition process of student’s dominant intelligence area and the “Routing Suggestion Form” that is prepared by the teachers who are in the Routing Suggestion Committee. Besides, in this research, it is aimed to determine the problems that are encountered during the implementations of Routing Directive which is prepared including the students’ interests, abilities, personality traits, academic success and social and cultural activities they attend.

The participants of this research group consist of 18 school principals and 105 subject (branch) teachers, 7 school guidance counselors and 204 8th grade students in 10 primary schools in the province of Konya in central Beyşehir District. Total 334 questionnaires were returned. Data analysis was done by using the programme SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0. In the data analysis descriptive statistical methods (number, percentage, mean average, standard deviation) were used.

According to the research results, when the “Self-Assessment Criterion in the Multiple Intelligence Fields” is compared with the “Routing Suggestion Form” that is prepared by the teachers who are in the Routing Suggestion Committee, it is seen that the scores which are gotten from the areas of Interpersonal / Social Intelligence, Logical / Mathematical Intelligence and Musical / Rhythmic Intelligence don’t overlap but the scores gotten from the areas Verbal / Linguistic Intelligence, Visual / Spatial Intelligence, Personal / Internal Intelligence, Bodily / Kinesthetic Intelligence, and Naturalistic Intelligence don’t overlap. In addition, according to the results of “Personal Information Form” and the “Routing Attitude Scale” which are implemented to the administrators, guidance counsellors and teachers, it is come to a conclusion that families don’t know their children’s dominant intelligence areas sufficiently, teachers should be given in-service training courses about routing activities, there is enough communication and cooperation between school directors, teachers and school guidance counsellors in the routing activities, the routing

observation forms are not enough to recognize all the qualities of the student, in-classroom activities are not enough but outside-classroom activities are enough, teachers adopted the routing activities, there aren't necessary material to find out the students' different intelligence areas, the routing activities and responsibilities are shared with the school guidance counsellor, the students are informed about the tests and/or inventory results implemented, teachers shares the information about the student with parents in case of necessity.

Key Words : Routing, Routing Request Form, Multiple Intelligence Theory, Education Areas, Education Type

ÖNSÖZ

Küreselleşme sürecinde teknolojinin gelişmesi ve bilimsel çalışmaların etkisi dünyanın değişim hızına ivme kazandırmaktadır. Değişim, üretimin planlama aşamasından başlamakta, üretim ve hizmet sunumu yöntemlerindeki değişim ile devam etmektedir. Devlet, fertlerin iyi bir mesleki ve teknik eğitim hizmeti alması, bir istihdam olanağının sağlanması talepleri ile karşı karşıyadır. Yaşadığımız yüzyılda hızla değişen yaşam koşullarına paralel olarak toplumsal sürekliliği sağlayacak insan gücünü yetiştirme görevini eğitim kurumları üstlenmiştir. Eğitim kurumları toplumun gereksinim ve beklentilerine yanıt verebilecek; kişisel ve sosyal anlamda hak ve sorumluluklarına ilişkin gerekli bilgi ve beceriye sahip vatandaşlar yetiştirmeye çalışmaktadır. Gelişmiş ülkeler ile karşılaştırma yapıldığında Türkiye'nin öne çıkan en önemli özelliği genç nüfusa sahip olmasıdır. Genç nüfusun eğitiminin iyi planlanması ve istihdamın sağlanması ile bu durum avantaj haline dönüştürülebilir. Günümüzde mesleki ve teknik eğitim ile yalnızca belirli mesleklerin yürütülmesine yönelik yeterliliklerin kazandırılması değil, bununla birlikte toplumsal yaşamın tüm alanlarında başarılı ve mutlu olmalarını sağlayacak geniş perspektifli eğitim olanaklarının sunulması beklenmektedir. Bu noktadan hareketle iyi ve kaliteli eğitim almış olan bireylerin ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunun içinde ilköğretim okullarında uygulanan yönlendirmenin öğrencilerin baskın zeka alanlarına uygun olarak ortaöğretim okullarına gönderilmelerinin önemini ortaya koymaktadır. İlköğretim okullarının önemli hedeflerinden biri de öğrencileri ilgi alanları ve kişilik özelliklerine uygun okul ve kurumlara yöneltmektir. Türk Eğitim Sisteminde yönlendirme her öğrenim kademesinde gerekli olan dinamik bir süreçtir. Özellikle ilköğretimden sonra gidilecek üst öğrenim alanının veya yerleşilecek işin, bireyin sonraki hayatını etkileme durumu çok yüksektir.

Ülkemizde, yöneltme çalışmaları ortaöğretim düzeyinde yoğunlaşmaktadır. Ortaöğretimde sağlıklı bir yönlendirme yapılabilmesi için öğrencinin erken yaşlardan itibaren bu alanda eğitilmesi gerekir. Bu da ilköğretimin ilk yıllarından itibaren öğretim ve rehberlik etkinliklerinin birbirlerini bütünleyerek uygulanması gerekmektedir. İlköğretimin önemli hedeflerinden biri de öğrencileri ilgi alanları ve

kişilik özelliklerine uygun okul ve kurumlara yönlendirmektir. Bireyi uygun okul ve alana yönlendirmenin amacı; Yöneltilme Öneri Formu gibi bir uygulamanın başlatılmasını gündeme getirmiştir. Eylül 2003 tarihinde, 2552 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak yürürlüğe giren İlköğretimde Yöneltilme Yönergesi'ne göre altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda dersine giren öğretmenleri tarafından baskın zeka alanlarına ait yeteneklerin, ilgilerin ve kişilik özelliklerinin gözlemlendiği gözlem raporları doldurulmaktadır. Öğrenci, ilköğretim okulundan mezun olurken akademik, meslekî ve teknik veya güzel sanatlar eğitim programlarından birine yönlendirilmektedir. Eğitim ile ilgili bu tip uygulamaların etkililiğini görme çalışmalarına ağırlık verilmesi ve sonuçlarının ilgililere sunulması, eğitimin kalitesinin artırılması için büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın yapılmasında ve yürütülmesinde bilimsel önerileri ile beni yönlendiren, değerli zamanını, ilgisini, bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen danışmanım, değerli hocam Sayın Doç. Dr. Bülent TARMAN'a, her zaman olduğu gibi yüksek lisans öğrenimim boyunca bana yardımcı olup çalışmamda gece gündüz demeden destek veren eşim Nesile KARABACAK'a, onlara ayıramadığım zamanlarda hoşgörülü davranan oğullarım Melih ve Alihan'a içtenlikle teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Mustafa KARABACAK
KONYA-2012

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	x
İÇİNDEKİLER	xii
BÖLÜM I GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Amaç	4
1.3. Önem.....	5
1.4. Varsayımlar (Sayıtlılar)	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar.....	8
BÖLÜM II LİTERATÜR TARAMASI	9
2.1. Yönelme Kavramı.....	9
2.2. Problem Alanlarına Göre Yönelme Çalışmaları.....	11
2.2.1. Eğitsel Rehberlik.....	11
2.2.2. Mesleki Rehberlik	13
2.3. Çoklu Zeka Kuramı Ve Yönelme.....	14
2.4. Yönelme Çalışmalarının Tarihçesi	23
2.4.1. Türkiye’de Cumhuriyet’ten Önce Rehberlik ve Meslekî Yönlendirme Düşüncesinin Gelişimi	24
2.4.2. Türkiye Cumhuriyeti’nde Rehberlik ve Meslekî Yönlendirme Düşüncesinin Gelişimi	26
2.5. Milli Eğitim Şuralarında Eğitim	29
2.5.1. Birinci Millî Eğitim Şûrası (17-29 Temmuz 1939).....	29
2.5.2. İkinci Millî Eğitim Şûrası (15-21 Şubat 1943).....	30

2.5.3. Üçüncü Millî Eğitim Şûrası (2-10 Aralık 1946)	30
2.5.4. Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (22-31 Ağustos 1949).....	30
2.5.5. Beşinci Millî Eğitim Şûrası (5-14 Şubat 1953).....	30
2.5.6. Altıncı Millî Eğitim Şûrası (18-23 Mart 1957).....	31
2.5.7. Yedinci Millî Eğitim Şûrası (5-15 Şubat 1962)	31
2.5.8. Sekizinci Millî Eğitim Şûrası (28 Eylül- 3 Ekim 1970).....	32
2.5.9. Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası.....	33
2.5.10. Onuncu Millî Eğitim Şûrası (23-26 Haziran 1981).....	34
2.5.11. Onbirinci Millî Eğitim Şûrası (1982).....	35
2.5.12. Onikinci Millî Eğitim Şûrası (18-22 Temmuz 1988).....	35
2.5.13. Onüçüncü Millî Eğitim Şûrası (15-19 Ocak 1990)	36
2.5.14. Ondördüncü Millî Eğitim Şûrası	36
2.5.15. Onbeşinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996).....	37
2.5.16. Onaltıncı Millî Eğitim Şûrası (22-26 Şubat 1999).....	38
2.5.17. Onyedinci Millî Eğitim Şûrası Kararları (13-17 Kasım 2006)	40
2.5.18. Onsekizinci Millî Eğitim Şûrası Kararları (1-5 Kasım 2010).....	41
2.6. Türkiye’de Beş Yıllık Kalkınma Planları	41
2.6.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1963-1967)	42
2.6.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972)	43
2.6.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1973-1977)	43
2.6.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1979-1983).....	43
2.6.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1985-1989).....	44
2.6.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1990-1994)	44
2.6.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1996-2000).....	45
2.6.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (2001-2005).....	46
2.6.9. Dokuzuncu Kalkınma Plânı (2007-2013)	46
2.6.10. 58. Hükümet Acil Eylem Plânı	47
2.7. Okullarda Yönelme Çalışmaları	47
2.8. Yönelme Çalışmaları İle İlgili Yasal Düzenlemeler.....	52
2.9. İlgili Araştırmalar	53

BÖLÜM III YÖNTEM.....	61
3.1. Araştırmanın Modeli.....	61
3.2. Çalışma Grubu.....	61
3.3. Veri Toplama Araçları.....	61
3.4. Verilerin Toplanması.....	63
3.5. Verilerin Analizi.....	64
BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUMLAR.....	65
4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	65
4.2. Öğrencilerin Baskın Zekâ Alanlarına Ait Kendi Görüşleri İle Öğretmenlerin Doldurduğu Yönelme Öneri Formundan Alınan Puanların Örtüşüp Örtüşmeme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	69
4.2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ne Göre 8. Sınıf Öğrencilerinin Baskın Zeka Alanları Ortalamaları.....	69
4.2.3. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Öğrencilerinin, Baskın Zeka Alanları İle Yönelme Öneri Formu Puanlarının Örtüşüp Örtüşmeme Durumu.....	71
4.3. Öğretmenlerin Yönelme Çalışmalarına Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	73
BÖLÜM V SONUÇLAR VE TARTIŞMA.....	78
5.1. Sonuçlar.....	78
5.1.1. “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile “Yönelme Öneri Formu” Karşılaştırma Sonuçları.....	78
5.1.2. Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri ve “Yönelmeye İlişkin Tutum Ölçeğine” Ait Sonuçlar.....	80
5.2. Öneriler.....	85
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	85
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	86

KAYNAKÇA	87
EKLER	96
EK-1 İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ.....	97
EK-2 İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ KAPSAMINDA	113
KULLANILAN ARAÇLAR	113
EK-3 ÖLÇEĞİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İZİN YAZISI.....	118
EK-4 ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLER	120
ÖZGEÇMİŞ	125

TABLULAR

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	65
Tablo 2. Çalışma Grubunun Görevlerine Göre Dağılımı	65
Tablo 3. Çalışma Grubunun Mezun Oldukları Eğitim Programlarına Göre Dağılımı	66
Tablo 4. Çalışma Grubunun Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı	66
Tablo 5. Çalışma Grubunun Şube Rehber Öğretmelik Görevinin Olup Olmama Durumuna Göre Dağılımı.....	67
Tablo 6. Çalışma Grubunun Ders Saatlerine Göre Dağılımı	67
Tablo 7. Çalışma Grubunun Öğretmenlerin Branşına Göre Dağılımı	68
Tablo 8. Çalışma Grubunun Gözlem Raporunun Doldurulduğu Ders Grubuna Göre Dağılımı.....	68
Tablo 9. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Öğrencilerinin Baskın Zeka Alanları Ortalamaları	69
Tablo 10. Yönelme Öneri Formu Değerlendirmelerine Göre Öğrencilerin Baskın Zeka Alanlarının Puanlarına İlişkin Bulgular.....	70
Tablo 11. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Öğrencilerinin, Baskın Zeka Alanları İle Yönelme Öneri Formu Puanlarının Örtüşüp Örtüşmeme Durumu.	71
Tablo 12. Yönlendirme Çalışmalarında “İşbirliği ve Koordinasyon” Boyutuna İlişkin Görüşlere Ait Ortalama	74
Tablo 13. Yönlendirme Çalışmalarında “Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama” Boyutuna	75
Tablo 14. Yönlendirme Çalışmalarında “Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama” Boyutuna İlişkin Görüşlere Ait Ortalama.....	76
Tablo 15. İlkokul ve Ortaokullar Haftalık Ders Çizelgesi.....	81

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüz bilgi çağı, bilgi çağının gereklerini yerine getiren yani bilgiye ulaşan, bilgiyi kullanan, bilgiyi üreten ve bilgiyi paylaşan bireylerin varlığını gerektirmektedir. Bunun sağlanabilmesi içinse özellikle küçük yaşlardan itibaren bireylerin sahip oldukları özellikler göz önüne alınmalı ve mümkün olduğunca bireylerin bu özelliklerini kullanabilecekleri, yaratıcılıklarının ve üst düzey zihinsel süreç becerilerinin geliştirilebileceği ortamlar oluşturulmalıdır (Gürçay ve Eryılmaz, 2008). Türkiye’de yönlendirme Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilmiştir. Kanunda öğrenciler “ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirmek için gerekli bilgi, beceri ve davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” ibaresi bulunmaktadır (MEB, 1973). İlköğretimde yönlendirme çalışmalarının bilimsel anlamda 2003 yılında ‘İlköğretimde Yönelme Yönergesi’ ile başladığını söyleyebiliriz. Yönerge, yöneltmenin amaçlarını, ilkelerini, usul ve esaslarını ortaya koymaktadır. Hatta uygulanan testler ile öğrencinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini tespit edecek testler detaylı bir şekilde hazırlandığı görülmektedir. Yönelme, zorlayıcı değil, kişinin kararının doğru ve gerçekçi olması yönünde yol göstericidir. Öğrenci kendi geleceğini planlama ve geleceğine yönelik karar verme hakkına sahiptir, aldığı kararların sorumluluğunu taşır ifadesi ile açıklanmaktadır (MEB, 2003). Toplumun eğitim olgusuna ve buna paralel olarak süreçten mezun olanların toplumsal yapıdaki etkililiğine bakıldığında, sosyal statünün yöneltmede önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılır. Bunun yansıması ise başta aileler olmak üzere, çevrenin psikolojik baskısı ve sınav sisteminin yapısı nedeniyle ilköğretimden ortaöğretim kurumlarına geçişte yönelimin, belli okul türlerine ve belli alanlara yoğunlaşması şeklinde ortaya çıkmasıdır. Özellikle mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına geçen öğrencilerin genellikle ilgi ve yeteneklerini, meslekleri tanımadan, ailelerinin tercihleri doğrultusunda seçim yaptıkları görülmektedir. Bu durum, birçok öğrencinin seçtikleri alandan memnun olmamalarına ve/veya daha sonraki yaşamlarında

başarısız olmalarına neden olabilmektedir. İlköğretimde yeterli yöneltme yapılamaması, bazı öğrencilerin ortaöğretime devam edememesine yol açmaktadır (MEB, 2006). Öğrenciler ilköğretimde sağlıklı bir yönlendirme sürecinden geçmelidirler. Ancak bu yöneltme, öğrenciye belli bir alanı ya da mesleği empoze etmek biçiminde değil, öğrencinin gizil güçleriyle çalışma yaşamının gerekleri arasında bir eşleme yapmaya dönük olmalıdır. Yöneltme uygulamaları öğrencilerin, ilgi yetenek ve kişilik özelliklerini tanımalarını, tüm mesleklerin toplum yararına olduğu bilincinin kazanılmasını, öğrencilerin etkili kararlar alabilmelerini öğrencilerin akademik başarısının üst öğrenim ve çalışma hayatına yönelmelerinde önemli olduğunu kavramalarını ve öğrencilerin niteliklerine uygun üst öğrenim kurumlarına yönelmelerini sağlamalıdır (MEB, 2006). Ayrıca öğrencilerin, yöneltmenin önemini kavramaları, kendi sahip oldukları kişisel yetenek, ilgi, değer ve imkânları doğrultusunda uygun meslekler hakkında bilgilenmeleri, iş ve meslek alanlarını gözlemlemeleri, yaşantısal olarak çeşitli iş becerileri kazanmaları ve orta öğretim düzeyindeki program seçenekleri hakkında bilinçli hâle gelmeleri sağlanmalıdır. Kuzgun'a (2000) göre orta öğretimde sağlıklı bir yönelme veya yönlendirmenin yapılabilmesi için öğrencinin çok erken yaşlarda bu alanda eğitilmesi gerekir. Bu hedef ise ilköğretimin ilk yıllarından itibaren öğretim ve rehberlik hizmetlerinin birbirlerini bütünleyici şekilde uygulanması ile gerçekleşebilir. Özellikle ilköğretimin son yılında öğrenciler genel, akademik veya mesleki eğitime yönelme ya da eğitime devam etmeyip çalışma yaşamına erken girme tercihi yapma durumundadırlar (Bozgeyikli ve Işıklar, 2011). Bu nedenle ilköğretimdeki rehberlik hizmetleri önemli kararların alındığı döneme rastlamaktadır.

Ülkemizde meslekî yönlendirme konusuna yasal düzenlemelerde, şûralarda ve kalkınma planlarında sürekli yer verilmiş, bu konudaki sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Gelişmiş ülkelerde meslekî yönlendirme, ilköğretimin birinci kademesinden başlayarak bireyin meslek sahibi olmasına kadar olan süreçte kesintisiz olarak devam etmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise, kaynakların yetersizliğinden dolayı eğitime gerekli yatırım yapılamamakta, geliştirilmiş yeteneklerin azlığı dikkat çekmektedir. Ülkemizde de verimli bir yönlendirme sisteminin kurulamadığı, dolayısıyla her öğrencinin yeteneğine bakmaksızın yükseköğretime devam etme arzusu içerisinde olduğu gözlenmektedir (Ay, 2002).

Kalabalık genç bir nüfusa sahip ülkemizde her gencin üniversite öğrenimi görmesi ve mezun olunca istihdam edilebilmesi hemen hemen imkânsız görünmektedir. Hâlbuki her bireye uygun bir eğitim programı mutlaka mevcuttur ve bu sadece akademik eğitim programı değildir. Dolayısıyla yönlendirme etkinliklerinin mutlaka incelenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizin nitelikli ara insan gücü eksikliği etkili bir yönlendirme sistemi ile giderilmeye çalışılmalıdır.

1.1. Problem Durumu

Bulduğumuz çağda teknolojik gelişmeler baş döndürücü bir şekilde ilerlemektedir. Kişi bu değişime ve gelişime ayak uydurmak için hayatının her döneminde çeşitli değişiklikler yapmaktadır. Teknolojik, sosyal, ekonomik ve siyasal alanlardaki sürekli değişimler, meslek seçimini de etkilemektedir. Kişinin meslek seçimi, beraberinde yaşadığı çevreyi, ailesini, alım gücünü de değiştirmektedir. Bu yüzden kişi ilgi ve yeteneklerini fark edebilmesi ve bu yönde mesleğini seçebilmesi, ilköğretimin ilk yıllarından itibaren önemlidir. İlköğretimde uygulanan Yönelme Yönergesi'ne göre öğrencinin dersine giren öğretmenleri tarafından öğrencinin baskın zekâ alanlarına ait yetenekleri, ilgileri ve kişilik özellikleri ile ilgili gözlem raporları doldurulmaktadır. Öğrenci ilköğretimden mezun olurken sınıf rehber öğretmeni tarafından gözlem raporları okul yönetimi, branş öğretmenleri ve okul rehber öğretmeninden oluşan yönelme öneri kuruluna sunar. Yönelme öneri kurulu üç yıllık gözlem raporlarına, veli ve öğrenci görüşlerine dayanarak Yönelme Öneri Formu hazırlanmaktadır. Öğrenci mezun olurken Yönelme Öneri Formunu diploma ile birlikte almaktadır. Böylece öğrenci ilköğretimden mezun olduktan sonra akademik, meslekî ve teknik veya güzel sanatlar eğitimi alanlarından birisine yönlendirilmektedir. Bu yüzden bu araştırmanın problem cümlesi, ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarını tanıma durumu ve yönelme öneri formu uygulamalarında karşılaşılan sorunların yönetici ve öğretmen görüşlerine başvurarak ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, sekizinci sınıf öğrencilerinin hangi baskın zeka alanlarının gelişmiş olduğunu tanıma durumu ve ilköğretim ikinci kademe uygulanan yönlendirme çalışmalarında karşılaşılan sorunları ortaya çıkarmaktır. Araştırmada öğrencinin baskın zeka alanını tanıma sürecinde sekizinci sınıflarda bulunan öğrencilere uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile yöneltme öneri kurulunda bulunan öğretmenler tarafından hazırlanan “Yöneltme Öneri Formu” arasında anlamlı fark bulunup bulunmadığı bakılmıştır. Ayrıca bu araştırmada, öğrencilerin ilgi, yetenek, kişilik özellikleri, akademik başarısı, katıldığı sosyal ve kültürel etkinliklerine yer verilerek hazırlanan Yönelme yönergesi uygulamaları sırasında karşılaşılan sorunları belirlemek amaçlanmıştır.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1-Araştırmaya katılan bireylerin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular nelerdir?

a-cinsiyete göre,

b- görevlerine göre,

c- mezun oldukları eğitim programına göre,

d- meslekî kıdeme göre,

e-şube rehber öğretmenlik görevinin olup olmama durumuna göre,

f-ders saatlerine göre,

g- öğretmenlerin branşlarına göre,

h-gözlem raporunun doldurulduğu ders grubuna göre,

dağılımları nasıldır?

2-Öğrencilerin baskın zeka alanları ile ilgili kendi görüşleri ile öğretmenlerin yöneltme öneri formu puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

3-Öğretmenlerin yöneltme çalışmalarına yönelik tutumları nelerdir?

1.3. Önem

Dünyada yaşanan gelişmeler ve değişimler kendini eğitimde de göstermektedir. Günümüzde öğrenci, kendisinin ilgi, yetenek ve kişiliğini tanıması, baskın zeka alanlarını fark edebilmesi ve okulları tarafından baskın zeka alanlarına yönltilmesi önemlidir. İlköğretim, öğrencilerin toplumsallaşma ve kendini gösterebilmesi ve tanıması sürecinde önemli bir yere sahiptir. Her öğrenci birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Farklı özellikler, yetenekler ve ilgiler öğrencilerin baskın zekalara sahip olabileceği ile ilgili fikirler verir. Bu zeka farklılıkları yeni bir kavram olan çoklu zeka kuramına ve bu konuda yapılan araştırmalara yönlendirmektedir.

Öğrencilerin baskın oldukları zekanın bilinmesi yönltilmelerinde kolaylık sağlamaktadır. Sağlıklı bir yöneltme öğrencinin çok erken yaşlardan itibaren gözlenmesi, izlenmesi ve eğitim türü ve meslek alanları seçimi konularında eğitilmesi ile gerçekleştirilebilir. Bu da okul öncesi yıllardan itibaren öğretim ve rehberlik etkinliklerinin birbirini bütünleyici şekilde uygulanması ile gerçekleşebilir. Çok erken yaşlardan başlayarak tüm eğitim kademelerinde bireysel farklılıklara duyarlı olunmalı ve okullar hem genel yeteneğin hem de özel yeteneklerin keşfedilebilmesine yönelik olarak düzenlenmelidir.

Sağlıklı bir yöneltme öğrencinin çok erken yaşlardan itibaren gözlenmesi, izlenmesi, eğitim türü ve meslek alanları seçimi konularında eğitilmesi ile gerçekleştirilebilir. Bu da okul öncesi yıllardan itibaren öğretim ve rehberlik etkinliklerinin birbirini bütünleyici şekilde uygulanması ile gerçekleşebilir. Çok erken yaşlardan başlayarak tüm eğitim kademelerinde bireysel farklılıklara duyarlı olunmalı ve okullar hem genel yeteneğin hem de özel yeteneklerin keşfedilebilmesine yönelik olarak düzenlenmelidir (Kuzgun, 2000).Kendi yeteneklerini, ilgilerini ve meslekleri tanımayı başarmış olan kişinin kendine uygun bir mesleği ve okulu seçmesi kolaylaşır. Kişiye en uygun meslek, kendi yetenek ve ilgileri ile uyuşan gereksinimlerini en iyi biçimde karşılayabilecek olan meslektir. Bu nedenle kişi için en sağlıklı karar, kendi yetenek ve ilgi alanının yönüne ve düzeyine uygun düşen mesleği seçmesidir. Çünkü herkes, kendi yetenek ve ilgi alanı içindeki konularda yüksek düzeyde bir başarı elde edebilmektedir. Kişisel mutluluk ve

toplumsal yarar sağlayabilecek olan seçim, bu doğrultuda yapılanıdır. Bu nedenle; anne, baba ve diğer çevresel etkenlerin meslek seçimini yönlendirmesi, olanak ölçüsünde önemlidir (Bakırcıoğlu, 1998). Öğrenciler ilköğretimde sağlıklı bir yönlendirme sürecinden geçmelidirler. Ancak bu yöneltme, öğrenciye belli bir alanı ya da mesleği empoze etmek biçiminde değil, öğrencinin gizil güçleriyle çalışma yaşamının gerekleri arasında bir eşleme yapmaya dönük olmalıdır. İyi bir yönlendirme yapılamamasından dolayı, özellikle ilköğretimde başarılı olan öğrencilerin büyük çoğunluğunun akademik liselere yönlendirildiği görülmektedir. Bu durum akademik orta öğretime yoğun talep oluşturmakta, gereksiz yığılmaları beraberinde getirmektedir. Bu da insan kaynaklarımızın heba edilmesine neden olmaktadır. İlköğretim öğrencilerinin gelecek eğitim tercihleri hakkında bilinçli ve gerçekçi karar verebilmeleri için rehberlik hizmetleri içerisinde iyi bir yönlendirme yapılması gerekmektedir. Öğrenciler ilgi, yetenek, kişilik özelliklerini ve değerlerini tanımadan üst öğrenim alanlarına yerleştiklerinde motivasyon eksikliği, başarısızlık, verimsizlik, mutsuzluk gibi olumsuz şart ve etmenlerle karşılaşabilmektedirler. Öğrenciler ilköğretim okullarından mezun olduktan sonra ilk olarak ortaöğretim kurumlarından birine devam etme ya da etmeme kararını veriyorlar. Eğer devam etme kararını aldılarsa bu defa okul türü seçmek gerekiyor. Kendi yeteneklerini, ilgilerini ve meslekleri tanımayı başarmış olan kişinin kendine uygun bir mesleği ve okulu seçmesi kolaylaşır. Kişiye en uygun meslek, kendi yetenek ve ilgileri ile uyuşan gereksinimlerini en iyi biçimde karşılayabilecek olan meslektir. Bu nedenle kişi için en sağlıklı karar, kendi yetenek ve ilgi alanının yönüne ve düzeyine uygun düşen mesleği seçmesidir. Çünkü herkes, kendi yetenek ve ilgi alanı içindeki konularda yüksek düzeyde bir başarı elde edebilmektedir. Kişisel mutluluk ve toplumsal yarar sağlayabilecek olan seçim, bu doğrultuda yapılanıdır. Bu nedenle; anne, baba ve diğer çevresel etkenlerin meslek seçimini yönlendirmesi, olanak ölçüsünde önemlidir. Gardner ortaya koyduğu Çoklu Zeka Kuramıyla zekayı tek boyutluluktan kurtarmıştır, insan zekasının çok yönlü değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Çoklu zeka kuramı, bireysel farklılıkları önemser. Bu kuramın eğitimde kullanımı, her bir öğrencinin özel ilgi ve yeteneklerine olduğu kadar bütün öğrencilerin öğrenme yollarını fark etmeye ve saygı göstermeye bağlıdır. Çoklu Zeka

Kuramında sekiz farklı zeka alanına yer verilmiştir: Sözel-Dilsel Zeka, Mantıksal Matematiksel Zeka, Görsel-Uzamsal Zeka, Müziksel-Ritmik Zeka, Bedensel-Kinestetik Zeka, Kişilerarası-Sosyal Zeka, İçsel (Özedönük) Zeka, Doğa Zekasıdır. Bu kurama göre zeka; bir veya daha fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemleri çözme yeteneğidir. Gardner, insan zekasının çok yönlü değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu kurama göre zeka; bir veya daha fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemleri çözme yeteneğidir.

1.4. Varsayımlar (Sayıtlılar)

Araştırmada aşağıdaki varsayımlar yer almıştır.

a) Sekizinci sınıf öğrencilerinin baskın zeka alanını tanıma sürecinde uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile yöneltme öneri kurulunda tarafından hazırlanan “Yöneltme Öneri Formu” nun denk olduğu varsayılmıştır.

b) Araştırmaya katılan yönetici, rehber öğretmen, branş öğretmeni ve 8. Sınıf öğrencileri, ölçekleri samimi cevaplamışlardır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmamız

a) 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Konya ilinin Beyşehir İlçesi merkezinde bulunan 10 ilköğretim okulundaki 18 okul yöneticisi, 105 branş öğretmeni, 7 okul rehber öğretmeni ve bu okulların 8.sınıflarında okuyan 204 8.sınıf öğrencisi ile sınırlıdır.

b) Araştırmada kullanılan ölçme araçları 8. Sınıf öğrencilerine uygulanacak “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ve öğretmenlere uygulanacak “Kişisel Bilgi Formu ve Yöneltmeye İlişkin Tutum Ölçeği” ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmamızda yer alan bazı kavramlar aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

Yönelme: Öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini dikkate alarak; olumlu bir benlik kavramı geliştirmelerine, seçeneklerden haberdar olmalarına, potansiyellerinin farkında olarak onu geliştirmeye çalışmalarına bu doğrultuda kararlar alabilmelerine, aldıkları kararların sonuçlarını görebilmelerine ve sorumluluğunu almalarına yönelik bilimsel hizmetlerin düzenli ve sürekli biçimde verilmesidir (MEB, 2003a).

Sınıf Gözlem Formu: Eğitim öğretim yılı içinde belirlenen ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerinin kaydedilmesi amacı ile 6. 7. ve 8. sınıflar için doldurulacak form (MEB, 2003).

Gözlem Raporu: Sınıf gözlem formlarındaki kişisel özelliklerine ait gözlem sonuçlarının değerlendirilmesi ile ilgi ve yetenek alanlarındaki her ölçüte ait gözlem sonuçlarının ortalaması alınarak, tek belirtece dönüştürülmesi yoluyla 6. 7. ve 8. sınıflardaki her öğrenci için hazırlanan rapor (MEB, 2003a).

Yönelme Öneri Formu: İlköğretim süresince gözlenip değerlendirilen ve diploma almaya hak kazanan öğrencileri akademik eğitime, mesleki ve teknik eğitime veya güzel sanatlar eğitimine yönlendirmek amacıyla hazırlanan form (MEB, 2003).

Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman): Asıl görevi öğrencilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri olan ve psikolojik danışma ve rehberlik alanında yetişmiş öğretmen (MEB, 2001).

İlköğretimde Yönelme Yönergesi: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 tarih ve 231 sayılı kararı ile 'İlköğretimde Yönelme Yönergesi' kabul edilerek Eylül 2003/2552 sayılı tebliğler dergisinde yayımlanan yönerge (MEB, 2003).

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Yönelme Kavramı

Yönelme, öğrencilerin, ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini dikkate alarak; olumlu bir benlik kavramı geliştirebilmelerine, seçeneklerden haberdar olmalarına, potansiyellerinin farkında olarak onu geliştirmeye çalışmalarına, bu doğrultuda kararlar alabilmelerine, aldıkları kararların sonuçlarını görebilmelerine ve sorumluluğunu almalarına yönelik bilimsel hizmetlerin düzenli ve sürekli bir biçimde verilmesine denir.

“Yönelme” kavramı, genel anlamı yönünden, bir ölçüde dışarıdan bir kişinin, bireyi yönlendirdiği gibi bir anlamı beraberinde getirmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ise, süreç olarak birey bilgilendirilerek, duygusal sorunlarından, kaygılarından arındırılarak, baskılardan kurtulmasına yardım etmeyi ve böylece bireyin özerkliğine kavuşmasını, kendine olan güveninin artmasını ve problemlerin çözüm yolunu kendisinin bulmasını, kararı kendisinin vermesini ve uygulamasını amaçlamaktadır. “Yönelme” kavramının etkileşimde iki yönlü değil, dışarıdan bireye yönelen tek yönlü bir ok gibi bir sembolü hatırlatması nedeniyle, meslek çevrelerinde pek tutulmayan bir kavram olmuştur. 1996 yılında toplanan XV. Milli Eğitim Şurasında “Yönlendirme” olarak ifade edilmiş olması da anlamı değiştirir nitelikte değildir. Aslında, yönelme Türkçe bir sözcük olarak “yönelt” fiiline “me” olumsuzluk takısı eklenerek elde edilmiş bir isimdir. Kelimenin yapısında da yönlendirme yapılmamasına ilişkin bir anlam gizlenmiş bulunmaktadır. Daha çok ülkenin gerekli insan gücünün planlanmasını amaçlayan Kalkınma Planlarında ve Milli Eğitim Şuralarının kararlarında ve ilgili yasalarda kullanılan bir sözcük olarak “yönelme” psikolojik danışma ve rehberlik alanına girmiştir. Bireye yapılan yardımın adı ne olursa olsun, bireye yardım hususunda rehberlik ve psikolojik danışma kavramının temel felsefe ve ilkelerine uymak gerekir (Özgüven, 2000).

Literatür incelendiğinde yönlendirme ile ilgili kavramsallaştırma sorunu dikkati çekmektedir. Genellikle devletin rapor, yasa ve yönetmeliklerinde “yöneltme” olarak adlandırılan bu kavramı, alan uzmanları “yönlendirme” olarak kullanmayı tercih etmektedirler. Çünkü yöneltme ’de sanki bir zorunluluk, dayatma ve birey yerine karar verme gibi rehberlik felsefesine uymayan ifade söz konusudur. Oysa “yönlendirme” daha çok bireye seçenekleri tanıtmaya, yol gösterme, bu konuda yardımcı olma gibi bir anlamı ifade etmektedir (Yeşilyaprak, 2004).

Eğitim ve öğretim etkinlikleri çerçevesinde hedeflenen başarıyı yakalama noktasında karşılaşılan temel güçlükler, “yönelme ve yöneltme” terimleri ile ifade edilen faaliyetlerin esasını oluşturmaktadır. Durum böyle olunca “yönelme ve yöneltme”nin, öğrenciyi gereken normal süreci içerisinde beklenen en ideal başarıya ulaştırmak için belirleyici anahtarlar olduğu söylenebilir. Birey yapacaklarına doğru yönelmediği sürece başarıdan bahsedilemez. Yönlendirmek için bir plan ve uzman kişiler gerekir. Planlama kısa bir zamanı değil uzun bir süreci kapsamalıdır.

Yönlendirme hizmetlerini diğer hizmet alanlarından soyutlamak mümkün değildir. Bireyin kendine uygun bir üst öğretim kurumuna, mesleğe ya da işe yönlendirilmesi için onu tüm yönleriyle tanımak gereklidir. Ayrıca, birey hakkında çeşitli test ve envanterlerle toplanan bilgilerin ona iletilmesine de ihtiyaç vardır. Bireyin kendini tanımasına yardımcı olunmalı ve kendisi hakkında elde ettiği bilgileri sentezleyerek özgür iradesiyle seçim yapmasına saygı duyulmalıdır. Tüm bu hizmetlerin etkili biçimde yürütülmesi için öğrencinin öğretmenleri, okul rehber öğretmeni, okul yöneticileri, velileri birbirleriyle ve çevredeki kurumlarla iletişim ve işbirliği içerisinde olmalıdır. Rehberlik hizmet alanlarından yönlendirme ve yerleştirme hizmetleri, öğrencinin kendine uygun eğitim kurumuna, bransa, mesleğe ya da işe yönelmesi ve o konuma yerleşmesi için yapılan planlı yardım etkinlikleridir. Ayrıca öğrencinin okul içi ya da okul dışında bir sosyal etkinliğe yönelmesi, psikolojik danışma hizmetinden yararlanması için teşvik edilmesi, seçmeli derslerden kendi gelişimine katkı sağlayacak alanları seçmesi, eğitimi sırasında uygun kısa süreli iş, staj, uygulama alanlarına yönelmesine ve yerleşmesine yardımcı olan etkinlikleri de içermektedir (Yeşilyaprak, 2004).

2.2. Problem Alanlarına Göre Yönelme Çalışmaları

Eğitim süreci boyunca okullarda yürütülen yönlendirme çalışmaları, eğitimsel yönlendirme ve mesleki yönlendirme olmak üzere iki gruba ayrılır. Eğitimsel sorunlarla ilgili olarak eğitim sisteminde bireye ve bireylere götürülen yardım etkinliklerine eğitimsel yönlendirme, bireye mesleksel tercihler yapmasında, bir meslek alanına yönelmesinde, bu meslek alanı içinde bir meslek seçmesinde ve mesleğe hazırlanmasında götürülecek etkinlikleri içeren yönlendirme çalışmalarına meslekî yönlendirme denilmektedir. Aslında yönelme çalışmaları bir bütün olarak düşünülür ve bir alanda yürütülen çalışmalar diğer alanla da ilgili olarak görülür. Yani eğitsel rehberlik ile ilgili bir sorun, aynı zamanda mesleki rehberlik ile ilgili bir soruna dönüşebilmektedir. Buna rağmen aşağıda yapacağımız ayırım sadece inceleme ve konunun daha iyi anlaşılmasında kolaylık olması içindir.

2.2.1. Eğitsel Rehberlik

Bireye eğitim sürecinde yaşadığı bütün sorunlarla ilgili olarak verilen psikolojik yardımlar eğitsel rehberlik ve psikolojik danışma adı altında toplanabilir. Eğitim-öğretim ve öğrenme ile ilgili problemler günümüzde her bireyin yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının önemli bir kısmı doğrudan doğruya öğrencilerin öğrenmeleri sırasında karşılaştıkları eğitsel sorunlarla ilgilidir (Kepçeoğlu, 1996). Bireyin kendi yetenek, ilgi, ihtiyaç, kişilik yapısı ve mevcut imkan ve şartlara uygun bir öğrenim dalı seçip bu öğrenim dalında başarı ile ilerlemesini sağlamak için yapılan psikolojik hizmetlere eğitsel rehberlik ve danışma denir. Eğitsel rehberliğin temel amacı, öğrencinin okulda iyi bir öğrenim uyumu sağlamasına ve eğitsel gelişmesine yardım etmektir. O halde eğitsel rehberlik ve danışma, bir bireyin öğrenimle ve öğrenme ile ilgili olarak karşılaştığı problemlerle uğraşır. Öğrenim ve öğrenme ile ilgili problem alanları şöyle gruplandırılabilir:

a) Öğrencinin bir okul seçmesi ve bu okula girmesi,

- b) Girdiği okuldaki dallardan birini ve seçmeli derslerden kendisine yararlı olacakları seçmesi,
- c) Seçtiği okul ve derslerde gerekli başarıyı sağlayabilmesi,
- d) Bu başarıyı sağlamada gerekli ders çalışma teknik ve alışkanlıklarını kazanması,
- e) Derslerde karşılaştığı güçlüklerin giderilmesi,
- f) Üstün yetenekli öğrencilerin zamanında ortaya çıkartılması ve yetenekleri ile ilgili olarak gelişmelerinin sağlanması,
- g) Özel eğitime muhtaç özürü ve yavaş öğrenen çocukların zamanında keşfedilip özürlerine uygun bir eğitim programına yönlendirilmesi.

Eğitsel rehberlik hizmetleri kapsamında ele alınacak konular incelenirken okul öncesi eğitim ve ilköğretimin başlangıcında okula uyum; ilköğretimin I. döneminde okul ve sınıf kurallarının öğretilmesi, etkin çalışma alışkanlıklarını kazanma; ilköğretim II. döneminde üst eğitim kurumlarını inceleme, plan yapma ve yürütme; ortaöğretim döneminde ise üniversite sınavına hazırlanma gibi konulara ağırlık verilmiştir. (Yeşilyaprak, 2005). Öğrencileri okul durumlarına ve eğitim programlarına yönlendirmede rehberlik uzmanının rolünü Özoğlu (1982) “Her öğrenciye ait önemli bilgileri toplamak ve bilmek, okuldaki veya okullardaki farklı eğitim programlarını ve özelliklerini bilmek, farklı eğitim programlarını ve dersleri öğrencilere etkili bir biçimde tanıtmak ve mümkünse bilgi aktarma yerine daha etkili ve öğrencilerin aktif olarak katılacakları yöntemleri kullanmak, ayrıca yeni öğrenciler için okuldaki diğer elemanlarla beraber bir yönlendirme ve duruma hazırlama programı hazırlamak ve yürütmek” şeklinde olduğunu belirtmektedir. Eğitsel rehberlik hizmetlerinde genel olarak sınıf rehberliği yöntemi benimsenir ve bu hizmet öğrencilere tek tek değil, gruplar halinde sunulur. Ancak ihtiyaç duyan öğrencilere bireysel sunum da gerekebilir. Eğitsel rehberlik hizmetleri, öğrencileri süreç içinde sürekli olarak izler, onların karşılaştığı eğitsel güçlükleri tespit eder, elde ettiği verileri başka verilerle destekler ve sonuca yönelik değerlendirmeler yapar. Bu hizmetlerin yürütülmesinden okulda rehberlik uzmanları sorumludur ancak uzman yoksa, okul yönetimi, öğretmenlerine Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden yardım ve destek aldırılmalıdır (Yeşilyaprak, 2005).

2.2.2. Mesleki Rehberlik

Meslek, insanlara yararlı mal ve hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir (Kuzgun, 2000). Çağdaş eğitim anlayışı bireylere, üretken ve gelişmeye açık nitelikleri kazandırmayı amaçlar ve bireyin kendi potansiyelini maksimum düzeyde ortaya koyabileceği en uygun mesleği seçerek ülkesinin kalkınmasına katkıda bulunmasına önem verir. İşte, eğitim sürecinde uygun mesleği seçme konusunda bireye yapılan bu yardımlar “Mesleki Rehberlik” kapsamında yer alır. Gençlerin kendi kişisel özellikleri ve çeşitli meslekleri tanımaları, kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleri “mesleki rehberlik” olarak tanımlanabilir (Yeşilyaprak, 2005). Bu hizmetler okullarda, rehberlik alanında yetişmiş uzmanlar, öğretmenler ve diğer ilgililerin yardım ve işbirliğiyle yürütülür. Mesleki rehberlik ve yöneltme hizmetleri:

- 1- Bireyi (öğrenciyi) tanımayı
- 2- Meslek alanlarını tanımayı
- 3- Bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantıyı kurarak kendine uygun bir meleği seçmesine yardım etmeyi içerir (Yeşilyaprak, 2005). Meslek rehberliğinin ve danışmanlığının birincil amacı, bireylerin kendilerini elden geldiği kadar zengin, ayrıntılı, gelişmiş ve gerçekçi bir şekilde tanımlarına yardımcı olmaktır. Bu sayede bireylerin çevrelerini de daha etraflı bir biçimde algılamaya istekli olacakları ve algılarını çarpıtmadan, kararlarına dayanak yapacaklarına inanılmaktadır. Kendini tanıyan ve çevreleri hakkında da doğru ve ayrıntılı bilgi sahibi olan kimseler, karar verirken doğru seçeneği bulmada zorluk çekmeyeceklerdir (Kuzgun, 2000). Mesleki yönlendirme yalnız belli yaşlardaki öğrencilere belli yıllarda götürülen bir yardım olmamalıdır ilkesinden yola çıkılarak mesleki yönlendirme konusunda son yıllarda sıkça uygulanan mesleki gelişme kavramı üzerinde durulmaktadır. Bu kavram, mesleğe yönelme, meslek seçimi, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte gelişme ve meslekte emekli oluşu kapsayan bir kavramdır. Bu açıdan ele alındığında mesleki yönlendirme okul sürecini aşan,

bireyin kariyer gelişimini izleyen bir hizmet yelpazesi olarak algılanmalıdır (Arslan ve Kılıç, 2000). Kariyer kavramı, bireyin toplumda üslendiği rolleri ve bütün rollerdeki gelişimini içermektedir. Meslek sahibi oluncaya kadar geçirilen yaşantılar, meslek edindikten sonraki görevler, boş zaman faaliyetleri kariyer danışmanlığının konuları arasındadır (Kuzgun, 2000). Toplumdaki iş gücünün, çalışma yerlerinin değişmesi kariyer danışmanlığı alanındaki ihtiyaçları da artırmıştır. Kariyer danışmanlığının amaçları, bireylerin meslek seçimleri ve mesleğe uyumdur. Türkiye’de psikolojik danışmanlık sağlık, endüstri ve eğitim kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Kariyer rehberliği en yaygın olarak liselerde 9. sınıflarda yapılan bransa yönlendirmelerde, çeşitli ölçeklerle bireylerin tanınmasında kullanılır. (Ültanır, 2003). Temel amacı; birbirinden farklı özellikleri, birbirinden farklı zeka alanları olan bireyleri, kendi özellikleri ve zeka alanlarına en uygun mesleğe yönlendirebilmek olan mesleki rehberlik hizmetleri ülkemizde, rehber öğretmenlerin liderliğinde, öğretmen ve diğer ilgililerin yardımıyla gerçekleşmektedir (Yıldız, 2005). Eğitsel ve mesleki yöneltme hizmetinin sağlıklı yapılabilmesi için bireyin psikolojik özelliklerinin de rehberlik uzmanları tarafından incelenmesi ve gerek eğitsel, gerekse mesleki kararlarda bu bilgilerin göz önünde tutulması gerekmektedir. Çünkü günümüzde öğrencilerin yaşadığı eğitsel ve mesleki problemler birlikte ele alan kariyer danışmanlığı kavramı üzerinde durulmaktadır. Bu tür rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinden, uyguladıkları programlar yoluyla çocuklara, kendini tanıma, kişilerarası iletişim becerilerini geliştirme, yaşam ve kariyer planlama yetkinliğini kazanma, öğrenci yerleştirme kaynaklarını tanımlama ve kullanma ve şu an ve gelecekteki olası yaşam rollerine hazırlanma ve aile, iş, eğitim ve aktivitelerle ilgili düzenlemeler gibi konularda destek vermesi beklenmektedir.

2.3. Çoklu Zeka Kuramı Ve Yöneltme

Yakın zamana kadar zekâ denince, genellikle sadece sözel ve sayısal zekâ anlaşılırmaktaydı. Dolayısıyla IQ-Zekâ testleri de bu iki zekâyâ odaklanmaktaydı. Bu zekâlarda iyi durumda olanlar ölçümlerde de başarılı olmaktaydı. Testin göstereceği başarı düzeyi önemlidir, çünkü bu sonuç normalde okulda başarılı olacakların da göstergesidir. IQ testlerinde başarılı olanların genellikle okulda başarılı olacakları da

kabul edilir. Yalnız, bu testler çocukların mezun olup iş hayatına atıldıklarında, yani okul dışında ne denli başarılı olacaklarını göstermede yetkin değildir. İnsanların sahip olduğu birçok yetenek ve yetenekler bileşimi vardır ki, kalıplaşmış sınavlar ile ölçülemezler. Bu bağlamda okuldaki başarı ile hayattaki başarının her zaman birbirine paralel gittiği söylenemez. Bu durumun eğitim dışında birçok nedeninin olabileceği düşünüldüğü gibi, yetersiz ya da yanlış eğitimden kaynaklanabileceğini düşünmek de kaçınılmazdır. Öğretmenler ve yetişkinler çocuktaki yaratıcılığı ve hayal gücünü her zaman fark edememektedir. Gerçekte, birçok çocuk okulda olmaktan zevk almamakta, okulda başarılı olamamakta ya da okulu sıkıcı ve sıradan bulmaktadır. Önceleri, belli bir zekâ ile doğup yaşamı onunla sürdürme görüşü hakimken, günümüzde bu anlayıştan vazgeçilmiştir. Toplum ve eğitim üzerinde yıllardır sürüp giden ve ilk görüşü yansıtan eski görüşün etkisi Çoklu Zekâ Kuramı ile sarsılmaya başlamıştır. Çoklu Zekâ Kuramı hemen hemen her yaş ve yetenek düzeyindeki bireyin, zihinsel fonksiyonlarını geliştirebileceğini ve bir problem karşısında bütün zekâlarımızın ortak çalışarak çözüm yoluna ulaştırdığını savunmaktadır.

Howard Gardner'in 1979 yılında "The Nature and Realization of Human Potential" konusunu çalışmak üzere bir grup araştırmacının bulunduğu "Projet Zero"ya katılmasıyla çoklu zekâ kuramı ortaya çıkmaya başladı. Gardner, çoklu zekâ kuramını 1983 yılında yayınladığı "Zihin Çerçevesi" adlı kitabında tanıttı. Akademik psikolojide kolayca kabul görmeyen Gardner'in çoklu zekâ kuramı, birçok eğitimciden olumlu yanıtlar buldu. Çok fazla sayıda eğitimci teorisyen tarafından benimsendi, anlamlı bir şekilde öğretmenler ve okullaşma problemleriyle uğraşanlar tarafından uygulamaya kondu. Birçok okul çoklu zekâyâ göre program geliştirdi, sınıfları tasarladı ve Gardner'in gelişme anlayışını eğitime yansıttı. Zekâyı bir kişinin; bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi, gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Walters ile yaptığı bir çalışmada, belirli bir kültürel birikimin sonucu olan problem çözme ve özgün bir ürün ortaya koyma yeteneğinin bir zekâ gerektirdiğini ifade etmektedir. Gardner, zekânın bir tek varlık, bir tek faktörün sonucu olduğundan ve IQ testleri yoluyla basit bir şekilde ölçülebileceğinden şüphe ettiği için, çoklu zekâ kuramında, insan zekâsının tek

boyutlu olmadığını vurgulayarak, zekâ kavramına değişik bir boyut getirmiştir. Bu kuram, öğrenciler arasında bireysel farklılıkların bulunduğunu ve öğrencilerin bireysel öğrenme farklılıklarıyla sınıf ortamına geldiklerini kabul ederek öğretmenlerin öğrenme sürecinde bu farklılığı önemsemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Çoklu zekâ kuramına göre başarısız öğrenci yoktur ve her öğrencinin yetenekli olduğu bir alan vardır. Önemli olan, onların bu yetenekli yanlarını bulup ortaya çıkarmaktır. Bu da her zekâ türüne göre öğretim etkinliklerinin sınıfta uygulanmasıyla gerçekleşebilir. Bunun bir sonucu olarak, sınıflarda sadece sözel/dilsel ve mantıksal/matematikselsel zekâlara ağırlık veren geleneksel öğretim yöntemleri yerine, her zekâ türüne hitap edecek yöntemleri uygulanması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Uzun süreli araştırmalar sonucunda Çoklu Zekâ Kuramı, zekâyı “bir veya daha fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemleri çözme yeteneği” olarak tanımlamıştır. Ayrıca zekânın akademik başarıyı tahmin etmeye yarayan, kısa sorulara verilen kısa cevaplardan çok daha fazla bir şey olduğunu belirtmiştir (Gardner, 1993). Gardner, geleneksel anlayıştan çok daha farklı olarak; zekâ alanlarından bahsetmiş ve her insanın birden fazla zekâ alanına sahip olduğunu belirtmiştir (Gardner, 1983). Bu zekâ alanları her zaman birlikte çalışırlar ama bu çok karmaşık yollarla gerçekleşir. Örneğin, bir futbolcu bedensel zekâsını, koşarken, yakalarken veya vururken; uzamsal zekâsını sahayı ve görevini tanıırken, dil ve sosyal zekâsını oyun kurallarını öğrenirken ve takımıyla tartışırken, paylaşırken, içsel zekâsını kendini değerlendirirken kullanabilir (Saban, 2004). Gardner çoklu zekâ kuramında, öğrenme ve öğretme sürecinde zeki oldukları bilinen ancak testlerde başarılı olamayan ve öğretmenin istediği başarıya ulaşamayan öğrencileri anlamak için birbirinden farklı zekâların olduğunu ileri sürmektedir. Çoklu zekâ kuramını tanıttığı Zihin Çerçevesi adlı kitabında yedi zekânın bulunduğunu ve bunların Sözel/Dilsel, Mantıksal/Matematikselsel, Görsel/Uzamsal, Ritmik/Müziksel, Bedensel/ Kinestetik, Kişilerarası/Sosyal, ve Kişisel/İçsel zekâlar olduğunu ilan etmiştir. Gardner’in zekâların orijinal listesini çıkarmasından sonra, diğer olası ilave aday zekâlar için büyük bir tartışma başlamıştır. Gardner ve meslektaşları tarafından daha sonra yapılan araştırmalar, doğal zekâ, ruhsal / tinsel zekâ ve varoluşçu zekâ olmak üzere belli başlı üç olasılığa dikkat çekilmiştir. Ancak Gardner, yedi orijinal zekâ listesine

ilave olarak bu zekâlardan birincisini layık görerek, sorunu çözmüştür (Gardner, 2003). İnsanoğlunun sahip olduğu zekâ türü Gardner ve başka düşünürler tarafından benzer şekillerde tanımlanmış ya da tasvir edilmiştir (Gardner, 2003; Selçuk vd., 2003) Kansu, bireyin çevreye uyumu ve bu çevrede başarılı olabilmesi için kendi zeka özelliklerini tanıyabilmesinin çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle okullarda, öğrencilerin zihinsel kapasitelerini deneyebilecekleri çeşitli öğretim programları geliştirilmeli ve öğrencinin aktif olarak katılımının sağlandığı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır. Gardner zekâ alanlarını belirlerken bazı kriterleri göz önünde bulundurmuştur. Buna göre bir özelliğin zekâ olabilmesi için dört ölçüte cevap verebilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bunlar; bir dizi sembole sahip olması, kültürel yapıda değeri olması, aracılığıyla mal ve hizmet üretebilmesi ve içinde problem çözülebilmesidir (Demirel vd., 1998). 1999 yılında yayımladığı “Zekâ Yeniden Yapılandırıldı” (Intelligence Reframed) adlı eserinde sekizinci zekâ alanını da kapsayacak şekilde teoriyi yeniden formüle etmiştir. Çoklu Zekâ Kuramı’nın odaklandığı temel nokta, zekânın farklı alanların bileşiminden oluştuğudur. Sekiz zekâ alanı her insanda bulunur ancak, bazı alanlar diğerlerine göre daha baskındır. Bu zekâ alanları şunlardır (Gardner, 1993)

1-Sözel/Dilsel Zekâ : Konuşma ve yazı diline duyarlılığı, dil öğrenme yeteneğini ve dili kullanarak belli amaçlara ulaşmayı içerir. Etkili okuma, kendini ifade edebilme, etkin dinleme, etkili konuşma ve yazma, sözcüklerin anlam ve düzenine karşı duyarlı olma becerileri ile kendisini gösterir. Sözel-dilsel zeka dili kullanırken kelimelerin farkındadır, konuşulan kelimeyi seçerek kullanır. Okunan bir şiirine, tartışılan bir fikir ya da düşüncenin farkındadır (Gardner, 1993). Şiir, mizah, hikâye anlatma, gramer, mecazlar, teşbihler, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve kelime yazma gibi dilin tüm özelliklerini etkili ve güzel kullanabilme yeteneklerini içerir.

2-Müziksel/Ritmik Zekâ : Müziği anlama ve yaratma yeteneği olarak kabul edilir. Beste ve müziksel yapıların değerlendirmesini, müziksel yapıları, tonları ve ritimlerini tanımayı ve bestelemeyi içerir. Seslere ve müzik aletlerine karşı duyarlılık, ritmik ve tonal kavramları tanıma ve kullanma kapasitelerini içerir (Gardner, 1993).

3-Mantıksal/Matematiksel Zekâ : Mantıksal problemleri analiz etme kapasitesi, matematiksel işlemleri yürütme ve sayıları bilimsel olarak sorgulama becerisidir.

Somut nesne olmaksızın kavramsal biçimde düşünme yeteneği olarak da tanımlanabilir. Matematiksel ve mantıksal ilişkilerle kurulan sistemlere karşı duyarlıdır. Bilgisayar programlama, matematik, istatistik gibi sayıları etkili kullanmayı kapsar (Gardner, 1993).

4-Görsel/Uzamsal Zekâ: Görsel dünyayı doğru biçimde algılama, başlangıçtaki algı üzerinde değişim ve dönüşümler yapabilme, görsel deneyimi fiziksel uyarıcının yokluğunda dahi yeniden üretebilme becerisidir. Yüzey ve onun içinde bilginin kullanımını gerektiren durumları, farklı derinlik ve açılardan formlar tasarlama yeteneğini kapsar. Resim, grafik ve heykel gibi görsel sanatlar; denizcilik, harita yapımıcılığı ve mimarlık, satranç gibi oyunlar bu zeka alanına hitap eder. Bu zeka alanında görme duyusu önemlidir (Gardner,1993).

5-Bedensel/Kinestetik Zekâ: Kişinin problemlerini çözmede bedeninin tamamını ya da bir kısmını kullanma potansiyelini, bedensel hareketleri koordine etmek için zihinsel güçleri kullanma yeteneğini ifade eder. Vücudu kullanarak duyguları anlatabilmeyi , oyun oynayarak, ya da yeni bir ürün üreterek duygularını ifade edebilmeyi kapsar (Gardner,1993).

6-Kişilerarası/Sosyal Zekâ: Diğer insanların ruh hallerini, arzularını ve motivasyonlarını anlama yeteneğidir. Bu zekâ, başkalarının davranışlarına, duygularına ve motivasyonlarına yönelik olup insanların başkaları ile etkili bir şekilde çalışmasına izin verir. Bir grup içinde işbirlikli çalışabilme, diğer insanlarla sözel ya da sözsüz iletişim kurma yeteneği kapsar. İnsanlar arasındaki ilgi farklarını da bu zeka alanı ortaya koyar (Gardner, 1993).

7-Kişisel/İçsel Zekâ: Kişinin kendi duygularını anlama; duygularını, korkularını ve motivasyonlarını değerlendirme kapasitesidir. Gardner'e (2004) göre hoşnutluğu acıdan ayırabilme ve bu ayırım temelinde bir duruma yaklaşma ya da ondan uzaklaşma becerisinden bir parça fazlasına tekabül eder. İnsanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini yansıtmaya ve öz benliğini anlama yetesidir. Ayrıca kişinin önsezi gibi kendi iç görünüşünü bilmesini de içerir. içsel zeka, bizim kendi bilincimizin farkında olmamıza, kendi kendimizi tanımamıza olanak sağlar (Gardner, 1993: Özsoy, 2003).

8-Doğa Zekâsı: İnsanoğlunun çevrenin göze çarpan özelliklerini tanımasına, sınıflandırmasına ve tanzim etmesine olanak tanıyan zekâdır. Bitkileri, mineralleri,

hayvanları, kayaları, çimenleri tanıma ve sınıflandırma yeteneğine işaret eder. Doğaya ve çevreye duyarlı olabilme, doğadaki ayrıntıları ve ilişkileri fark edebilme yeteneğidir. Doğa zekası her türlü doğal olgu üzerinde hissetmeyi, düşünmeyi ve eylem yapmayı içerir. Bitkilere, hayvanlara ve çevreye karşı ilgi, araştırma isteği bu zekanın en belirgin özellikleridir. Kalıtım, erken eğitim ya da bu öğeler arasında bulunan sürekli bir etkileşimden dolayı bireyler belli zekâları başkalarından çok geliştirir. Ancak her normal birey, kendine ortalama bir fırsat tanındığında bu zekâların her birini belli bir dereceye kadar geliştirebilir (Gardner, 2004). Kalıtım, aile, kültür, ilk yaşam deneyimleri ve eğitim gibi faktörler zekâ gelişimi üzerindeki en önemli belirleyicilerdir. Kendilerine sunulan olanaklarla zengin bir öğrenme ortamına sahip olan insanların zekâlarının gelişimi diğer insanlara göre daha hızlı olur. Çocukluktan itibaren farklı alanlarda ilgi ve yeteneklerin ortaya çıktığı zamanlarda meydana gelen olumsuzluklar ya da bu ilgilerin gelişme ortamı bulamaması ve gelişim için gerekli şartların yetersizliği sonucu zekâların gelişimi yavaşlayabilir. Günümüzde gittikçe artan sayıda araştırmacı, birbirinden oldukça bağımsız, çok sayıda zekânın var olduğuna ve bu zekâların kendi güçleri ve kısıtlamaları olduğuna; zihnin doğumdan sınırsız olmadığına; bir zekânın iç güçlerinin doğal çizgileri olduğuna inanmaktadır (Smith, 2002). Çoklu zekâ kuramına göre insanların performanslarını sergiledikleri alanlar, geleneksel zekâ testlerinde olduğu gibi, sadece matematiksel ve sözel alanlar değildir. IQ testleri Gardner tarafından belirlenen sekiz zekâ alanından sözel / dilsel ve mantıksal / matematiksel olan iki zor alanı ölçmektedir. Çoklu zekâ kuramına kadar kişi bu iki zekâ alanında iyi durumdaysa, ölçümlerden başarılı olmakta, bu kişiler okulda başarılı sayılmakta ve okullar sadece sözel ve mantıksal / matematiksel zekâyı geliştirmeye çalışmaktaydı (Selçuk vd., 2003). Ülkemizde de yaygın olan eğitim anlayışı sözel / dilsel ve mantıksal / matematiksel zekâlar üzerinde odaklanmış ve diğer zekâları ihmal etmiştir (Şimşek, 1997). Bu durum insanların değişik zekâlarını kullanmalarını ve bu zekâları geliştirmelerine engel oluşturmaktadır. Oysa eğitim sisteminin öğrencilerin farklı zekâ alanlarının belirlenmesi ve bu alanların geliştirilmesinde etkili olması beklenir. Çoklu Zeka Kuramına göre düzenlenmiş bir ders programı ile öğrenciler, yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmiş olur. Dahası öğrenciler kendi yetenek ve eğilimlerini göstermeleri ve bunları geliştirmeleri için

desteklenirler. Diğer bir deyişle eğer bir öğrencinin, dili kullanma becerisi zayıfsa, öğrenciyi konudan ve ortamdan uzaklaştırmak yerine, yetenekli ve bilgili olduğu başka bir alanda başarılı olması için cesaretlendirilir (Coşkungönüllü, 1998). Böylece öğrenciler adım adım yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmiş olur. Bu yönlendirme eğitim süreci boyunca devam eder. Günümüz eğitim sisteminde yönlendirme çoğunlukla öğrencilerin yeteneklerine göre değil, velilerin beklentilerine ya da öğretmenlerin tercihlerine göre olmaktadır. Okulların sayısal başarı arayışlarına bir de dersane yarışları katıldığı düşünülürse, öğrencinin zekâ alanı ya da kabiliyetlerini hesaba katacak birilerinin olmadığı kolayca görülebilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2003 yılında ilköğretim okullarında uygulamasını başlattığı Yönelme Yönergesi incelendiği zaman Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramına dayandırılarak hazırlanmış bir çalışma olduğu anlaşılmaktadır. Gardner, normal ve yetenekli çocukların bilişsel potansiyellerinin gelişimini ve beyindeki hasarlardan doğan Zekâ bozukluklarını incelemiştir (Tarman, 1998). Gardner, insan beyninin birden fazla zeka alanına sahip olduğunu, IQ veya diğer yetenek testlerinin zekanın belli bir kısmını ölçtüğünü, öğrencilerin çoklu yeteneklerinin değerlendirilmesinde, klasik zeka ölçme araçlarının kullanılmasının yetersiz kaldığını ve böyle bir ölçme-değerlendirmenin geçerli olamayacağını, eğitimdeki gerçek başarının öğrencilerin ne kadar yapabildiklerinin değil, güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılmasından geçtiğini ileri sürmektedir. Bu vesile ile öğrencideki potansiyel, pek çok gizli yetenek gün yüzüne çıkacak ve daha katılımcı, daha üretken kişilerin yetiştirilmesi imkanı doğacaktır. Gardner ve Hatch'a (1990) göre, insan beyninin modüler bir yapıya sahip olduğunu ve beyinde dilsel, sayısal, görsel, mimiksel ve diğer sembol sistemleri kullanılarak ayrı psikolojik işlemler gerçekleştiğini savunmaktadır.

Gardner tasarladığı deneysel çalışmalar ile bireylerin zeki olduğu başka alanlar belirlemiştir. Gardner'ın yeni zekâ tanımı ve zekânın tek bir puanla ölçülemeyeceği görüşü eğitim dünyasında büyük ilgi uyandırmıştır. Geleneksel olarak gelişime karşı okullar bile Gardner'ın kuramının “doğruluğunu” kabul etmişlerdir ve çoğu okul bu kuramı çeşitli şekillerde uygulamaktadır. Gardner'ın kuramının yandaşları artık “bu çocuk zeki mi?” sorusu yerine “bu çocuk nasıl zeki?” sorusunu sormaktadır. Herkes her türlü zekâyâ değişik derecelerde sahip olmakla birlikte, Gardner'ın kuramı eğitimcileri her çocuğun nasıl yeteneklerle donanımlı

olduğu konusunda arayışa itmiştir. Kapsamlı rehberlik ve çoklu zekâ programları gelişimsel eğitim ve değerlendirme anlayışının uygulanması olarak açıklanabilir. Kapsamlı rehberlik ve çoklu zekâ kuramı değerlendirmeyi psikometrik olmaktan çok, gelişimsel ve süreç değerlendirme olarak benimsemektedir. Çoklu zekânın meslekî danışma ya da kariyer danışmanlığına getirdiği yeni bakış açısı rehberlikle ilgili önemli yeniliklerdendir. Kapsamlı rehberlikte çoklu zekâ kuramına göre, psikolojik danışma yapılırken danışanın ve danışmanın baskın olduğu zekâ alanının dikkate alınması gerekmektedir (Selçuk vd., 2003). Çoklu zekâ kullanımını konu alan yaklaşımlar ve yayınlar, insanları tercih edilen zekâlara göre “etiketlememeyi”, zekâları kariyerlerle çok erken zamanlarda eşleştirmemeyi ve bireylerin kendilerini fazla tercih edilmeyen zekâlar üzerinde geliştirmelerine teşvik etmeyi içermektedir. Görüldüğü gibi öğrencileri üst öğrenim alanına ve mesleğe yönlendirmede çoklu zekâ alanlarına ait yetenekleri değerlendirmeye alınabilir ve alınmalıdır. Ancak bu türlü bir yönlendirme sürecinden önce gerçekleştirilmesi gereken zorunlu haller vardır. Ders içi ve ders dışı etkinliklerde çeşitlilik sağlandığında öğrencinin farklı seçenekler içerisinde kendi ilgi ve yeteneklerine en uygun, isabetli tercihi yapma olasılığı artacaktır. Öğrencilerin farklı zekâ alanlarındaki yetenekleri ders içi ve ders dışındaki etkinliklerle geliştirilebilir. Dolayısıyla öğretim programları bireysel farklılıkları ortaya çıkaracak ve bu farklı yönleri geliştirecek biçimde hazırlanmalıdır. Çünkü ne öğretimin ne de rehberliğin amacı, bireysel farklılıkları azaltıp, tek tür öğrenci yetiştirmektir. Bireysel ihtiyaçları karşılayan; bireylerde farklı yetenekleri geliştirmeye fırsat veren programlar, seçmeli derslere ve ders dışı etkinliklere imkân veren programlardır. Çeşitli okullara ve mesleklere hazırlayan farklılaşmış programlar arasında dikey ve yatay geçişlere imkân vermek de bireysel gelişmeyi kolaylaştırıcı uygulamalardır (Kuzgun, 2000). İlerici eğitim anlayışı bireysel farklılıklara karşı duyarlıdır. Dolayısıyla öğretimde bireysel farklılıkları pekiştirici, bireylerin farklı yeteneklerini ortaya çıkarmalarına fırsat veren etkinliklere ağırlık vermektedir. Öğrencinin genel ve özel yeteneklerini, ilgi ve tutumlarını, değer ve alışkanlıklarını yakından tanımaya ve öğrenmeyi onlar için ilgi çekici bir yaşantı haline getirmeye çalışmaktadır. Çünkü eğitimde bireylerin yetenekleri, ilgileri boşlukta değil; ders içi ve ders dışında birtakım etkinliklerle ortaya çıkarılıp geliştirilmektedir. Yeteneklerin farklılaşması, ilgilerin ayrışması

tekdüze değil, çeşitli yaşantılar geçirmekle mümkün olmaktadır. Dolayısıyla ders içi ve ders dışı etkinliklerde uygulanacak öğrenme yaşantıları bireysel farklılıkları ortaya çıkaracak şekilde planladıkları sürece rehberlikte yönlendirme çalışmalarına katkıda bulunmuş olacaktır (Kuzgun, 2000). 1997 yılında çıkan kesintisiz 8 yıllık ilköğretim yasası, 7-8. Sınıfta meslekî yönlendirme amacıyla bir hazırlık dönemine girilmesini kabul etmektedir. “İlköğretim Programı” yapımcıları bunu daha önceki yıllara alarak çocuğa ilk üç sınıfta bile, “Bireysel ve Toplu Etkinlikler” (Serbest Çalışmalar) adıyla haftada üç saatlik bir zaman ayırmıştır. Bu çalışmaların amacı, uzun dönemde, çocuğun belli bir iş ya da çalışma alanına hazırlanması ve bu alanda küçük deneyimler kazanmasıdır. Bu çalışmalarda çocuğun ilgilerine, serbest hareketlerine önem verilmiştir. Böylece çocuk, bir iş yapmaya, kişisel sorumluluk almaya yöneltilmiş olmaktadır. Okul içinde laboratuvar, atölye çalışmaları, bireysel ve toplu etkinlikler ile ders dışı etkinlikler olmadan öğrenci, bir mesleğe yönlentilemez. Öğrenci, bu çalışmalarla kendi ilgi ve yeteneklerini tanıma imkânı bulmaktadır. Öğretmen ve rehberler de öğrencileri ancak bu etkinlikler ile daha iyi tanıyabilirler (Binbaşıoğlu, 2004). Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişimin de etkisiyle günümüz ilköğretim okullarında çok çeşitli ders dışı etkinlikler bulunmaktadır. Ders dışı etkinlikler, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda, onların kişiliklerini geliştirmek amacıyla okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenin rehberliği altında yapılan ve okulda veya okul dışında gerçekleştirilen planlı, programlı ve düzenli çalışmalar olarak tanımlanabilir. (Binbaşıoğlu, 2000). Radyo, televizyon, bilgisayar, özellikle internet, kütüphane, tiyatro, sinema, spor karşılaşmaları, halk oyunları ve benzerleriyle ilgili ders dışı etkinlikler okul hayatının bir parçasıdır. Bilinçli bir şekilde planlanarak yapıldıklarında “boş zaman etkinlikleri” veya “zaman kaybı” olarak görülmeyeceklerdir. İlköğretim öğrencisi, bu çeşitli ders dışı etkinliklerin özelliklerini, amaçlarını ve kendi gelişip yetişmesi ile ilgisini bilmek ihtiyacındadır. Bu etkinliklerden kendi özelliklerine en uygununa katılmasını sağlamak için rehberlik gerekmektedir. Öğrenciye ders dışı etkinlikler yardımıyla kendisini üstün olduğu zekâ alanlarında tanınmasına fırsat verilmesi, ilköğretim sonrasında devam edeceği üst öğrenim alanını daha doğru kestirmesine imkan vermektedir. Öğrencilerin neredeyse sadece dil ve matematiksel zekâ alanlarına yönelik yetenekleri geliştiren öğretim, öğrencileri hatta ailelerini üst

öğrenimde akademik eğitimden başka geçerli eğitim alanı olmadığına inandırabilir. Bu durumun akademik eğitime yönelmede yığılmalara yol açacağı açıktır. Diğer taraftan farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini geliştirmesine fırsat verilmeyen ve dil ve matematik alanlarında da zayıf olan öğrenci kendisine uygun diğer üst öğrenim seçeneklerini fark edemeyebilir. Yönlendirme etkinliklerinin temel dayanağı olan öğrencinin ilgi, yetenek ve kişisel özellikleri ile uygun üst öğrenim ve meslek alanları arasında doğru bir ilişki kurmasına yardımcı olan meslekî rehberlik çalışmaları ile öğretimsel uygulamalar birbirlerini desteklemelidir.

2.4. Yönelme Çalışmalarının Tarihçesi

Yönelme çalışmaları insanların yerleşik hayata geçmesi ve yapabilecekleri sürekli bir işe sahip olmaları ile başlamıştır denilebilir. Yapılan bu sürekli ve insanların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik işlerin devam ettirilebilmesi ancak yönelme ve yetiştirme çalışmaları ile mümkün olabilmıştır. Başlarda basit babadan oğula olan mesleki beceri aktarımı XVIII. ve XIX. yüzyılda başlayan sanayileşmenin etkisi ile şekil değiştirmek zorunda kalmıştır. Karmaşıklaşan sosyal ve ekonomik hayatın yarattığı bir takım güçlükler aileleri, çocuklarını eğitimde ve yönlentmede etkisiz kılmıştır. Bu gelişmelere ayak uydurabilmek amacıyla daha sistemli, planlı ve profesyonel yönelme ve beceri aktarımı çalışmalarının temelleri atılmaya başlanmıştır. Planlı diyebileceğimiz ilk rehberlik çalışmalarının başlangıcı ve gelişmesinde A.B.D öncülük etmiştir. Rehberlik uygulamalarında ilk olarak meslek seçimi, iş bulma konularında işçi ve işverenlere yardımcı olma amaçlanmıştır. Daha sonra endüstriyel ve eğitim alanındaki gelişmelerin etkisi ile rehberlik hizmetleri bireyin eğitsel ve kişisel gelişimini de kapsayacak şekilde genişlemiştir (Yeşilyaprak, 2005). Amerika Birleşik Devletleri'nde, endüstrinin gelişmesi, insan gücüne duyulan ihtiyacı artırdığından işveren kuruluşları, işçi sendikaları ve bir kısım eğitimciler bu insan gücü ihtiyacını karşılamaya yönelik girişimlerde bulunmaya başlamıştır. İnsan gücünü nitelikli hale getirmek için mesleki eğitim çalışmaları planlanmış ve bunun için de öğrencilere, daha okulda iken çalışma hayatının şartları hakkında bilgi verecek bazı hizmet birimlerinin kurulması için girişimlerde bulunmuşlardır (Öcal, 2004). 1895 yılında George Merrill, öğrencilerine iş dünyasını tanıtmayı ve onların iş

bulmalarına yardımcı olmayı amaçlayan bir çalışma başlatmıştır. Bu çalışma, 1898-1907 yılları arasında, Jesse Davis'in bir okuldaki meslek danışmanlığı girişimiyle sürmüştür. Yine 1907'de, amacı, öğrencilerin kişilik gelişimlerine yardım etmek ve öğrencilere mesleksi bilgi vermek olan bir rehberlik programı, Grand Rapids'teki okullarda uygulamaya konmuştur (Bakırcıoğlu, 1994). ABD'de rehberlik hizmetleri eğitim sistemine ilk 1913 yılında alınmıştır. İlk olarak okul dışında ve mesleğe yerleşmeye yardım olarak başlayan rehberlik hizmetleri bu tarihten itibaren okullarda sistemli bir şekilde gelişmeye başlamıştır (Yeşilyaprak, 2005). 1908 yılında Frank Parsons'un Boston'da ilk meslek bürosunu kurmasıyla resmen başladığı kabul edilen mesleki rehberlik alanı, bu yüzyılın sonuna kadar bir çok değişim yaşamıştır. 1920-30'lu yıllardan yirminci yüzyılın ortalarına kadar servis hizmet modeli, okullarda rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesinde kullanılmıştır. Esas olarak liseler için tasarlanmış olan bu model yönlendirme, psikolojik danışma, değerlendirme, havale etme, yerleştirme ve izleme gibi çeşitli rehberlik servisleri ile hizmet vermiştir. 1920'lerden 1960'lara kadar ağırlıklı olarak geleneksel modellerin uygulandığı dönemde okul yöneticileri, öğretmenler ve ebeveynler, psikolojik danışmanları eğitim ve öğretimle ilgisi olmayan biri olarak algılamışlardır (MacDonald ve Sink, 1999).1960'ların başında, özellikle 1970'lerde, rehberlik ve psikolojik danışma programı kavramı ortaya çıkmıştır. Bu süreçte psikolojik danışmanın eğitime yardımcılık pozisyonu örgütlenmiş, ardışık, yapılandırılmış, kapsamlı rehberlik programlarına dönüşmüştür (Gysbers vd., 2002).

2.4.1. Türkiye'de Cumhuriyet'ten Önce Rehberlik ve Meslekî Yönlendirme Düşüncesinin Gelişimi

Sanayi öncesi toplumlarda meslek eğitimi formal bir eğitimden ziyade usta-çırak ilişkisi ile yürüyen bir yapıya sahipti. Türk toplumunda da 18. yy'a kadar mesleki eğitim geleneksel usullere dayalı bir sistem içerisinde Selçuklu döneminde Ahilik, Osmanlı döneminde ise Lonca teşkilatları tarafından yürütülmüştür. Bu yapıda anne ve babaları tarafından meslek öğrenmek üzere bir ustanın yanına verilen çocuklar, belli bir süre burada çalışarak önce kalfalığa, sonra da ustalığa terfi ederdi. Bunun yanı sıra devlete bağlı bazı büyük kuruluşlar da kurs ya da okullar açarak

ihtiyaç duydukları kalifiye elemanları yetiştirmektedirler. Buralarda mesleki yeterliliğin esasları belirlenirken aynı zamanda ticaret ahlakının korunması da esas alınmıştır. Sanayi devriminin etkilerinin Türk toplumunda hissedilmesiyle birlikte mesleki eğitimin okul disiplini içinde yürütülmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nde modern anlamda Mesleki Teknik Eğitim kuruluşlarının izlerine 19. yy'ın ikinci yarısında rastlanabilir. Mithat Paşa'nın Tuna Valisi iken 1860 yılında Niş'te, 1864 yılında Rusçuk ve Sofya'da açtığı Islahhâneler, Mesleki Teknik Öğretim kurumlarının temeli sayılır (Semiz ve Kuş, 2004). Yine Mithat Paşa tarafından 1865'te Rusçuk'ta öksüz kızlar için açılan Islahhane Kız Sanat Okullarının öncüsüdür. Paşa'nın 1868 yılında İstanbul'da açılmasına öncülük ettiği İstanbul Sanayi Mektebi ise hıref (sanatlar), sanayi, demircilik, dökmeçilik, makineçilik, mimarlık, her türlü maden imalat gibi derslerin bulunduğu müfredatla eğitime başlayan ilk modern sanat okuludur (Akyüz, 1982).

Tanzimat döneminde 1862'de Münif Paşa'nın "Mecmua-i Fünûn"un 5. sayısında yayımlandığı "Çocuk Eğitiminin Önemi" (Ehemmiyet-i Terbiye-i Sıbyan) adlı makalede, anne babanın çocuğa bilim ve sanat öğretmesi gerektiği belirtildikten sonra, "Bu bilim ve sanat, zaman ve durumun gereğine göre, kimi zaman, çocuğun eğilim ve isteğine göre seçilir" ifadesi yer almıştır. Selim Sabit Efendi'nin (1874) "Rehnüma-i Muallîmin" (Öğretmenlere Kılavuz) adlı eserinde, öğrencilerin okula kayıt sırasında "öğrencinin okula kayıt tarihleriyle baba ve velilerinin isim ve şöhretleri ile oturdukları adres yazılır." dendiikten sonra, diğer bir sayfaya da "öğrencinin ahlâk ve adabıyla jurnal (kayıtlar) ve sınavların özeti yazılır." denilmektedir. Bu, mesleğe yönelik olmasa bile, okulda rehberliğe yönelik bir düşünce ve uygulama sayılabilir. Musa Kâzım Bey (1894) öğretmen okulunda okuttuğu "Rehber-i Tedris ve Terbiye" adlı ilk pedagoji kitabında "Öğrenci Velileri ile İlişkiler" konusuna bir bölüm ayırmış ve okulda rehberliğe yönelik düşüncelerini kitabında aktarmıştır.

2.4.2. Türkiye Cumhuriyeti'nde Rehberlik ve Meslekî Yönlendirme Düşüncesinin Gelişimi

Türkiye’de meslekî rehberlik ve danışma ciddi olarak 1930’lu ve 1940’lu yıllardan sonra söz konusu edilmeye başlanmıştır. Bundan önce 1915 yılında A. Binet ve Dr. Simon’un Zekâ ölçüleri, I. Alâettin Gövsa tarafından Türkçe’ye çevrilmiş, 1931 yılında yeniden yayımlanmıştır. Bu çalışma bireyler arası farklılıklara dikkat çekmiştir. Bireyler arasındaki ilgi farkları da, çok daha önceleri modern eğitim biliminin kurucusu sayılan J. F. Herbart (1776-1841) tarafından da gündeme getirilmişti. Fakat, bunların “meslekî rehberlik ve danışma” şeklinde ortaya çıkışı, 20. yüzyılda olmuştur. (Binbaşoğlu, 2004).

Cumhuriyet döneminin başında Millî Eğitim Politikası’na şekil vermek üzere John Dewey, Künhe, Ömer Buyse, Jung gibi eğitim uzmanları tavsiyeleri alınmak üzere Türkiye’ye davet edilmiş ve kendilerinden meslekî eğitim ile ilgili raporlar alınmıştır (Ünsür, 1998). Sadrettin Celâl Antel, 1 Mayıs 1926 tarihinde yayımlanan “Maarif Vekâleti Mecmuası”nın 7. sayısında “Maarif Teşkilâtı Hakkında Bir Lâhiya”da da “Yüksek Eğitim Enstitüsü” ve bunun içinde bir meslekî yöneltme semineri (meslekî istikamet darül mesaisi) açılmasını önermişti. 1937’de M. Işınsal’ın “Pol Savigyo’dan Çocukların İstidatları”, Refia Şimen’in “Zihin Seviyesi Nedir”, “Nasıl Ölçülür”, Muzaffer Şerif Başoğlu’nun M.L Terman’dan 1941’te çevirdiği “Zekânın Ölçülmesi” adlı eserleri izlemiştir. (Binbaşoğlu, 2004). 1929 yılında Sadrettin Celâl Antel’in yayımladığı “Pedagoji” adlı kitabında da “meslek”le ilgili uygulamalı psikoloji görüşlerine rastlanmaktadır. Bu kitapta rastgele seçilecek bir mesleğin bireysel ve toplumsal sakıncalarına dikkat çekilmektedir. Yine Antel’in 1932’de “Test Usulü” adlı bir kitabı yayımlanmıştır. Bu eserleri yeteneklerin tanınmasıyla ilgili başka çeviri eserler izlemiştir. Sözü geçen eserler bireyler arasında var olan ilgi, yetenek ve zekâ farklarına dikkat çekerek “meslekî yöneltme” ile ilgili görüş, anlayış ve uygulamalar için gerekli olan alt yapıyı hazırlamıştır (Binbaşoğlu, 2004).

Cumhuriyet sonrası Atatürk’ün direktifleri doğrultusunda Mesleki Teknik Eğitimin daha modern bir yapıya kavuşturulması çalışmalarına hız verilmiştir. 1931 Yılında; 1867 Sayılı Kanunla iller 9 bölgeye ayrılmış ve her bölgede; malî ve

yönetimi bölgeye dahil illerce karşılanmak üzere, birer sanat okulu faaliyete geçirilmiştir. Böylece, sanat okulları “Bölge Sanat Okulları” haline getirilmiştir (<http://etogm.meb.gov.tr>). Bu çalışmalar okullaşma yanında, Mesleki Teknik Eğitimin kurumsal bir yapıya kavuşturulmasını da kapsamıştır. 1933 yılında 2287 sayılı kanunla, Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bakanlık Merkez Örgütü Kanunu 1941 yılında 4113 sayılı kanunla değiştirilerek, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur (Kazu ve Demirli, 2002). Millî Eğitim Bakanlığı’nda meslekî yönlendirme çalışmaları Bakanlığın iki okulunda gelişmeye başlamıştır. Bu okullar Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü’dür. İlk olarak 1946 yılında Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu’nda psikoloji öğretmenin öncülüğüyle meslekî yönlendirme konusuyla ilgili bir lâboratuvar kurma girişiminde bulunulmuştur. Öncelikle gerekli olan farklı dillerde yazılı eserler toplanmış; uygulamalı psikoloji ile ilgili dergilere abone olunmuştur. Lâboratuvar için gerekli test ve ölçü materyalleri Türkçe’ye çevrilerek, kullanma yollarını gösteren rehberler hazırlanmıştır. Amerika’dan bu konuda yapılmış filmler getirilmiş, yabancı kurumlarla fikir alışverişinde bulunulmuştur. 1950 yılından itibaren okulda yaz aylarında Mesleğe Yönelme Kursları açılmıştır. Çeşitli illerden kurslarda yetiştirilen Sanat Enstitüsü öğretmenleri kendi okullarında mesleğe yönelme kolları kurmuşlardır. Böylece öğrencilerin sanat dallarına ayrılışları sırasında, okulun gereksinimi, zekâ ve mekanik kavrama testi sonuçları, doktor kanaati, öğrencilerin istekleri ve ana-babalarının meslekleri göz önünde bulundurularak, seçme işlemi yapılmıştır (Binbaşıoğlu, 2004).

Gazi Eğitim Enstitüsü’nde rehberlik çalışmaları 1950’de özellikle eğitim ve öğretim rehberliği ile kişisel sorunlarla ilgili rehberlik olarak gelişmeye başlamıştır. Enstitü içinde bazı öğretmenlerin kişisel çabalarıyla başlayan bu hareket, Talim Terbiye Kurulu’nun 5 Mart 1953 tarihli bir kararı ile, yine Enstitü içinde “Test ve Araştırma Bürosu” açılmıştır. Büroda Amerika’dan gelen uzmanlar “danışman” olarak görev almışlardır. Bu büronun amaçları şunlardır:

1. Testleri değerlendirme ölçü ve araçlarının geliştirilmesi,
2. Personel yetiştirilmesi,
3. Testlerin geliştirilmesiyle ilgili araştırmalar yapılması,

4. Seçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlarda okullara yardım edilmesi. (Binbaşıoğlu, 2004).

Müfredat programlarında bireyler arasındaki farklılıklara ve eğitimin bu farklılıklara uyarlanması gereğine değinilmekte ve 1948 ortaokul müfredat programı “okul her öğrenciyi kendi yetenekleri sınırı içinde en yüksek başarıya götürecek kılavuzluğu yapmalıdır” demekle öğretmenlerin rehberlik görevine işaret etmektedir” (Kuzgun, 2002). 1950’li yıllarda, ABD’de eğitim gören Türkiye’ye dönen eğitimcilerin de etkisiyle üniversitelerin ve diğer yüksekokulların pedagoji bölümlerinde rehberlikten söz edilmeye başlandı. 1953-54 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü’nde “rehberlik” bağımsız bir ders olarak programa girmiştir (Bakırcıoğlu, 1994). 1954-55 öğretim yılı başında ise Enstitü’de bir “Rehberlik Bürosu” kurulmuş ve büronun başına Dr. H.R. Meyering getirilmiştir. Böylece 1950’de kişisel olarak okul içinde başlayan rehberlik etkinlikleri artık okul içinde resmî hizmet veren bir kuruluş haline gelmiştir (Binbaşıoğlu, 2004). 1955 yılında, İstanbul Atatürk Kız Lisesi’nde; 1956 yılında da Ankara Deneme Lisesi’nde, rehberlik ilkelerine dayalı bir eğitim programı uygulamaya konmuştur. 1955 yılından itibaren ilk olarak Ankara, 1959 yılında İstanbul ve İzmir gibi büyük illerimizde bakanlığa bağlı birer Rehberlik ve Araştırma Merkezi kuruldu. 1961 yılından itibaren diğer illerde bu merkezlerin açılmasına devam edildi. 1994 yılında bu merkezlerin sayısı tüm ülkede 87’ye ulaşmıştır (Bakırcıoğlu, 1994). 1951-1956 yılları arasında hızla süren rehberlik çalışmaları, 1957-1969 yılları arasında duraklama göstermiştir. Bu dönemde 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik bölümü, 1967 yılında ise Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim bölümü içinde ilk PDR lisansüstü programının açılması dışında başka gelişme olmamıştır. 1970-1981 yılları arasında okullarda PDR servislerinin örgütlenmesi gerçekleşmiştir. 1970-71 öğretim yılında ilk kez 24 ortaöğretim kurumunda PDR çalışmaları başlatılmış ve üç yılda bu sayı 72’ye çıkarılmıştır. 1974-75 öğretim yılından itibaren tüm ortaöğretim kurumlarında rehberlik etkinlikleri için haftada iki saatlik bir zaman ayrılmıştır. Rehberlik saatleri zaman zaman haftalık ders çizelgesi dışına çıkarılmışsa da, klasik liselerin programlarında haftada bir saat olarak yer almaktadır. Rehberlik saatlerini uygulama sorumluluğu, başlangıcından beri öğretmenlere bırakılmıştır (Külahoğlu, 2001).

Günümüzde okullarda, Rehberlik Araştırma Merkezlerinde, çeşitli özel dershanelerde ve Türkiye İş Kurumunda mesleğe yöneltme çalışmaları yapılmaktadır. “Türkiye İş Kurumu’nda bugün “Meslekî Danışma Merkezi” adlı bir bölüm, müracaat eden kişi ve kuruluşlara meslek seçme ve yerleştirmede hizmet vermektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği içinde çalışmaktadır. Bu amaçla aralarında iş birliği protokolü imzalanmıştır” (Binbaşoğlu, 2004: 48)

2.5. Milli Eğitim Şuralarında Eğitim

Eğitim sorunların geniş bir katılımı ile görüşüldüğü, tartışıldığı ve ortak kararların alındığı bir dizi toplantılar düzenlenmektedir. Bu konuda Türkiye’de bir gelenek oluşmuş olup çalışmalar sürdürülmektedir. Daha açıkçası Milli Eğitim Şuraları yaklaşık 70 yıllık deneyimi ve bilgi birikimi ile Türk Eğitim Dizgesine yön vermiş olsa da belirlenen hedeflere erişmede sorunlar yaşanmıştır. Eğitim alanında en önemli danışma organı olarak gelenekselleşmiş ve bu geleneğini 21. yüzyıla aktarmışlardır. Eğitim sorunlarının tartışılarak çözümler üretildiği, oluşacak yeni gereksinimlerde olası gelişmeleri öngörerek yeni yapılanmalarla ilgili aldığı kararları, bu kararların uygulama makamı olan Milli Eğitim Bakanlığı’na sunmuşlardır.

2.5.1. Birinci Millî Eğitim Şûrası (17-29 Temmuz 1939)

Birinci Millî Eğitim Şûrasının gündemini Türk Millî Eğitiminin plân ve esasları ile her kademe ve türdeki eğitim-öğretim kurumlarının yönetmelik, yönerge ve programlarının incelenmesi oluşturmuştur. Şûrada ortaöğretim kurumlarını oluşturan ortaokul ve liselerin sayısı ile öğrenci miktarlarının ülkenin ihtiyacı ile uygun hale getirilmesi görüşülmüştür. 17-29 Temmuz 1939 tarihinde toplanan birinci Millî Eğitim Şûrası’nda dönemin Meslekî ve Teknik Öğretim Müdürü Rüştü Uzel Birinci Dünya Savaşı ve İstiklâl Savaşı sırasında teknik eleman eksikliği çekildiğini belirtmiştir. İlerleyen yıllarda yapılan çeşitli çalışmalar sonucunda raporlar hazırlanmış ve bu raporlara göre ülkemizin teknik ve iktisadî işlerinin programlaştırılması ve plânlaştırılması 1927 yılında kurulan Maarif Vekilliği’ne bırakılmıştır. Böylece kızlar için meslekî eğitim, endüstrimizin ve ordumuzun ihtiyaç duyduğu teknik

elemanları ve teknisyenleri yetiştirmek üzere sanat okulları, ticarî firmalar ve bankaların ihtiyaçları olan elemanları yetiştirmek üzere ticaret okullarını içeren üç zümreden oluşan meslekî eğitim sistemi kurulmuştur (MEB, 1991a).

2.5.2. İkinci Millî Eğitim Şûrası (15-21 Şubat 1943)

Yönlendirmeye ilişkili bir konu gündeme gelmemiş; şûrada anadil öğretimi, ahlâk eğitimi ve tarih öğretimi konuları üzerinde durulmuştur (MEB, 1991b).

2.5.3. Üçüncü Millî Eğitim Şûrası (2-10 Aralık 1946)

Yönlendirmeye ilişkili bir konu gündeme gelmemiş; şûrada Okul Aile Birliklerince okul hayatına hâkim olan eğitim ve öğretim ilkelerinin ailelere tanıtılması, temizlik, sağlık ve devam problemleri ile fikir, duygu, ahlâk ve beden eğitimi konuları üzerinde durulmuştur.

2.5.4. Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (22-31 Ağustos 1949)

Gündemini ilkokul ortaokul ve lise programlarının incelenmesi, eğitim enstitüleri ve yüksek öğretmen okulunun ihtiyaçlara göre düzenlenmesi ile eğitim ve öğretimde dayarılan demokratik esasların gözden geçirilmesi oluşturulmuştur. Şûrada ortaokuldan mezunların %30'unun liselere, %20'sinin teknik okullara, %50'sinin de doğrudan doğruya hayata atıldığı belirtilmiş, dolayısıyla ortaokulda, çocukların daha girişimci, aktif ve toplum işlerine daha çok karışır insanlar olarak yetiştirmek amaç edinilmiştir. Ayrıca liselerin 4 yıla çıkarılması gündeme gelmiştir. Bunun sebepleri arasında ortaokulda müzik, resim, beden eğitimi gibi derslere yeteneği olan çocukların lisede bu dersler kaldırılmış olduğundan yeteneğini devam ettirememesidir. Lisede de bu derslerdeki yeteneğini devam ettiren çocuğun bu sayede belki güzel sanatlara da gidebileceği belirtilmiştir (MEB, 1991c).

2.5.5. Beşinci Millî Eğitim Şûrası (5-14 Şubat 1953)

5-14 Şubat 1953 tarihinde toplanan beşinci Millî Eğitim Şûrası'nda zamanında okuyamamış ve ilköğretim çağı dışına çıkmış, üst dereceli öğrenim

kurumlarına gidemeyecek olan vatandaşlardan isteklilerin genel bilgilerini arttırmak amacıyla yetiştirici ve tamamlayıcı kursların düzenlenmesi gereği belirtilmiştir. Bu kurslar tüzel kişiler, belediyeler, özel idareler ve devlet tarafından açılabilirdi (MEB, 1991b).

2.5.6. Altıncı Millî Eğitim Şûrası (18-23 Mart 1957)

18-23 Mart 1957 tarihinde toplanan altıncı Millî Eğitim Şûrası'nda Türk Mimar Odaları Birliği'nin Meslekî ve Teknik Öğretimle ilgili hazırladığı raporun ilköğretime ve ortaöğretime geçiş başlığı altında, öğretimin konularının insandaki ilgileri uyandıracak ve ileride bir mesleğin temelini oluşturacak yeterlilikleri ortaya çıkaran biçimde işlenmesi gereği belirtilmiştir. Ayrıca aynı raporda ilkökul çocuklarının meslek seçme yaşına gelince bir meslek kazanmalarına yarayacak hüner kurslarının olması gereği belirtilmiştir Meslekî ve Teknik öğretimle ilgili düzenlemelerde bulunulmuştur. Akşam okullarından mezunların çok çeşitli sanat kollarında olgunlaşmaları ve becerilerini geliştirmeleri için ihtiyaç duyulduca bir kooperatif teşkilâtına bağlı olarak olgunlaşma atölyelerinin açılması kararlaştırılmıştır. Erkek orta yapı ve sanat okullarına bedensel ve zihinsel seçimden geçen ilkökul mezunlarının alınması ve bu okullarla ortaokulların denk sınıfları arasında öğrenci transferi sağlanması kabul edilmiştir. Yine orta sanat ve yapı okullarında meslek seçimleri işinin pedagojik ve sıhî değerlendirilmeler sonucu geciktirilmesi kararlaştırılmıştır. Yapı ve sanat enstitülerine ise orta sanat ve yapı okullarıyla ortaokulu bitiren öğrencilerden yapılacak test sınavlarında başarılı olanların kabul edilmesine karar verilmiştir (MEB, 1991d).

2.5.7. Yedinci Millî Eğitim Şûrası (5-15 Şubat 1962)

Şurada ki en önemli yenilik ortaokulu, programlar aracılığı ile bütünleştirmiş ve ortak programlara bağlamış olmasıdır. "Yedinci Millî Eğitim Şûrası'nda rehberliğin, öğrencileri bütün yönleri ile tanıyıp, onların çevreye uyum sağlamalarına ve yeteneklerine uygun bir yol seçmelerine yardım hizmeti olarak anlaşılakta olduğu görülmektedir. Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için bireysel rehberlik faaliyetlerinden ayrı olarak haftada bir saatin grup etkinliklerine ayrılması gerektiği

bu şûrada önerilmiştir” (Kuzgun, 2006: 13). Şûrada yöneltmenin temel koşullarından olan sınıf geçme yerine ders geçme sistemi ortak ve seçmeli dersler sistemi getirilmesi ve bunlara paralel olarak, ortaokul ve lise programlarındaki dersler “ortak” zorunlu, temel dersler ve hayata ve üst öğrenime hazırlayan “seçmeli” dersler şeklinde düzenlenmesi önerilmiştir. Öğrenciyi temele alan bu görüş ancak 1991-92 yılında uygulamaya konabilmiştir. Ancak bazı yönetsel sorunlardan dolayı 1995 yılında uygulamadan kaldırılmıştır (MEB, 1995).

2.5.8. Sekizinci Millî Eğitim Şûrası (28 Eylül- 3 Ekim 1970)

Türk çocuklarının, Millî Eğitimin amaçlarına uygun olarak ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre hayata, iş alanlarına ve daha üst öğrenime hazırlanabilmeleri, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ve sosyal gelişimin sağlanması için ortaöğretim sisteminde yeniden düzenlemeler yapılmıştır. Genel olarak 12-14 yaşlarındaki öğrencilere verilen eğitimi kapsayan birinci devre ortaöğretimde (ortaokul) yanlış ve erken bir seçimi önlemek ve böyle bir seçim sonucu normal öğrenim süresini uzatabilecek herhangi bir zaman kaybına yer vermemek için bu devrede öğretimin ihtisaslaşmaması kabul edilmiştir. Yöneltme zorlayıcı değil, yol gösterici olarak tanımlanmaktadır (MEB, 1991e). 28 Eylül- 3 Ekim 1970 tarihleri arasında toplanan Sekizinci Millî Eğitim Şûrası’nda mesleğe yöneltme ile ilgili alınan kararlar aşağıda sıralanmıştır.

1. İlkokulu bitiren her istekli öğrenci, orta öğretime devam etmek ve genel, meslekî ve teknik her türlü orta öğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir.
2. Ortaöğretimin görevi, öğrencilere kişisel ve toplumsal hayatın gerektirdiği nitelikte ortak bir genel kültür ve vatandaşlık eğitimi kazandırmak, onları ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre iş alanlarına, mesleklere ya da yükseköğretime hazırlamaktır.
3. 12-14 yaşlarındaki öğrencilere verilen birinci devre ortaöğretim, öğrencilere seçmeli dersler, ders dışı eğitsel ve sosyal faaliyetler, öğretmen-veli ilişkileri, sürekli gözlemler ve rehberlik yolu ile istidat ve kabiliyetlerini anlama, buna göre ya ikinci devrenin çeşitli programlarına yönelme, ya da hayata hazırlanma bakımından yardım

edilir. İkinci devrenin çeşitli programlarına yöneltme yol gösterici nitelikte olup zorlayıcı değildir.

4. Sınıf öğretmenler kurulu, öğrencinin isteği ve sınıf öğretmenin teklifini de inceleyerek, çocuğun ikinci devre orta öğretimde yönelebileceği programı tayin hususunda öğrenci velisine yapılacak tavsiyeyi kararlaştırır. Okul idaresi bu tavsiyeyi öğrencinin okul dosyasına işler. Bu tavsiye zorlayıcı değil, yol göstericidir.

5. İkinci devre genel, meslekî ve tenkil orta eğitimin ilk yılı yöneltme sınıfıdır. Yöneltme yılında, birinci ve ikinci kanaat dönemleri sonlarında, sınıf öğretmenler kurulu, rehberlik servisinin teklifini, öğrencinin isteğini ve sınıf öğretmenin görüşünü de inceleyerek, öğrencinin yöneltme sınıfından sonra yönelebileceği programı seçme hususunda öğrenci velisine yapılacak tavsiyeyi kararlaştırır. Okul idaresi, yıl sonunda yapılan tavsiyeyi öğrencinin okul dosyası ve karnesine işler. Bu tavsiye zorlayıcı değil, yol göstericidir (MEB, 1991d).

2.5.9. Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası

(24 Haziran- 4 Temmuz 1974) Özellikle orta öğretim programları üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapmış ve kararlar almıştır. Şûrada sekiz yıllık temel eğitim düşüncesi iyice şekillenmiş, ilke haline gelmiştir (MEB, 1991f).Yeni ortaokul programının amacı “öğrencilere üst öğretim programlarına geçebilmek için gerekli olan temel bilgi ve becerileri kazandırmak, çevrenin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini göz önünde tutarak çeşitli iş ve uğraşı alanlarında ilgi ve kabiliyetlerini deneme ve geliştirme fırsatı vermek böylece ileride ise yönelmede, meslek seçiminde daha isabetli karar vermelerine yardımcı olmak” olarak tanımlanmıştır. Bunların gerçekleştirilmesi için;

1) ortak genel kültür derslerinin,

2) seçmeli derslerin,

3)rehberlik ve eğitsel faaliyetlerin yapılması gerektiği kabul edilmiştir.

Seçmeli derslerin amaçları öğrencilerin kendilerine özgü bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına olanak sağlamak, okul ve çevrenin olanaksızlıklarından doğan eşitsizlikleri gidermeye yardımcı olmak, okul ve çevre arasında yakın bir ilişki kurulmasını sağlamak, böylece öğrencilerin hayata ve iş

alanlarına uyumlarını kolaylaştırmak ve onları çevrelerinde etkili hale getirecek nitelikleri kazanmalarına yardımcı olmak ve çeşitli iş ve uğraşı alanlarına yönelmeleri için gerekli rehberlik çalışmalarına katkıda bulunmak olarak belirlenmiştir (MEB, 1974).

2.5.10. Onuncu Millî Eğitim Şûrası (23-26 Haziran 1981)

23-26 Haziran 1981 tarihleri arasında toplanan Onuncu Millî Eęitim Őûrası sekiz yıllık temel eğitimin zorunlu eğitim olarak dűřünüldüęü belirtilmiştir. Temel eğitimden sonra ortaöğretime geçişte yöneltme ve yerleştirme esas alınmıştır. Yöneltmenin temel eğitimde ve özellikle son üç yılında bir süreç olarak yer alması, yöneltmede öğrencilerin yetenekleri, ilgileri, becerileri, başarı durumları yanında ailesinin görüşüne, insan gücü gereksinimine, okul rehber öğretmeni ve sınıf öğretmeninin genel değerlendirmelerine de yer verileceği kararlaştırılmıştır. Yöneltme, temel eğitimin son üç yılında bir süreç olarak yer alacak, bu konuda başarıya dayalı fırsat eşitliğine yer verilecek, yetenekler yalnızca bilinçsel anlamda değil; fakat her türlü beceriyi kapsayacak biçimde geliştirilecektir” kararı alınmıştır (MEB, 1991f). Onuncu Millî Eęitim Őûrasında rehberlik ve yöneltmede dikkate alınacak řu 4 temel ilke belirtilmiştir:

- a) Kişisel Sorumluluk: Yöneltme gücendirici, zorlayıcı değil; özendirici, kişinin kararının gerçekçi olması yönünde yol gösterici olmalıdır. Hangi programa gireceği konusunda son kararı yine öğrenci vermeli, bunun sorumluluğunu taşımalıdır.
- b) Süreklilik: Temel eğitim ve orta öğretimde yapılacak tek bir seçme veya giriş sınavı ile yöneltme yapılamaz. Yöneltme bir süreçtir ve öğrencinin öğrenim hayatı boyunca çeşitli yetenek ve başarı testleri, bireyi tanıma teknikleri, öğretmen ve aile gözlemleri ve değerlendirmelerine göre yapılmalıdır.
- c) Fırsat Eşitliği: Yöneltme eleme sınavlarında olduğu gibi bir kısım öğrenciyi seçip diğerlerini dışarıda bırakan tutumla değil; her öğrenciyi başarılı olabileceği bir programa yerleştirmeyi amaç edinen tutumla gerçekleştirilmelidir.
- d) Bütünlük: Yöneltme, örgün ve yaygın eğitim sistemini içine alacak biçimde, sistemde kalanlar kadar, sistemden kopacakları da yerleştirmeyi kapsamalıdır(MEB, 1991f).

Şûrada ayrıca bir öğrencinin hangi tür bir programa yöneltilmesi gerektiği kararına varırken dikkate alınması gereken ölçüt ve durumlara altı başlık altında değinilmiştir.

Bu ölçüt ve durumlar;

- 1) Öğrencinin yetenek ve başarı durumu,
- 2) Öğrencinin isteği ve işin nitelikleri,
- 3) Ailesinin görüşü,
- 4) Program, işe girme ve devam edebilme koşulları,
- 5) İnsan gücü gereksinimi,
- 6) Okul rehberi ve sınıf öğretmeninin genel görüşü, olarak belirlenmiştir. (MEB, 1991f).

Onuncu Millî Eğitim Şûrasında ayrıca, rehberlik uygulamalarına eğitim sistemimiz içerisinde yer verme gereğinin tartışıldığı ve bazı kararların alındığı 7. ,8. ve 9. Millî Eğitim Şûralarında rehberlikle ilgili alınan kararların büyük ölçüde uygulanmadığı belirtilmektedir. Şûrada okullarda rehberlik, “Öğrenci Akışı, ve Yönelme” konuları çerçevesinde ele alınarak rehberlik etkinliklerine ilişkin hazırlıklar sunulmuştur.

2.5.11. Onbirinci Millî Eğitim Şûrası (1982)

Öğretmen ve eğitim uzmanı problemlerine ilişkin çözüm yolları hakkında görüşmeler yapılmıştır. Şûrada ilk defa okul danışmanı terimi kullanılmış ve okul danışmanının tanımı olarak “her düzeydeki eğitim kurumlarında, öğrencilerin eğitim programı, meslek seçimi ve uyum sorunlarını çözmelerine yardım eden uzmandır” denilmiştir. Okul danışmanının görevleri açıklanmıştır.

2.5.12. Onikinci Millî Eğitim Şûrası (18-22 Temmuz 1988)

İlköğretimin temel amaçlarından birisinin, öğrencilerin çeşitli yetenekleri deneyerek üst eğitim kademelerinden birini veya bir mesleği seçebilme olgunluğu kazanmaları olduğu belirtilmiştir. Şûrada rehberlik ve yönlendirme ile ilgili konularda ilköğretimi ilgilendiren aşağıdaki kararlar alınmıştır:

- 1) Öğrenci velilerinin, çocuklarının temel eğitimden (sekiz yıllık ilköğretim) sonra yönelebileceği uygun meslekler ve ilgi alanları konusunda aydınlatılmalıdır,

2) Ülkenin ekonomik ve sosyal şartlara uygun olarak eğitim ve öğretimdeki millî hedeflere ulaşmak amacıyla öğrencilere okul öncesinden itibaren iyi bir rehberlik hizmeti verilmeli, rehberlik faaliyetleri etkinleştirilerek yaygınlaştırılmalıdır (MEB, 1989).

2.5.13. Onüçüncü Millî Eğitim Şûrası (15-19 Ocak 1990)

13. Millî Eğitim Şûrasında, "Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler" Konusunda şu kararlar alınmıştır: Ülkemizde bir "Millî Eğitim Terimleri Sözlüğü" hazırlanması, sosyal kültürel kurs programları içinde sanat eğitimine ağırlık verilmesi, demokrasi ve çevre konusuna ağırlık verilmesi, yaygın eğitimin kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulması halkın yaygın eğitime katılması hususunda motivasyonu sağlanması, yaygın eğitimde alınan belgelerin örgün eğitimdeki denklikleri belirlenerek, iki sistem arasında yatay ve dikey geçişler sağlanması, vatandaşların yaygın eğitimi anlamaları konusunda bilgilendirilmelerinin sağlanması, Halk Eğitimi Merkezleri yalnız kurs açılan bir yer değil, yetişkinlerin bulunduğu, çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerin sürdürüldüğü, ortak sorunlara çözüm yollarının aranacağı ortamları sağlayan toplum merkezleri hâline dönüştürülmesi kararları alınmıştır.

2.5.14. Ondördüncü Millî Eğitim Şûrası

27-29 Eylül 1993 eğitimden çıkanların niteliğini önemli ölçüde etkileyen üç ana unsur olduğu belirtilmiştir. Bunlar:

1. Etkili bir eğitim yönetiminin oluşturulması,
2. Eğitim programlarının çağın ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi,
3. Öğrencileri ilgi, istidat ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirecek rehberlik sisteminin kurulmasıdır (MEB, 1995).

Şûrada üçüncü unsura işlerlik kazandırmak ve uygulamaya geçirmek düşüncesiyle yönlendirme ile ilgili mevcut durum ortaya konularak sorunlar belirlenmiş ve bu sorunlara ilişkin bir takım öneriler sunulmuştur. Yönlendirme konusunda belirlenen sorunlar şöyledir:

- 1) Yönlendirmede değişik terimlerin kullanılması öğretim ve uygulama alanında iletişim gücü doğurmaktadır.
- 2) İlköğretimden üniversite girişine kadar eğitimin tüm kademelerinde sınavla seçim şekli ile yapılan yönlendirme yeterli olmamaktadır.
- 3) Rehberlik hizmetleri ile ilgili öğretmenlerin yetersiz olması, bilgi ve beceriye sahip öğretmenlerin ise bilgilerini tam olarak uygulamaya aktaramamaktadırlar.
- 4) Mevcut rehberlik dersleri boş zaman değerlendirmeden ileri gidememiştir.
- 5) Yönlendirmede taraf olan aile, okul, öğretmen, yönetici, iş alanı ve çevre arasında yeterli işbirliği yapılamamaktadır.

Sorunlara ilişkin getirilen bazı öneriler ise şöyledir:

- 1) Terim ve tanımlarda birlik sağlanmalıdır.
- 2) Yönlendirme hizmetleri ilköğretim 2. kademedен itibaren başlatılmalı, ortaöğretim ve yüksek öğretime doğru devam ettirilmelidir.
- 3) Yönetici ve öğretmenlerin yöneltmede başarılı olabilmeleri için hizmet öncesi ve hizmetleri sırasında yetiştirilmeleri gereklidir.
- 4) Yönlendirme, öğrenci, aile, öğretmen, okul yönetiminin koordinasyon ve işbirliği ile yapılmalıdır.
- 5) Yönlendirme süreçlerinin işletilmesinde yeni teknolojilerden, özellikle iletişim teknolojilerinden yararlanılmalı, yönlendirme süreci bilimsel ve demokratik yollarla yerine getirilmelidir.
- 6) Yönetim ve yönetici işlevinin yönlendirmedeki etkinliği artırılmalıdır (MEB, 1995).

2.5.15. Onbeşinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996)

İlköğretimin kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanması kararlaştırılmıştır. Şûrada Millî Eğitimde ana hedef olarak; ilköğretimin ikinci kademesinden itibaren yönlendirmeye gidilmesi, en az 8 yıllık bir zorunlu eğitim ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmeleri ve nitelikli ara insan gücü yaratılması belirtilmiştir. 15. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretimde yönlendirme ile ilgili alınan kararlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Yakın bir gelecekte 5-6 yaş okul öncesi eğitim, ilköğretim bünyesine alınmalı, ilköğretim kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, 8 yıl sonunda tek tip diploma verilmeli, 9. sınıf liseye ya da meslekî eğitime yönlendirme yılı olmalı, böylece ilköğretimde zorunlu 2+8+1 sistemi oluşturulmalıdır. Çocukluğun tam yaşandığı, çocukların kendilerini, ailelerin de çocuklarını tanıdığı bu dönemde bulunanlar çırak yapılmamalıdır. Uzun vadede zorunlu eğitim 18 yaşını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.
2. Bireyi tanıma ve yöneltmeye ilişkin rehberlik hizmetleri dördüncü sınıftan başlatılmakla birlikte, ilköğretimde gerçek yöneltme dokuzuncu sınıftan itibaren ele alınmalıdır.
3. Yönlendirme çalışmalarıyla öğrencilere, zaman ve enerjilerini, yetenek ve becerilerini, olumlu iş değerlendirmelerini geliştirecek bir disiplin kazandırılmalıdır.
4. Rehberlik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışma alanında en az lisans eğitiminden geçmiş elemanlarca yürütülmelidir. Rehberlik hizmetleri kadrolarına, alan dışından atama yapılmamalıdır.
5. Her okulda bir rehberlik servisi kurmak ve uzman bulundurmak güç olabilir. Bu nedenle, rehberlik ve araştırma merkezlerinin sayısı çoğaltılmalı ve bu merkezlere rehberlik alanında yüksek lisans eğitilmiş elemanlar atayarak, öğretmenler sürekli desteklenmeli, özel ilgiye ihtiyaç duyan öğrencilere de rehberlik yapılmalıdır.
6. Okullarda verilen rehberlik hizmetlerine daha gerçekçi olarak yaklaşılmalı ve gereken önem verilmelidir” (MEB, 1996b).

2.5.16. Onaltıncı Millî Eğitim Şûrası (22-26 Şubat 1999)

22-26 Şubat 1999 tarihinde toplanan 16. Millî Eğitim Şûrası'nda eğitim kurumlarımızda yönelme ve danışmanlık hizmetlerinin yetersizliği Türk Millî Eğitiminin en önemli sorunlarından biri olarak görülmüştür. Bu sorunun çözümlenmesi için Meslekî ve Teknik Eğitimin Orta Öğretim Sistemi Bütünlüğü içinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılandırılması Komisyonu raporunda aşağıdaki önerileri sunmuştur.

1. Var olan öğrenci gelişim dosyaları daha bilimsel standartlarda geliştirilmeli, her kademedeki kullanılması sağlanmalıdır.
2. İlköğretimin bütün sınıflarında meslek alanlarını tanıtıcı etkinliklere yer verilmelidir.
3. Rehberlik hizmetlerinden sorumlu olanların; okul, aile, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği için meslek alanlarını tanıtıcı etkinlikleri düzenlemeleri sağlanmalıdır.
4. Her öğretmen sürekli rehberlik eğitimi almalı ve uygulamalıdır.
5. Seçmeli derslerin ilgi ve yeteneklerini geliştirici, meslek alanlarını ve eğitim olanaklarını, meslekî ve teknik öğretim programlarını tanıtıcı ve özendirici bir biçimde düzenlenmesi sağlanmalıdır.
6. İlköğretimin bütün sınıflarında yaz dönemlerinde kültür, beceri ve yönlendirmeye yönelik kurslar açılması uygun olur.
7. Eğitici kol etkinlikleri, eğitim programlarıyla bir bütünlük içerisinde, okul içinde ve dışında bireyin gelişimini esas alan düzenlemeleri kapsamalıdır.
8. Öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi, ancak uygun ortamlarda mümkündür. Bunun için, eğitim ortamlarının bina, alan ve kullanım yönünden zenginleştirilmesi sağlanmalıdır.
9. Sekizinci sınıflarda meslekleri tanıma ve yönlendirmeye ağırlık verilmeli, öğrenciye en uygun olduğu düşünülen alan konusunda öğrencinin kişisel dosyasındaki bilgiler, öğretmen değerlendirmesi, başarı notları dikkate alınarak oluşturulacak tavsiye kararı, ilköğretim dönemi sonunda öğrenci ve velisine bildirilmelidir.
10. Ortaöğretimin ilk yılında öğrencilerin meslekî yönelmelerine yardım edecek biçimde kendi ilgi ve eğilimlerini ve gerekse temel meslek alanlarını tanımalarını sağlayacak geniş tabanlı eğitim programları uygulanmalı ve meslekî danışmanlık hizmeti verilmelidir.
11. Eğitici kol etkinliklerinin karşılığı olarak ödenmesi gereken ücret yönünden var olan sınırlamalar kaldırılmalı, eğitsel kol etkinliklerini yürüten öğretmenlerin ücret yönünden desteklenmesi sağlanmalıdır (MEB, 1999a).

2.5.17. Onyedinci Millî Eğitim Şûrası Kararları (13-17 Kasım 2006)

Şurada, özel eğitimde yaş sınırına bakılmaksızın, tüm engellilere hizmet sunulabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılması ve özel eğitim okullarında hizmet alımı yapılması kararı alınmıştır. Sınıf öğretmenliğinin 1, 2 ve 3. sınıflara kadar olması, 4 ve 5. sınıflarda derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesi gerektiği, ilköğretim 8. sınıf sonunda yapılan OKS sınavının kaldırılması görüşülmüştür. Ayrıca şurada, özel sektörün eğitime yatırım yapması özel eğitim okullarında hizmet alımı yapılması ve özel sektörden hizmet satın alınması kararı alınmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği vurgulanmıştır. 13-17 Kasım 2006 toplanan On Yedinci Millî Eğitim Şûrası'nda Türk millî eğitim sisteminde yöneltme ile ilgili aşağıda belirtilen kararlar alınmıştır.

1. İlköğretim okullarını bitiren öğrencilerin; velisi, bitirdiği okulun bir yöneticisi, rehber öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ile birlikte meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarından bir rehber öğretmen ve Rehberlik Araştırma Merkezi bünyesinde çalışan gezici öğretmenlerden oluşan bir komisyon, özellikleri doğrultusunda başarılı olabileceği meslek liselerine yerleştirilmesine karar vermelidir.
2. Kaynaştırma eğitimine tâbi tutulan öğrencilerin ilköğretim sonrasında gidecekleri bir kurum belirlenerek çocuğun yöneltme formuna açıkça yazılmalı; kaynaştırma eğitimine tabi tutulamayacak öğrencilerin ise iş okullarına yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
3. Özel gereksinimli bireyler için engel türüne göre yerel yönetimlerce korumalı iş yerleri açılmalı ve mevcutlarının kotaları artırılmalıdır.
4. Öğrencilerin yaş sınırı ve gelişim alanları dikkate alınarak iş eğitim merkezi, özel eğitim kurumu ve iş okullarında eğitim görmeleri sağlanmalıdır.
5. Meslekî eğitimde ve çıraklık eğitiminde engelli öğrenci kontenjanları artırılmalıdır.
6. Üstün zekâlı çocukların eğitimi ve istihdamı konularında politikalar oluşturulmalıdır.
7. Özel yeteneğe sahip engelli öğrencilerin üst öğrenim kurumlarına girişleri ile ilgili engelleyici hükümler kaldırılmalıdır.

8. İlköğretim 8. sınıf sonunda yapılan Ortaöğretim Kurumları Sınavı kaldırılmalı; bunun yerine öğrenci başarısının, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin izlenmesine yönelik rehberlik hizmetlerine, öğretmenler kurulu ile ailelerin kararına dayalı bir yöneltmeye ağırlık verilmelidir. Ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin saptanması, öğrenme başarılarının artırılması ve öğretim hizmetinin geliştirilmesi amacıyla kullanılmalıdır.

9. Yöneltme 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda, öğrenciyi tanıma ve meslekleri tanıtmaya yönelik olarak ailelerle iş birliği içinde yapılmalıdır. İş gücü piyasasının beklentileri de gözönünde tutularak bu konuda meslek örgütlerinden yardım alınmalıdır.

10. Yöneltme Yönergesi önerilen sisteme göre yeniden düzenlenmelidir.

11. Mesleklerin tanıtılması bağlamında medyanın desteği sağlanmalıdır.

12. Yönlendirme, rehber öğretmenler başta olmak üzere öğrenciler, veliler, öğretmenler, okul yöneticileri, meslek odaları, yerel yönetimler, resmî ve özel işverenler, yazılı ve görsel medyanın ortak çabaları ile gerçekleştirilmelidir (MEB, 2006a).

2.5.18. Onsekizinci Millî Eğitim Şûrası Kararları (1-5 Kasım 2010)

Onsekizinci Millî Eğitim Şûrasında “ Öğretmen Yetiştirilmesi, İstihdamı ve Mesleki Gelişimi, Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü ve Okul Liderliği, İlköğretim ve Ortaöğretimin Güçlendirilmesi, Ortaöğretime Erişimin Sağlanması, Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi, Psikolojik Danışma, Rehberlik ve Yönlendirme” konu başlıklarıyla 1-5 Kasım 2010 tarihleri arasında yapılmıştır.

2.6. Türkiye’de Beş Yıllık Kalkınma Planları

Geçen yüzyıldaki gelişmelere baktığımızda bazı Batı ülkelerinin, örneğin ABD, Kanada, Fransa, İngiltere, gibi ülkelerin hızlı kalkınmada ve gelişmede öncü oldukları bilinmektedir. Hızlı gelişmenin ve kalkınmanın anahtarı, bilindiği gibi eğitimidir; nitelikli insan kaynaklarıdır. Buna karşın başta Afrika olmak üzere Asya kıtasında bulunan gelişmekte olan ülkelerin ise yokluk ve yoksullukla birlikte çok önemli bazı temel eğitim sorunlarının da olduğu görülmektedir. Bu bağlamda

Türkiye'nin gündeminde bir dizi eğitim sorunu yer almakta; bu sorunlardan bazıları, örneğin öğrencilerin matematik ve fen bilimlerinde başarı düzeyi ve oranı, öğretmen yeterlikleri tartışma konusu olmakta ise de toplumumuzun çeşitli katmanlarında ortak paydayı yakalamak, tüm paydaşların katılımını ve desteğini sağlamak kolay olmamaktadır. Bir başka anlatımla günümüzde yaşanan sorunlar köken bakımından dünkü ile ilgili olsa bile bunların çoğu çehre değiştirdi ve bir kısmı yeni boyutlar kazandı. Örneğin, ülkemizde Osmanlı İmparatorluğunun çeşitli dönemlerinde yaşanan sorunlarla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında ve günümüzde karşılaştığımız ve yaşadığımız sorunlarımız birbirinden çok farklıdır. Değişik nitelikte ve çok boyutlu olduğu kadar karmaşık bileşenleri vardır. Yaşanan sorunlarla ilgili olarak verilecek en dikkat çeken örnekler, bilim ve teknolojideki gelişmeler ve eğitimle ilgili olanlardır. Bu alandaki yarışmada ülkemiz geri kalmış veya bırakılmış; bizim için köklü yeniliklerin başkası tarafından yapması beklenmiştir. Yenilik adı altında gerçekleştirilen bazı düzenlemeler bir taklit olması nedeniyle toplumda benimsenmesi ve içselleştirilmesi kolay olmamıştır. Bu nedenle bir yandan dünyadaki çağdaş gelişmeleri gözeterek ülkemizin özgün koşullarına ve gereksinimlerine göre eğitimde köklü yenilik ve dönüşüm gerçekleştirmeliyiz. Türkiye'de 1960'lı yılların başından beri beşer yıllık kalkınma planı hazırlanmakta; planda öngörülen hedeflerin gerçekleştirilmesi beklenmektedir (DPT, 1973). Eğitimde bir durum değerlendirmesi yapabilmek için 5 yıllık kalkınma planlarında eğitimle ilgili alınan kararlar ve belirlenen hedefler şunlardır.

2.6.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1963-1967)

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında, eğitim, bir yaşama düzenine ulaşma çabası olan kalkınmanın en etkili araçlarından birisi olarak gösterilmiştir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında eğitim politikasının uygulanmasında göz önünde tutulacak başlıca ilkeler arasında eğitim sistemimizin toplumdaki çeşitli görevlerin vatandaşlar arasında kabiliyetlerine göre dağıtılmasını sağlayacak bir şekilde düzenlenmesi vardır. Bu amaçla eğitimde yatay ve dikey geçişlerin, yeterlik ve istidatların doğru olarak tespitine dayalı bir mekanizma içinde işletilmesi hedeflenmiştir. İktisadi gelişme sonucu özellikle sanayi alanlarında yetişmiş eleman ihtiyacı doğmuş, bu

eleman açığının yaygın eğitim kurumlarında yetiştirilmesi zamanın kısıtlı olması ve eğitim maliyetleri düşünülerek sanayi içinde eğitimin sistemli bir şekilde geliştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece Meslekî Eğitim Merkezleri kurularak buralarda öncelikli ustabaşılar yetiştirilmesi ve gerekli sayı ve nitelikteki işgücünün ise fabrikalarda açılacak standart kurslar yoluyla yetiştirilebileceği belirtilmiştir (DPT, 1963).

2.6.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972)

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında genel politikalar başlığı altında aşağıdaki konulara değinilmiştir:

1. Eğitim kademelerindeki dikey geçişlerin, kabiliyetli öğrencilerin eğitimin en üst kademesine kadar çıkmalarını sağlayacak yönde düzenleneceği,
2. Bir alanda insan gücü ihtiyaçları kesin olarak belli olmadan, özellikle meslek ve teknik öğretim alanında yeni meslek dal ya da kademeleri ile ilgili eğitim bölümleri ve yeni okulların açılmaması,
  1. Her kademe, insan gücü ihtiyaçlarına uygun gece öğretimi verilmesi (DPT, 1967).

2.6.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1973-1977)

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânını incelendiğinde öğrencilerin genel eğitimden meslekî eğitime kaydırılması hedefinin başarılı olmadığı, genel liseler önünde yığılmalar olduğu belirtilmiştir. (DPT, 1973).

2.6.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1979-1983)

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda öncelikle Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plân Dönemi'nde ki eğitimle ilgili gelişmeler gözden geçirilmiştir. Üçüncü dönemle ilgili belirtilen saptamalardan biri öğrenciler lise eğitiminde tercihlerini teknik alanlardan daha yüksek oranda genel liseden yana yapmalarıdır. Üçüncü Plân dönemi sonunda genel orta öğretim ve meslekî, teknik ortaöğretimde okuyan öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı genel lise için yüzde 45, meslekî ve teknik ortaöğretim için yüzde 55 olarak plânlanmış fakat 1978 yılı sonunda öğrencilerin

yüzde 60'ı genel liseleri tercih etmiştir. Bu durumun sebebi olarak üniversiteye girişte genel lise mezunlarının tercih edilmesi gösterilmiştir. Böylece öğrenciler genel ortaöğretim yapmaya yönlendirilmektedir (DPT, 1974).

2.6.5 Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1985-1989)

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plân döneminde “ilköğretim; anasınıfını, ilkokulu ve ortaokulu kapsayan eğitim kademesidir. Öğrenciyi tanıma, yöneltme, üst öğrenime hazırlama; diğer eğitim basamaklarıyla ve çevreyle bütünleşme ilköğretimin temel özellikleridir. Ortaokullarda mesleğe yöneltme ve çevre şartlarına göre geçerli beceriler kazandırma uygulamasına başlanacaktır”. (DPT, 1985).

2.6.6 Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1990-1994)

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânının eğitim ile ilgili bölümünde aşağıda belirtilen maddeler Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı hedefleri içinde yer almıştır.

1. Eğitim sistemi, meslek kazandırıcı yaygın eğitim, ara insan gücü ve yüksek nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim olmak üzere üç boyutlu bir yapıda ele alınarak kalkınmanın temel araçlarından birisi olarak etkinleştirilecektir.
2. Büyük ölçüde kaynak ve zaman israfına sebep olan okulda başarısızlık ve sınıfta kalmaların asgariye indirilmesi için etkili tedbirler alınacak, öğrenci başarısının artırılmasında ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, meslekî yönlendirilmelerinde önemli bir yeri olan rehberlik faaliyetlerinin etkinleştirilerek yaygınlaştırılmasına yönelik düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
3. Yaygın ve meslek kazandırıcı eğitimin görsel-işitsel araçlarla geniş kitlelere hitap eder hâle getirilmesinde ve etkinleştirilmesinde radyo ve televizyondan yararlanılması belli esaslara bağlanacaktır. Ayrıca, yeni bir televizyon kanalı eğitim faaliyetlerine tahsis edilecektir.
4. Genel liselerdeki öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere yönlendirebilmek amacıyla etkili bir meslekî rehberlik sistemi oluşturulacaktır. (DPT, 1989).

2.6.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1996-2000)

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının 1. bölümünde genel durum değerlendirilirken iki önemli nokta belirtilmiştir. Bunlardan ilkinde “eğitimde yönlendirme sisteminin yeterli olmaması, bazı meslekî ve teknik liselerin kapasitelerinin sınırlı olması ve yükseköğretime olan aşırı talep, öğrencilerin genel liselere yönelmelerine ve üniversite önünde yığılmalara sebep olmaktadır. Bu durum, öğrencilerin üniversiteye girme ümidiyle özel dershanelere devam etmelerine, kaynak ve zaman israfına neden olmaktadır” tespitinde bulunulmuştur. İkinci önemli tespit ise genel kabul görmüş meslek standartları ile sınav ve sertifikasyon sisteminin kurulamayışının, gençlerin meslek seçimini güçleştirmekte, alınan diploma ve sertifikaların denklikleri konusunda belirsizliklere neden olmasıdır. Plânın 3. bölümünde yapılan değerlendirmeler ve bu değerlendirmeler ışığında yapılması gerekenler belirlenmiştir.

1. Eğitim ve öğretimde ilköğretimin ikinci kademesinden başlamak üzere etkin bir yönlendirme sisteminin kurulamayışı, ortaöğretimden mezun olan her öğrencinin yüksek öğretime devam etme arzusunu doğurmakta ve üniversite önünde yığılmalara neden olmaktadır. Üniversitelerdeki kapasite yetersizliği de buna eklenince yığılmalar her geçen yıl daha da artmaktadır. Üniversiteye girme ümidiyle bir kaç yılını özel dershanelerde harcayan öğrenci üniversiteye de giremediği takdirde herhangi bir mesleğe sahip olmadan hayata atılmaktadır. Bu durum kaynak ve zaman israfına sebep olmaktadır.

2. Yeni meslek türleri ile ilgili çalışmalarda yeterli gelişme sağlanamamıştır.

3. Eğitim geciktirilmeden verilmesi gereken ve faydaları uzun dönemde görülebilen bir hizmettir. Kişilerin ilgi, yetenek ve özelliklerine uygun alanlarda eğitim ve istihdamlarının sağlanması esastır.

4. Zorunlu temel eğitimin ikinci kademesinden başlamak üzere ortaöğretimde etkin bir ölçme, değerlendirme ve yönlendirme sistemi oluşturularak piyasanın talebine yönelik insan gücü yetiştirilmesi amacıyla meslekî ve teknik ortaöğretimin etkinliği artırılacaktır.

5. Meslek standartları tespit edilecek, bu standartlara uygun sınav ve sertifikasyon sistemi kurulacak ve Meslek Standartları Kurumu oluşturulacaktır. (DPT, 1996).

2.6.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (2001-2005)

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında eğitimle ilgili mevcut durum gözden geçirilirken aşağıdaki saptamalar yapılmıştır.

1. Herkese eğitim ve öğretim imkânı sunulacak ortamın yaratılması, yükseköğretime geçişte yığılmaların önlenmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve etkin bir yönlendirme sisteminin kurulmasına ilişkin düzenlemelerde yetersiz kalınmıştır.

2. Ortaöğretimde etkili bir yönlendirme sisteminin bulunmaması ve özellikle meslekî teknik eğitim ve sanayi arasındaki işbirliğinin yeterince geliştirilememesi sebebiyle yüksek öğretim kurumları önünde yığılmalar devam etmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında yönlendirme ile ilgili, ilköğretimin ilerleyen sınıflarından başlamak üzere, eğitimin her kademesinde Bilgisayar Destekli Rehberlik yoluyla öğrenciyi tanıma teknikleri ve yetenek ağırlıklı değerlendirmeye dayanan etkin bir yönlendirme sistemi geliştirilmesi hedeflenmiştir (DPT, 2000).

2.6.9. Dokuzuncu Kalkınma Plânı (2007-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Plânı “Temel Amaçlar: Gelişme Eksenleri” başlığı altında eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması için hedefler belirlenmiştir. Dokuzuncu Kalkınma Plânında aktif işgücü politikalarının geliştirilmesi konusu ele alınmıştır. Bu alanda hedefler şunlardır; iş bulma hizmetlerinin daha fazla kişiye sunulması sağlanacak ve bu hizmetlerin kalitesi yükseltilecektir. Aktif işgücü politikaları, başta girişimcilik ve istihdam garantili programlar, meslekî danışmanlık ve rehberlik hizmetleri ile işletmelerde eğitim seminerleri olmak üzere işgücü yetiştirme ve meslekî eğitim kursları yoluyla yaygınlaştırılacaktır. Aktif işgücü programları, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda düzenlenecektir (DPT, 2006a).

2.6.10. 58. Hükümet Acil Eylem Plânı

3 Ocak 2003 tarihli 58. Hükümet Acil Eylem Plânında işsizliğin önlenmesi için alınması gereken tedbirler arasında; insan gücünün niteliğinin artırılması için kısa süreli eğitim ve danışmanlık hizmetleri etkin olarak sürdürülmesini belirtmiştir. 58. Hükümet Acil Eylem Plânında eğitimin niteliğinin artırılması yönünde yapılacaklar belirtilmiş ve mesleğe yöneltme ve meslekî eğitime de değinilmiştir. Mesleğe yöneltme ve meslekî eğitim ile ilgili plânlanan faaliyetler aşağıda belirtilmiştir.

1. İlköğretim düzeyinde rehberlik uygulaması etkin hale getirilecek. Öğrencilerin uyum sorunlarının giderilmesinde, başarılarında ve meslek seçmelerinde rehberliğin çok büyük önemi bulunmaktadır. Bu hizmet göstermelik olmaktan çıkarılarak etkinleştirilecektir.
2. İlköğretimin 6. sınıfından itibaren, öğrencinin ilgi ve kabiliyetine uygun tarzda eğitim alması sağlanacak.
3. Meslek liseleri ile üniversitelerin sanayi kuruluşlarıyla işbirliği içinde olması için özel destek programları hayata geçirilecek.
4. Meslekî ve teknik eğitime ağırlık verilecek. (DPT, 2003).

2.7. Okullarda Yönelme Çalışmaları

Okul, bireylerin eğitilmesi için oluşturulmuş planlı, hedefleri olan bir kamu kurumudur. Okullar toplumların, kültürel miraslarını gelecek nesillere aktarmada ve onları istedikleri özelliklere uygun bir şekilde yetiştirmede kullandıkları en önemli araçtır. Bugün okullar bireylerin geleceğe hazırlanmasında en çok fayda sağlayan kurumlar olarak nitelendirilmektedir. İlk ortaya çıkışlarından bu yana bu kurumlardan beklenen faydalar giderek artmış, çeşitlenmiş ve hala da artmaya ve çeşitlenmeye devam etmektedir. Okul yaşamının bilindik fonksiyonlarından biri de bireyleri mesleğe hazırlamasıdır. Okulun bu fonksiyonu, dünya nüfusunun kalabalıklaşması, gelişen teknolojinin meslek sayısını artırması, mesleklerin

gerektirdiği becerilerin karmaşıklaşmasından dolayı geçtiğimiz yüzyılın başlarında çok daha önemli hale gelmiştir. Okul çağında ve okul hayatında çocuk, ileriki yaşamı için gerekli bilgi beceri ve değerleri kazanmaktadır. Meslek ifadesi ile ileriki yaşamı söz konusu edildiği için meslek başarısının okul hayatında kazanılan bu bilgi beceri ve değerlerin niteliği ile yakından ilgili sayılması olağandır (Cepoğlu, 1975). F. Parsons'un 1908 yılında açtığı "meslek bürosunda" iş arama yaşına gelmiş kişileri kısa zamanda, işe yerleştirme çalışmalarından olumlu sonuçlar alınamadığı görülünce insanlara, mesleki yeteneklerine uygun eğitim vererek onları çalışma yaşamına hazırlamaya okul çağında iken başlanmasının daha doğru olacağı düşüncesi ağırlık kazanmaya başlamıştır. Böylece okullarda daha çok öğrencilerin eğitim türü, alan, ders seçimine ve mesleğe yönelmelerine yardımcı olmaya ağırlık veren rehberlik hizmetleri ortaya çıkmıştır (Kuzgun, 2004). Psikolojik danışma hizmetlerinin önemli fonksiyonlarında biri olan yöneltme faaliyetleri ülkemizde ağırlıklı olarak okul sisteminde verilmektedir (Korkut, 2007). Eğitim sürecinden hemen sonra gelen mesleğe yerleşme problemi, kişinin yöneltme hizmetlerinden eğitim süreci içinde iken yararlanmaya başlamasıyla, hiç şüphesiz ki, ideal veya ideale yakın bir şekilde çözülmüş olacaktır (Cepoğlu, 1975). Okulda mesleğe yöneltmenin amaçları öğrencinin kişisel özellikleri ve öğretim kademelerine göre değişir. Öğrencinin yaşı, zihinsel olgunluğu, özel yetenekleri, öğrencinin özel eğitime ihtiyaç duyup duymaması yöneltmenin amaçlarının belirlenmesinde belirleyici kişisel özelliklerden bazılarıdır. Okulun mesleğe yöneltmedeki amaçları anaokulundan, yükseköğretime doğru da farklılık gösterebilir (Kulaksızoğlu, 1999). Okul rehberlik programlarının amacı; öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel problemlerini çözmelerine yardımcı olmak, yeteneklerini fark ettirip geliştirmek, ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleği tanıyıp seçmelerine yardımcı olmaya çalışmaktır (Alpaslan, 1993).

Eğitim hemen hemen tüm ülkelerce kademeli olarak yapılandırılmış bir sistemdir. Bilinen en yeni sınıflama ile 4 öğretim kademesi; okulöncesi eğitim, temel eğitim, (ilkokul, ortaokul) ortaöğretim ve yüksek öğretimdir. Bu eğitim ve öğretim kademelerini oluşturan okul türleri de, kreşler, anasınıfları, anaokulları okulöncesi eğitimi; ilkokul ve ortaokul temel eğitimi; meslek liseleri, fen liseleri, anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri, spor liseleri, genel liseler, sosyal bilimler liseleri vb.

ortaöğretimi; yüksekokullar, fakülteler ve enstitüler yükseköğretimi oluşturur. Yönelme çalışmaları öğretim kademelerinin farklılıkları nedeniyle program ve etkinlikler açısından değişiklikler göstermektedir. Bu değişiklikler, okulların yapı ve işlevlerinin, amaçlarının ve okullardaki öğrencilerin gelişim gereksinimlerinin birbirinden farklı olmasının, doğal bir sonucu olarak kabul edilir. Ancak yönelme çalışmaları genel amaç ve ilkeler bakımından okul öncesi eğitimden yüksek öğretim basamağına kadar aynıdır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulanmasında öğretim kademeleri arasında meydana gelebilecek ayrılıklara işaret etmek üzere eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri; okul öncesinde psikolojik danışma ve rehberlik, ilköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik, ortaöğretimde psikolojik danışma ve rehberlik, yüksek öğretimde psikolojik danışma ve rehberlik olarak gruplandırılabilir (Kepçeoğlu, 1996).

İlköğretim öğrencilere temel bir eğitim sağlayan, bir yandan günlük yaşayışları ile ilgili bilgi ve becerileri, diğer yandan ortaöğretim için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran zorunlu eğitim kademesidir. İlköğretim çevrenin özellikleri de dikkate alınarak öğrencilerin alana yönelmelerinde ve meslek seçmelerinde uygun kararlar vermelerini sağlamak amacıyla kendilerini ve çevreyi tanıma, ilgi ve yeteneklerini deneme fırsatı veren bir eğitim programı olarak algılanmalıdır (Özgüven, 2000). Bireyin eğitim hayatı boyunca almış olduğu dersler sınıf geçmek için araç olmasından ziyade, onun bilinçli yönleneşine kaynaklık edecek veriler olması gerekmektedir. Bu tür bir anlayış öğrenciler üzerinde oluşabilecek sınıf geçme korkusunu da engellemiş olacaktır. Öğrencilerimiz arasında doğuştan gelen yeteneklerinde farklılıklar vardır. Bu farklılıklardan dolayı onları eğitim sisteminin dışına atmak demokrasi ve insan hakları açısından da çağımızın gereklerine uymamaktadır. Her bireyin bir yeteneğı vardır ve bu yeteneklerin tespit edilerek yönlendirilmesi insan kaynaklarının verimli kullanılması açısından da büyük önem taşımaktadır. Günümüzde okulların ve aynı okuldaki programların çeşitlenmesi öğrencileri bunlar arasında en uygun seçimi yapmaya zorlamaktadır. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına en uygun okul ya da programın seçiminde yardım kaçınılmazdır. Bu yardım bir rehberlik hizmeti ile gerçekleştirilebilir (Üre, 2004). İlköğretimde uygulanan yönlendirme programlarının amacı, öğrencilere meslekleri tanıtmak, kendi ilgi ve yeteneklerini tanımalarına fırsat verecek eğitim yaşantıları sağlamak,

İlköğretim sonrasında devam edecekleri üst öğrenim programları, iş/meslek alanları hakkında bilgilendirerek doğru ve isabetli seçim yapmalarını sağlamaktır. Bu seçimleri ülkenin ihtiyaç ve koşullarını da dikkate alarak gerçekleştirmeye yardımcı olmak diğer önemli bir noktadır. Türk Millî Eğitim Sisteminde yönlendirme etkinlikleri genellikle rehberlik programları aracılığıyla verilmeye çalışılmaktadır. Her yıl eğitim- öğretim yılı başında Millî Eğitim Bakanlığı ilköğretim okulları rehberlik hizmetleri çerçeve programlarını belirleyerek illere göndermekte, İl Millî Eğitim Müdürlükleri’de okullara ulaştırmaktadır. 2552 sayılı Tebliğler Dergisi’nde İlköğretimin temel amaçları içerisinde, öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılması ve öğrencilerin meslekleri tanıyarak, seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yöneltilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (MEB, 2003b). İlköğretim döneminde yapılacak mesleki rehberlik ve yönlendirme faaliyetlerinin temel amacı, öğrencilerin tam olarak hangi mesleği seçeceğini belirlemek değil, ne tür yetenek ve ilgilere sahip olduğunun farkına varmasını ve kendisini tanıyıp gerçekçi tercihler yapmasını sağlamaktır. Bu dönemde bireyin, kendi ilgi ve yeterliklerinin farkına varıp bunları geliştirmeye yönelik bir üst eğitim türüne veya en uygun işe gitmeye karar vermesi gerekmektedir (Kuzgun, 2003). İlköğretim döneminde yürütülecek yönlendirme çalışmalarını planlarken çocukların gelişim görevlerini bilmenin ve dikkate alınması yöneltmenin amaç ve ilkelerinin bir gereği olduğu söylenebilir. (Öcal, 2004). 6-12 yaşlarında çocuğun mesleki gelişim alanındaki temel ihtiyacı “çalışmayı öğrenmektir”. Bununla çocuğun genel olarak iş yaşamına, çalışmaya ilişkin olumlu tutumlar ve bazı beceriler geliştirmesi kast edilmektedir. Çocuğun bu dönemde kazanabileceği çalışma alanı ile ilgili bazı alışkanlıklar ve değerler, okul yaşamından iş dünyasına atıldığı zaman uyum sağlayabilmesinde ona yardımcı olacaktır. Zaten bu yaşlar meslekleri tanımaya, keşfetmeye başlama yaşlarıdır (Yeşilyaprak, 2005). İlköğretimin birinci kademesinde bulunan çocukların ilgi ve yetenekleri, yaşlarının küçük olması ve aynı temel eğitimi alıyor olmalarından dolayı henüz ayrıışmamıştır. Zaten temel eğitim verilen okullarda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin ayrıışmasına imkan verecek ortamların hazırlanması pek düşünülmez. Bu dönemdeki çocukların çoğunun algıları henüz bazı sosyal gerçekler tarafından çarpıtılmadığı için her şeye ve herkese karşı olumlu bir tutum gösterirler. Bütün meslekleri değerli görmeleri bu olumlu tutumun meslekler

için de geçerli olduğunun bir göstergesidir (Kuzgun, 1992). İlköğretimde yöneltme hizmetlerinin rehberlik anlayışına uygun olarak yapılabilmesi için Yeşilyaprak'a (2005) göre aşağıdaki ilkelerin benimsenmesi gerekir. Bu ilkeler:

1. Yöneltme 8 yılın sonunda verilen bir karar olmasına rağmen bu sonuca ulaştıran sürecin temel eğitimin tümünü kapsadığı unutulmamalıdır. Yöneltmenin sağlıklı olması çocuğun önceki yıllarda mesleki gelişim görevlerini başarmış olması ile mümkündür.
2. Yöneltme hizmetleri, okul öncesinden başlayarak 8 yıllık ilköğretim boyunca, çocuğun her alandaki gelişiminin izlenerek, özellikleri, ilgi ve yeteneklerinin gerçekçi olarak tanınıp ortaya konmuş olmasını gerektirir.
3. Yöneltmede ailenin beklentileri, koşulları ve çevrenin olanakları dikkate alınmalıdır.
4. Bu işlemin gerçekleştirilmesinde, üst öğrenim alanları, iş ve meslek olanakları hakkında yeterli, doğru ve güncel bilgiye ihtiyaç vardır.
5. Yöneltme hizmetleri tüm öğrencilere yöneliktir. Başarılı-başarısız, zengin-fakir, özel eğitim gerektiren-gerektirmeyen, gibi farklı niteliklere sahip her çocuk için "gelişimine en uygun" alternatiflerin sunulması esastır.
6. Yöneltmede sadece örgün üst öğretim kurumları değil, yaygın eğitim kurumları, iş ve meslek alanları gibi farklı seçenek ve alternatifleri dikkate almak gereklidir.
7. Yöneltmede ailenin, öğretmenlerin, uzmanların ve öğrencinin görüşleri dikkate alınır. Son karar öğrencinin ve ailenindir. Okul bu konuda karar için gerekli bilgiyi sağlamak ve alternatifleri göstermekle yükümlüdür. Öğretmen öğrenci adına seçim yapmak hak ve yetkisine sahip değildir. Sadece alternatifleri ve olası sonuçlarını göstererek, zorlayıcı olmadan öneride bulunabilir.
8. Bu hizmetlerin gerçekleşmesinde öğretmenlerin ve velinin öğrenciyi, öğrencinin de kendisini yeterli ve gerçekçi bir biçimde tanıması esastır.
9. Yöneltme sürecinde öğrencinin ilgi, yetenek, özellik ve ihtiyaçları esas alınır.
10. İlköğretim süreci içinde, öğrencinin gözlem ve değerlendirmeler sonucunda yetersiz yönlerinin desteklenmesi ve üstün yönlerinin de zenginleştirilmiş programlarla geliştirilmesi, bu sürecin sonundaki kararın isabetli olmasına yardımcı olacaktır.

11. Yönelme hizmetlerinin sonuçları izlenmeli, programın hedeflerine ne ölçüde ulaşıldığı sürekli olarak değerlendirilmelidir.

12. Yönelme sürecinde verilen karar “kesin ve değişmez” olarak algılanmamalıdır. Bireyin kendisine ve mesleklere ilişkin değerlendirmeleri ve koşulların değişmesi, yapılan seçimin değişmesine yol açabilir. Bu nedenle ortaöğretimdeki yaygın ve örgün eğitim kurumları yatay ve dikey geçişlere olanak verecek şekilde düzenlenmelidir.

Öğrencilerin ilköğretimi bitirdikten sonra hayata atılmak isteyenlerin yetenek ve ilgilerine uygun bir işe, örgün eğitime devam etmek isteyenlerin ise ortaöğretimde kendilerine uygun bir programa yönelmeleri gerekmektedir. Bireylerin bu konuda verecekleri kararları isabeti öğrencilerin ne istediklerini ve neler yapabileceklerini iyi bilmelerine bağlıdır. Bu da sağlıklı bir yönelme ile mümkün olacaktır.

2.8. Yönelme Çalışmaları İle İlgili Yasal Düzenlemeler

Aşağıda Millî Eğitim Bakanlığı kanun, karar, yönetmelik, yönerge, genelge ve sınıf rehberlik programında mesleğe yönelme ile ilgili alınan kararlar belirtilmiştir. Bu kanun, karar, yönetmelik, yönerge, genelge ve sınıf rehberlik programı aşağıda sıralanmıştır.

-1973 yılı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu,

-17.4.2001 tarihli ve 24376 sayılı Resmî Gazete’de Mayıs 2001 tarihli ve 2524 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği,

-27.08.2003 tarihli ve 25212 sayılı “İlköğretim Kurumları Yönetmeliği”,

-16.08.1997 tarihinde kabul edilen 4306 sayılı Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Kanunu,

-Eylül 2003 tarihli ve 2552 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanan 18.08.2003 tarihli ve 231 karar sayılı İlköğretimde Yönelme Yönergesi,

-Aralık 2004 tarihli Tebliğler Dergisinde yayınlanan 8.12.2004 tarihli ve 25664 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği,

-17.04. 2006 tarihli 2537 sayılı “10. Sınıfta Alana Geçiş ve Teknik Lise Öğrenci Kayıtları” başlıklı genelge,

-02.08.2006 tarihli ve 329 sayılı “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı”,

-30.03.2007 tarihli ve 30 sayılı “Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Çalışmaları” başlıklı genelgedir.

-30.03.2012 tarihinde kabul edilen 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

2.9. İlgili Araştırmalar

Yönelmeyle ilgili yapılan taramalarda ulaşılan araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Alpaslan (1993) “İlköğretim Okullarının Mesleğe Yönelme Ve Rehberlik Fonksiyonunu Yerine Getirip Getirmediği, Getiriyor İse Ne Ölçüde Getirdiği” konulu araştırmasında; İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin bilimsel olarak uygulanması, yönelmenin, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yapılması, yönelmede etkin olan kaynaklara ve derslere gereken önemin verilmesi, yönelme sınıfının iyi tespit edilmesi, iş ve meslek hakkında gerekli bilginin verilmesi konularında anket ile veriler toplanmıştır. Sonuçta rehberlik hizmetlerinin bilimsellikten uzak, yönelme yapılırken öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin yeterince dikkate alınmadığı, yönelmede kaynakların ve derslerin yeterince önemsenmediği ve iş ve meslekler hakkında gerekli bilgilerin yeterince verilmediği bulgularına ulaşılmıştır.

Karaköse vd., (2006) “İlköğretim Okullarında Mesleki Rehberlik Ve Yönlendirme Çalışmalarında Yaşanan Problemlerin Tespiti” konulu araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, ilköğretim okullarında öğrenci ve öğretmenlerin mesleki yönlendirme konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını göstermiştir.

MEB (2000), yılında yaptığı araştırmada, “Ülkemizin Koşullarına En Uygun Yönlendirmenin Yapılabilmesi İçin Okullardaki Rehberlik Hizmetleri” incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, rehber öğretmenlerin okul rehberlik hizmetlerini yürütmede en çok karşılaştıkları güçlükler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasındaki işbirliğinin yeterli olmadığı, yöneticilerin rehberlik konusunda bilgilerinin

olmaması, çalıştıkları okulun, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirebilmeleri için gerekli alt yapı ve donanımına sahip olmaması, ölçme araçlarının yetersizliği, okullarda öğrenci sayısının çok olması, öğretmenlerin rehberlik etkinliklerini gereksiz bulmalarıdır. Rehber öğretmenlerin anket tekniği dışında diğer bireyi tanıma tekniklerini kullanma oranları düşüktür. Meslekî rehberlik kapsamında meslekler hakkında bilgi vermek için yeterli dokümanın bulunmadığı, okula konuşmacı davet etme etkinliklerinin ise çoğunlukla beklenen düzeyde yerine getirilemediği gözlenmiştir. Sınıf rehber öğretmenlerinin, en çok kullandıkları öğrenciyi tanıma teknikleri sırasıyla görüşme, gözlem, başarısızlık nedenleri anketi ve öğrenci kişisel dosyasıdır. Sonuçlarından en fazla yararlandıkları teknikler ise sırasıyla gözlem, görüşme, otobiyografidir. Sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası ise sosyometri tekniklerini kullanmamaktadırlar. Sınıf öğretmenleri tarafından yürütülen meslekleri tanıma hizmetlerinde öğrencilerin sorularını yanıtlama ve derslerde farklı mesleklere değinme gibi yüz yüze yapılan etkinlikler çoğunlukla yerine getirilmekte diğer yöntemler çok az kullanılmaktadır.

Sarıgöl (2005), araştırmasında “İlköğretim Okullarında Görevli İş Eğitimi Öğretmenlerinin “Programın Mesleki Yönlendirme Boyutu İle İlgili Görüşleri” konulu araştırmasında; İş eğitimi öğretmenlerinden 21’i ile yüz yüze görüşme yapılmış ve elde edilen bulgular değerlendirmeye alınmıştır. Sonuçta, iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından amaçlarına yeterli düzeyde ulaşmadığı ve iş eğitimi programının çağın teknolojik özelliklerini yansıtmadığı ortaya çıkmıştır. İş eğitimi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, iş eğitimi programının teknoloji eğitimi kavramına göre yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulduğu, ayrıca programın meslekleri tanıma işlevini de yerine getiremediği sonucuna ulaşılmıştır.

Zobar (2006), “Ailelerin Ve Öğrencilerin Lise Seçimlerini Etkileyen Faktörleri” konulu araştırmasında; Lise seçimini etkileyen faktörler iki farklı grupta toplanmıştır. Birinci grup okul ve eğitimle ilgili faktörleri içerirken, diğeri kişisel ve ailevi faktörleri içermektedir. Araştırmanın sonucuna göre; Ailelerin ve öğrencilerin lise seçimlerini etkileyen faktörler birbirlerine oldukça büyük benzerlikler göstermektedir. Velilerin lise seçimlerini etkileyen faktörler, öğrenim durumlarına ve öğrencilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklar içermez iken, gelir durumlarına göre anlamlı farklar mevcuttur. Öğrencisi özel lisede okuyan velilerin lise

seçimlerinde, okul ve eğitimle ilgili faktörler ile kişisel ve ailevi faktörlere katılma düzeyleri, öğrencisi kamu lisesinde okuyan velilerinkinden daha fazladır. Özel lisede okuyan öğrencilerin lise seçimlerinde, okul ve eğitimle ilgili faktörler ile kişisel ve ailevi faktörlere katılma düzeyleri, kamu lisesinde okuyan öğrencilerinkinden daha fazladır. Öğrencisi fen lisesinde okuyan veliler, öğrencisi genel lise, Anadolu lisesi ve meslek lisesinde okuyan velilere göre kişisel ve ailevi faktörlere daha fazla katılmaktadırlar. Öğrencilerin okul seçimlerini etkileyen okul ve eğitimle ilgili faktörler ile kişisel ve ailevi faktörlerin okul türlerine göre anlamlı bir fark taşıdığı belirlenmiştir. Fen lisesi öğrencileri, genel lise, Anadolu lisesi ve meslek lisesi öğrencilerine göre okul ve eğitimle ilgili faktörler ile kişisel ve ailevi faktörlere daha fazla katılmaktadırlar.

Bilge (2007), “Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Alanlarına Yönlendirilme Etkinliklerinin Yeterlilik Düzeyini” araştırmış ve meslek alanı seçim sürecinde yapılan etkinliklerin, öğrenciler tarafından hangi düzeyde yeterli görüldüğünü incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre; Tanıtım ve Yönlendirme Dersinde yapılan etkinliklerde, öğretim kurumlarında yapılan etkinliklerde ve öğrencilerin kişilik özelliklerini tanımaya yönelik çalışmaların uygulanma aşamasında eksiklerin olduğu bulunmuştur.

Yıldız (2005), “Mesleki Yönlendirmede Web Desteği” konulu araştırmasında, ilköğretimde mesleki yönlendirme faaliyetlerinin istenilen biçimde yapılamamasının sebeplerini tespit etmiş, bu olumsuz sebepleri en aza indirmesi öngörülen “Mesleki Yönlendirmede Web Desteği” isimli bir yazılım geliştirilmiştir. Çalışmada, mevcut yönlendirmenin sınırlılıkları ve bunların çözüm yolları belirlenmiştir. Çözüm niteliği taşıyan bir yazılım sayesinde, sınıf gözlem formlarının doldurulması, öğrencinin ve velisinin, öğrenci hakkında ilgili formu doldurması ve bu formların yorumlanmasıyla çocuğun baskın zeka alan/alanları belirlenmektedir. Bu belirlemeler ışığında, çocuğa bir üst eğitim kurumunu tercih ederken, göz önünde bulundurabileceği tavsiyeler verilmektedir. Mevcut sistemde rehber öğretmen, öğrencilere rehberlik yapmaktan çok, evrak tasnif etme, form sonuçları hesaplama gibi zaman alıcı işlerle meşgul edilmektedir. Yazılım, rehber öğretmenin üzerinden bu yükü kaldırmakta ve rehber öğretmenin esas amacına yönelik çalışması için kendisine zaman vermektedir. Yazılım, kullanıcılarına ergonomik bir ortam sunduğu

için, formların doldurulması kolaylaşmaktadır. Bu da öğretmenin ve diğer ilgililerin formu sağlıklı doldurmalarını beraberinde getirmektedir. Yazılım, öğrenci ve veli modülleri sayesinde, yönlendirme sürecine öğrenci ve veli katılımını artırmakta, öğretmenin doldurmuş olduğu form sonuçlarıyla diğer ilgililerin formlarını desteklemektedir. Bu destek, yapılacak tavsiyelerin geçerliliği açısından oldukça önemlidir. Yazılım, internet ortamına da adapte edilebilmektedir. Rehber öğretmen, öğrenci veya veli, ilgili formu istediği bir yerden doldurabilmektedir. Yazılım istendiği takdirde okulun genel ağı içerisine veya bir masaüstü bilgisayara monte edilebilmektedir.

Bozgeyikli (2004), “Mesleki Grup Rehberliğinin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin, Meslek Kararı Vermede Kendilerini Yetkin Görme Düzeylerine Etkisini” araştırmıştır. Araştırma sonunda mesleki grup rehberliğinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin meslek kararı verme yetkinlik düzeylerini arttırmada etkili olduğu ve bu yöntemin öğrencilerin meslek seçimlerine yardımcı olmada kullanılabilmesi önerilmiştir.

Gülen (1996), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Üst Öğretim ve Mesleğe Yönlendirilmelerine İlişkin Sınıf Öğretmenleri ve Öğrencilerin Görüşlerinin Belirlenmesi” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonunda sınıf öğretmenlerinin, iş, meslekler ve okullar hakkında öğrencilere yeterince bilgi verme etkinliğini gerçekleştirmediğini, öğrencileri tanımak amacıyla; ders içi ve ders dışı etkinlikler ile düzenli bilgi tutma etkinliklerini uygulayamadıklarını belirlemiştir. Sınıf öğretmenlerinin %70.8'nin öğrenciyi yönlendirmek için rehber öğretmenlerle iletişime girmediğini kendilerini yeterli, velilerle işbirliğine girme etkinliklerinde %41.7'sinin kendilerini eksik gördüklerini ortaya koymuştur. Sınıf öğretmenleri öğrencileri yönlendirmeye hazırlık kapsamında okulun fiziki donanımını, kendi bilgilerini, rehberlik servislerini ve ailelerin çocuklarıyla ilgilerini yetersiz görmüşlerdir. Öğrenciler ise iş ve meslekler, yönelebilecekleri programlar, üst öğrenim kurumları hakkında sınıf öğretmenlerinden yeterli bilgi almadıklarını belirtmişlerdir.

İğdeli (2001), “Türkiye ve Diğer Bazı Ülkelerde İlk ve Orta Dereceli Okullarda Yapılan Yönelme Etkinliklerine Ait Görüş ve Uygulamaların Belirlenmesi” konulu araştırmasında, Türkiye, ABD, Fransa ve İngiltere'deki

yönelme politikalarında teoride büyük farklılıklar olmadığını, asıl farklılığın uygulamada ve Türkiye aleyhine ortaya çıktığını belirtmiştir. Çalışmanın sonunda Türk ve incelenen yabancı sistemler arasındaki farklara ve benzerliklere dikkat çekilmiştir. Öğrencilerin ülkemizde, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yöneltilmelerini sağlayacak program çeşitliliği, rehberlik uzmanları sayısı ve ölçme araçlarının yetersiz olduğunu, dolayısıyla yeterli bir yönlendirme yapılamadığını belirtmiştir. Türkiye’de MEB tarafından belirlenen rehberlik programlarının uygulanamamasının en önemli nedenlerinden biri olarak öğretmenler, okul yöneticileri, aileler ve öğrencilerin yönelme etkinliğinin gerekliliği bilincine ulaşmamış olmalarını göstermektedir. Yönelmede en büyük rolün bireyde olduğunu; bu yüzden bireyin kendini gerçekleştirme, kendi başına kararlar alabilmesi için ülkemizdeki eğitim sisteminde öğrenmeyi öğrenme temeline dayanan bireysel öğrenme sisteminin uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Ay (2002), “Meslekî Yönlendirme-İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması” konulu araştırmasında farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip bölgelerde bulunan ilköğretim okullarında gerçekleştirilen meslekî yönlendirme etkinliklerini araştırmıştır. Araştırmada, Türkiye’de meslekî eğitime önem verilmediği, son yıllarda bu okullara talebin azaldığı ilköğretimde mesleğe yönlendirme etkinliklerinin tam ve eksiksiz yapılamadığı, çoğu öğrencinin yeteneklerinin farkında olmadan Türkiye geneli sınavda aldığı puanla meslek/alan seçtiği, kalabalık sınıflarda meslekî yönlendirme için sağlıklı bir ortamın mevcut olmadığı, yönlendirme faaliyetlerini doğrudan yapabilecek rehber öğretmen sayısının yetersiz olduğu, yönlendirmede öğretmen-öğrenci ilişkisinin olumlu ve uyumlu gerçekleştirilemediği ve öğrencilerin yalnız kalarak sadece ailesi tarafından yönlendirilebildiği sonuçlarına varılmıştır. Araştırmada elde edilen diğer sonuçlara göre ailenin sosyo-ekonomik durumu ve eğitimi ile öğrencilerin buldukları sosyal çevre öğrencinin meslek/alan seçimini etkilemektedir. Okul ortamını öğrencinin yeteneklerini ortaya çıkarmasında, kendine güven duygusunu artırmasında çok önemli olduğu, öğrencilerin mesleklerle ilgili bilgileri edinme tercihlerinde yüz yüze ilişkileri tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

Aşık (2008) “İlköğretimde Yönelme Öneri Formu Uygulamasının Öğrencilerin Okul Ve Alan Seçimlerine Etkilerinin Belirlenmesi” araştırmasında

Yöneltilme Öneri Formlarında önerilen eğitim türleri ile öğrencilerin gittiği eğitim türlerinin uygunluğuna, öğrencilerin üst eğitim türü ve alan seçimlerini nasıl yaptıklarına, öğrencilerin öğretim görmekte oldukları eğitim türü ve alanlarının ilgi ve yeteneklerine uygunluğuna ve öğrencilerin öğretim görmekte oldukları eğitim türü ve alanlardan memnuniyetlerine bakılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrenciler eğitim türü ve alan seçiminde Yöneltilme Öneri Formunu dikkate almadığı, eğitim türü ve alan seçiminde çoğunlukla ailelerinin isteğini ve derslerdeki başarılarını dikkate aldıkları, buna rağmen Yöneltilme Öneri Formunda önerilen eğitim türü ile öğrencilerin gittikleri eğitim türlerinin yüksek oranda örtüştüğü, öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları eğitim türü ve alanları ilgi ve yeteneklerine uygun bulduğu ve buldukları eğitim türü ve alanlardan üst düzeyde memnuniyet duygusu yaşadıkları şekilde bilgiler elde edilmiştir.

Güler (2007) “İlköğretimde Yöneltilme Yönergesi Uygulamalarının Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında ilköğretimde uygulanan yöneltilme yönergesi uygulamaları değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel amacı yöneltilme uygulamalarının, rehber öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilerek karşılaşılan sorunları tespit etme ve çözüm önerileri geliştirmedir. Yapılan istatistikler sonucunda araştırma bulguları doğrultusunda ilköğretimde sürdürülen yöneltilme yönergesi uygulamalarında belirlenen amaçlara genel olarak ulaşılamamakta yöneltilme sürecinde ve formların doldurulmasında eksikler ve aksaklıklar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Çevik (2006) “İlköğretim İkinci Kademedede Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Yönlendirme Etkinliklerinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar” konulu araştırmasının genel amacı, ilköğretim ikinci kademedede çoklu zekâ kuramına dayalı yönlendirme etkinliklerinin uygulamasında mevcut durumu betimlemek ve karşılaşılan sorunları ortaya koymaktır. Araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim ikinci kademedede seçmeli dersler yeterli değildir. Velilerin, çocuklarının çoklu zekâ alanlarına dayalı gerçekçi kariyer beklentileri yoktur. Öğrenciler üstün oldukları zekâ alanlarının farkında değildir. Okullarda teknolojik araç-gereç ve fizikî ortam düzenlemeleri yeterli değildir. Okul rehber öğretmenleri, öğrencileri tüm yönleriyle tanıyabilmek için yeterli zaman sahip değildir. Ders içi ve ders dışı (sosyal, kültürel, sportif vb.) etkinliklerin çeşitliliği yeterli değildir. Yöneticiler ve öğretmenler

arasındaki iletişim ve işbirliği yeterli değildir. Öğretmenlere çoklu zekâ kuramı ile ilgili yeterli ve anlaşılır hizmetiçi eğitim verilmemektedir. Dolayısıyla öğretmenler, çoklu zekâ kuramına dayalı yönlendirme etkinliklerinin yeterli bilgisine sahip değildir. Araştırmada ayrıca “öğrenciyi çok yönlü tanıma” boyutuna ilişkin görüşler sadece cinsiyet, görev ve meslekî kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Diğer boyutlarda yönetici ve öğretmen görüşleri arasında hiçbir değişkene göre anlamlı farklılık bulunmamıştır

Şahin (2007) “Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Yönelme Yönergesi'nin Uygulandığı Düşük Sosyo-Ekonomik Seviyeden Gelen 8. Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeyleri Ve Ortaöğretim Okul Tercihleri” konulu araştırmasında, Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Yönelme Yönergesi'nin uygulandığı düşük sosyo-ekonomik seviyeden gelen 8. sınıf öğrencilerinin meslekî olgunluk düzeyleri, ilgi ve yetenekleri, yönlendirildikleri okul türü ile ortaöğretim okul tercihleri, demografik ve aile özellikleri arasındaki ilişki ve farklılaşmalar incelenmiştir. Araştırma sonucunda meslekî olgunluk ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Diğer yandan öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile meslekî olgunlukları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslekî olgunluk düzeyi arttıkça öğrencilerin akademik eğitime yönlendirildiği gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olgundur.

Demirtaş ve Duran (2007) “İlköğretim Okulu 6., 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarının Gelişmişlik Düzeyleri” konulu araştırmasının genel amacı, çoklu zekâ kuramına uygun olarak, ilköğretim okulu 6., 7. ve 8. sınıflarında eğitim gören öğrencilerin farklı zekâ alanlarının gelişmişlik düzeyini belirlemektir. Araştırma sonucunda İlköğretim okulu 6., 7. ve 8. sınıflara devam eden öğrenciler, kendi zekâ alanlarının gelişmişlik düzeylerini sırasıyla doğacı, kişisel/içsel, görsel/uzamsal, kişiler arası/sosyal, mantıksal/matematiksel, bedensel/ kinestetik, sözel/dilsel ve müziksel/ritmik zekâlar şeklinde sıralamaktadır. Okullar ve öğretmenlerin tüm zekâ alanlarına gerekli önemi vermesi bütün zekâların doğal sınırları içerisinde gelişmesini sağlamaya yardımcı olacağı, bu durum sözel/dilsel ve mantıksal/matematiksel zekâyâ önem veren geleneksel eğitim sistemi ile zıtlık içerdiği, herkesin sekiz zekâ alanına doğuştan sahip olduğu, fakat her öğrenci farklı

alanlarda geliştiğinden, farklı alanlarda zekâsal üstünlük ve zayıflıkları görüldüğü belirlenmiştir. Bunun bir sonucu olarak her sınıfta, farklı zekâ alanlarının değişik düzeylerde gelişimi söz konusudur. Bu nedenle öğretmenlerin, farklı zekâ alanlarının gelişme olanağı bulabilmesi için uygun ortamları oluşturmalarının kaçınılmaz olduğu söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “betimsel tarama modeli” olarak tasarlanmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2009,s.77). Araştırmada İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin baskın zekâ alanlarını tanıma durumunu belirlemek, yönetici ve öğretmenlerin kişisel bilgileri ve yöneltme öneri formu uygulamaları sırasında karşılaştıkları sorunları ortaya çıkarıp mevcut durum betimlemeye çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Konya İlinin Beyşehir İlçe merkezinde bulunan 10 ilköğretim okulundaki 18 okul yöneticisi, 105 branş öğretmeni, 7 okul rehber öğretmeni ve bu okulların 8.sınıflarında bulunan 204 öğrenci oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada üç ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır.

1- Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği

Birinci veri toplama aracı 8. sınıflarda bulunan öğrencilere uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” dir.. Bu veri toplama aracı Demirtaş ve Duran (2007) tarafından, Gardner (2004) , Selçuk ve diğerlerinden (2003) yararlanılarak sekiz farklı zekâyı ölçmek için geliştirilmiştir .Bu ölçeğin

güvenirlilik testi ve faktör analizi Duran ve Demirtaş tarafından yapılmıştır. Bunun için ölçek 76 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edildi. Bu analiz sonucunda ölçme aracının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.884 olarak hesaplandı. Aynı zamanda ankete faktör analizi uygulandı, bu uygulama sonucunda 0.40'tan daha düşük puana sahip maddeler anketten çıkarıldı. Öğrencilerin baskın zekasını ortaya çıkarmak için uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği”nde 8 farklı zeka alanının her biri için 5 soru, toplamda 40 soru öğrenciye uygulanmıştır. Öğrenciler her bir maddeye katılma derecelerini belirlemek amacıyla; 5 “Tamamen Katılıyorum ”, 4 “ Katılıyorum”, 3 “Kısmen Katılıyorum”, 2 “Katılmıyorum” ve 1 “Hiç Katılmıyorum” olmak üzere 5 seçenektan birini işaretlemişlerdir. Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır.

2-Yönelme Öneri Formu

İkinci veri toplama aracı Yönelme Öneri Formudur. Bu form Eylül 2003 tarihinde, 2552 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak yürürlüğe giren İlköğretimde Yönelme Yönergesinde vardır. Bu formu branş öğretmenleri nisan ayının sonuna kadar doldurup şube rehber öğretmenine teslim eder. Araştırmada bu form kullanılmıştır.

3-Kişisel Bilgi Formu ve Yönelmeye İlişkin Tutum Ölçeği

Üçüncü veri toplama aracı ilköğretim okullarında çalışan yönetici, rehber öğretmen ve branş öğretmenlerine uygulanan “Kişisel Bilgi Formu ve Yönelmeye İlişkin Tutum Ölçeği” dir. Bu veri toplama aracı öğretmenlerin yönelme çalışmalarına yönelik tutumlarını belirlemek için Çevik (2006) tarafından geliştirilmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin her bir maddeye katılma derecelerini belirlemek amacıyla; 5 “Tamamen Katılıyorum ”, 4 “ Katılıyorum”, 3 “Kısmen Katılıyorum”, 2 “Katılmıyorum” ve 1 “Hiç Katılmıyorum” olmak üzere 5’li derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 19 sorudan oluşmuştur. Çevik (2006) birbiriyle ilişkili olan maddeleri bir alt boyutta toplamış, böylece ölçek üç alt

boyuttan oluşmuştur. Bu boyutlar 19, 15, 12, 11 ve 16 olan maddeler “işbirliği ve koordinasyon”; 9, 18, 6, 13 ve 5 numaralı maddeler “yönelme yönergesine uyum sağlama”; 4, 17, 2, 3, 1, 8, 7, 10 ve 14 numaralı maddeler “öğrenciyi çok yönlü tanıma” olarak gruplandırılmıştır. Çevik (2006) tarafından ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur.

Ölçek sonuçları $5.00-1.00=4.00$ puanlık bir genişliğe dağılmışlardır. Bu genişlik beşe bölünerek ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenmiştir. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde aşağıdaki kriterler esas alınmıştır.

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Hiç Katılmıyorum	1	1,00 - 1,79	Çok düşük
Katılmıyorum	2	1,80 - 2,59	Düşük
Kısmen Katılıyorum	3	2,60 - 3,39	Orta
Katılıyorum	4	3,40 - 4,19	Yüksek
Tamamen Katılıyorum	5	4,20 - 5,00	Çok yüksek

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Mart ayında Konya Valiliğinden alınan izinle Konya İlinin Beyşehir İlçe merkezinde bulunan 10 ilköğretim okulundaki okul yöneticileri, branş öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve bu okulların 8.sınıflarında bulunan öğrenciler ele alınarak elde edilmiştir. Araştırmacı belirlenen 10 okula 2012 Mart ayında gitmeye başlamış ve iki aylık sürede bu okullarda bulunan yöneticilere, rehber öğretmenlerine, branş öğretmenlerine ve öğrencilere ulaşarak ölçekleri uygulamıştır. Öğrencilere uygulanacak olan ölçekler için okul yöneticilerinden izin alınıp bazen belirlenen sınıflarda bazen de rastlantısal yolla seçilen sınıflardaki öğrencilere uygulanmıştır. Ölçekler öğrenciler tarafından ortalama 30 dakika içinde cevaplandırılmıştır. Öğretmenlere uygulanan ölçek ise öğretmenlere dağıtılıp bir hafta sonra geri toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin baskın zeka alanları ile ilgili doldurdıkları oklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Öleğiden aldıkları puanlar ile öğretmenlerin doldurdıkları Yönelme Öneri Formu puanları arasındaki ilişki t-testi ile sınanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu kısımda araştırmaya katılan bireylerin cinsiyete göre, görevlerine göre, mezun oldukları eğitim programına göre, meslekî kıdeme göre, şube rehber öğretmenlik görevinin olup olmama durumuna göre, ders saatlerine göre, öğretmenlerin branşlarına göre, gözlem raporunun doldurulduğu ders grubuna göre, dağılımlarına ait bulgular tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

Çalışma grubunun cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	51	39,2
Erkek	79	60,8

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 51'i (% 39,2) kadın, 79'u (% 60,8) erkektir.

Çalışma grubunun görevlerine göre dağılımı Tablo 2. 'de verilmiştir

Tablo 2. Çalışma Grubunun Görevlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Yönetici	18	13,8
Branş öğretmeni	105	80,8
Okul rehber öğretmeni	7	5,4

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 18'i (% 13,8) Yönetici, 105'i (% 80,8) Branş öğretmeni, 7'si (% 5,4) Okul rehber öğretmenidir. Okul rehber öğretmeni sayısının % 5,4 gibi çok az bir değerde olmasının nedeni olarak, ilköğretim okullarında kalabalık öğrenci mevcuduna rağmen yalnızca bir okul rehber

öğretmenin görev yapması düşünülebilir. Yönlendirme sürecinde öğrencilere, okul yönetimine, öğretmenlere ve velilere danışmanlık hizmeti veren okul rehber öğretmeni sayısının ihtiyaca göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Çalışma grubunun en son mezun oldukları eğitim programlarına göre dağılımı Tablo 3' de verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubunun Mezun Oldukları Eğitim Programlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Üç yıllık enstitü	7	5,4
Lisans	117	90,0
Yüksek lisans	6	4,6

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 7'sinin (% 5,4) üç yıllık enstitü, 117'sinin (% 90,0) lisans, 6'sının (% 4,6) yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunun mesleki kıdeme göre dağılımı Tablo 4. 'de verilmiştir

Tablo 4. Çalışma Grubunun Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
0-7 yıl	40	30,8
8-15 yıl	44	33,8
16-25 yıl	31	23,8
26 yıl ve daha fazla	15	11,5

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 40'ı (% 30,8) 0-7 yıl, 44'ü (% 33,8) 8-15 yıl, 31'i (% 23,8) 16-25 yıl, 15'i (% 11,5) 26 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahiptir.

Çalışma grubunun şube rehber öğretmenlik görevinin olup olmama durumuna göre dağılımı Tablo 5 'de verilmiştir.

Tablo 5. Çalışma Grubunun Şube Rehber Öğretmelik Görevinin Olup Olmama Durumuna Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	69	59,5
Hayır	47	40,5

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 69'unun (% 59,5) şube rehber öğretmenlik görevinin olduğu, 47'sinin (% 40,5) şube rehber öğretmenlik görevinin olmadığı görülmektedir. Bu bulguya göre, branş öğretmenlerinin yarıdan fazlasının şube rehber öğretmenliği görevi bulunmaktadır.

Çalışma grubunun ders saatlerine göre dağılımı Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6. Çalışma Grubunun Ders Saatlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Türkçe(5 saat)	16	13,8
Matematik-Yabancı dil(4 saat)	30	25,9
Sosyal bilgiler-Fen bilgisi(3 saat)	28	24,1
Din kültürü-İş eğitimi-Beden eğitimi(2 saat)	26	22,4
Resim-Müzik-Bilgisayar(1 saat)	9	7,8
Rehberlik ve psikolojik danışma	7	6,0

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 16'sı (% 13,8) Türkçe(5 saat), 30'u (% 25,9) Matematik-Yabancı dil(4 saat), 28'i (% 24,1) Sosyal Bilgiler-Fen Bilgisi(3 saat), 26'sı (% 22,4) Din kültürü-İş eğitimi-Beden eğitimi(2 saat), 9'u (% 7,8) Resim-Müzik-Bilgisayar(1 saat), 7'si (% 6,0) Rehberlik ve Psikolojik Danışmadır. Bu bulguya göre, araştırmaya katılan Türkçe, Matematik, Yabancı Dil, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Din Kültürü, İş Eğitimi, Beden eğitimi alanında gözlem formu dolduran branş öğretmeni sayısının fazla, Resim, Müzik ve Bilgisayar alanında gözlem formu dolduran öğretmen sayılarının az olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunun öğretmenlerin branşına göre dağılımı Tablo 7 'de verilmiştir.

Tablo 7. Çalışma Grubunun Öğretmenlerin Branşına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Türkçe	16	13,9
Yabancı dil	16	13,9
Sosyal bilgiler	12	10,4
Din kültürü	10	8,7
Fen bilgisi	14	12,2
Matematik	14	12,2
İş eğitimi	9	7,8
Resim-İş	4	3,5
Beden eğitimi	7	6,1
Müzik	2	1,7
Bilgisayar	3	2,6
Rehberlik ve psik. dan.	7	6,1
Tarih	1	0,9

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 16'sı (% 13,9) Türkçe, 16'sı (% 13,9) Yabancı dil, 12'si (% 10,4) Sosyal bilgiler, 10'u (% 8,7) Din kültürü, 14'ü (% 12,2) Fen bilgisi, 14'ü (% 12,2) Matematik, 9'u (% 7,8) İş eğitimi, 4'ü (% 3,5) Resim-İş, 7'si (% 6,1) Beden eğitimi, 2'si (% 1,7) Müzik, 3'ü (% 2,6) Bilgisayar, 7'si (% 6,1) Rehberlik ve Psikolojik Danışman, 1'i (% 0,9) Tarih öğretmenidir.

Çalışma grubunun gözlem raporunun doldurulduğu ders grubuna göre dağılımı Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Çalışma Grubunun Gözlem Raporunun Doldurulduğu Ders Grubuna Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Türkçe-Yabancı dil	32	28,1
Sosyal bilgiler-Din kültürü ve ahlak bilgisi	23	20,2
Matematik	14	12,3
Fen bilgisi	14	12,3
Resim-İş eğitimi-Bilgisayar	15	13,2
Beden eğitimi	7	6,1
Müzik	2	1,8
Rehberlik ve psikolojik danışma	7	6,1

Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 32'si (% 28,1) Türkçe-Yabancı dil, 23'ü (% 20,2) Sosyal bilgiler-Din kültürü ve ahlak bilgisi, 14'ü (% 12,3) Matematik, 14'ü (% 12,3) Fen bilgisi, 15'i (% 13,2) Resim-İş eğitimi-Bilgisayar, 7'si (% 6,1) Beden eğitimi, 2'si (% 1,8) Müzik, 7'si (% 6,1) Rehberlik ve psikolojik danışma dersleri için çoklu zeka gözlem formunun doldurduğu görölmektedir.

4.2. Öğrencilerin Baskın Zekâ Alanlarına Ait Kendi Görüşleri İle Öğretmenlerin Doldurduğu Yöneltilme Öneri Formundan Alınan Puanların Örtüşüp Örtüşmeme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ne Göre 8. Sınıf Öğrencilerinin Baskın Zeka Alanları Ortalamaları

Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin baskın zeka alanları ortalamaları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Öğrencilerinin Baskın Zeka Alanları Ortalamaları

Zeka Alanları	N	Ort.	S.s.	Min.	Max.
Doğacı Zeka	204	3,829	0,821	1,333	5,000
Kişisel-İçsel Zeka	204	3,460	0,754	1,286	5,000
Görsel-Uzamsal Zeka	204	3,763	0,761	1,500	5,000
Kişilerarası-Sosyal Zeka	204	3,803	0,642	1,333	5,000
Mantıksal-Matematiksel Zeka	204	3,692	0,809	1,000	5,000
Bedensel-Kinestetik Zeka	204	3,843	0,743	1,333	5,000
Sözel-Dilsel Zeka	204	3,468	0,712	1,667	5,000
Müziksel-Ritmik Zeka	204	3,685	0,954	1,000	5,000

Buna araştırmaya katılan öğrencilerin baskın zeka alanlarının ortalamaları; doğacı zeka ortalaması $3,829 \pm 0,821$; kişisel-içsel zeka ortalaması $3,460 \pm 0,754$; görsel-uzamsal zeka ortalaması $3,763 \pm 0,761$; kişilerarası- sosyal zeka ortalaması $3,803 \pm 0,642$; mantıksal-matematiksel zeka ortalaması $3,692 \pm 0,809$; bedensel-kinestetik zeka ortalaması $3,843 \pm 0,743$; sözel-dilsel zeka ortalaması $3,468 \pm 0,712$; müziksel-ritmik zeka ortalaması $3,685 \pm 0,954$ olarak bulunmuştur.

4.2.2. Öğretmenlerin Doldurduğu Yöneltilme Öneri Formu Değerlendirmelerine Göre Öğrencilerin Baskın Zeka Alanlarının Puanlarına İlişkin Bulgular

Yöneltilme öneri formları değerlendirmelerine göre öğrencilerin baskın zeka alanlarına ilişkin bulgular Tablo 10 'da verilmiştir.

Tablo 10. Yöneltilme Öneri Formu Değerlendirmelerine Göre Öğrencilerin Baskın Zeka Alanlarının Puanlarına İlişkin Bulgular

Zeka Alanları	Var		Yok		Toplam
	f	%	f	%	
Sözel-Dilsel Zeka	160	78,4	44	21,6	204
Kişilerarası-Sosyal Zeka	127	62,3	77	37,7	204
Mantıksal-Matematiksel Zeka	120	58,8	84	41,2	204
Görsel-Uzamsal Zeka	141	69,1	63	30,9	204
Kişisel-İçsel Zeka	128	62,7	76	37,3	204
Müziksel-Ritmik Zeka	127	62,3	77	37,7	204
Bedensel-Kinestetik Zeka	120	58,8	84	41,2	204
Doğacı Zeka	115	56,4	89	44,6	204

Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin yöneltilme öneri formu değerlendirmelerine göre 160'ının (% 78,4) sözel-dilsel zekasının baskın olduğu, 44'ünün (% 22) sözel-dilsel zekasının baskın olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yöneltilme öneri formu değerlendirmelerine göre 127'sinin (% 62) kişilerarası-sosyal zekasının baskın olduğu, 77'sinin (% 38) kişilerarası-sosyal zekasının baskın olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yöneltilme öneri formu değerlendirmelerine göre 120'sinin (% 59) mantıksal-matematiksel zekasının baskın olduğu, 84'ünün (% 41) mantıksal-matematiksel zekasının baskın olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yöneltilme öneri formu değerlendirmelerine göre 141'inin (% 69) görsel-uzamsal zekasının baskın olduğu, 63'ünün (% 31) görsel-uzamsal zekasının baskın olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yöneltilme öneri formu değerlendirmelerine göre

128'inin (% 63) kişisel-işsel zekasının baskın olduğu, 76'sının (% 37) kişisel-işsel zekasının baskın olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılanların öğrencilerin yöneltme öneri formu değerlendirmelerine göre 127'sinin (% 62) müziksel-ritmik zekasının baskın olduğu, 77'sinin (% 38) müziksel-ritmik zekasının baskın olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yöneltme öneri formu değerlendirmelerine göre 120'sinin (% 59) bedensel-kinestetik zekasının baskın olduğu, 84'ünün (% 41) bedensel-kinestetik zekasının baskın olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yöneltme öneri formu değerlendirmelerine göre 115'inin (% 56) doğacı zekanın baskın olduğu, 89'unun (% 44) doğacı zekanın baskın olmadığı görülmektedir.

4.2.3. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Öğrencilerinin, Baskın Zeka Alanları İle Yöneltme Öneri Formu Puanlarının Örtüşüp Örtüşmeme Durumu

Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin, baskın zekâ alanları ile yöneltme öneri formu puanlarının örtüşüp örtüşmeme durumu Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Öğrencilerinin, Baskın Zeka Alanları İle Yöneltme Öneri Formu Puanlarının Örtüşüp Örtüşmeme Durumu.

Zeka Alanları	Grup	N	Ort	Ss.	t	p
Sözel-Dilsel Zeka	Var	160	3,494	0,707	0,993	0,322
	Yok	44	3,374	0,732		
Kişilerarası-Sosyal Zeka	Var	127	3,955	0,527	4,204	0,000
	Yok	77	3,552	0,734		
Mantıksal-Matematiksel Zeka	Var	120	3,829	0,690	2,790	0,006
	Yok	84	3,497	0,923		
Görsel-Uzamsal Zeka	Var	141	3,822	0,715	1,674	0,096
	Yok	63	3,630	0,846		
Kişisel-İşsel Zeka	Var	128	3,537	0,721	1,900	0,059
	Yok	76	3,331	0,796		
Müziksel-Ritmik Zeka	Var	127	3,795	0,944	2,142	0,033
	Yok	77	3,502	0,950		
Bedensel-Kinestetik Zeka	Var	120	3,870	0,710	0,615	0,539
	Yok	84	3,805	0,790		
Doğacı zeka	Var	115	3,851	0,775	0,431	0,667
	Yok	89	3,801	0,881		

Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin sözel-dilsel zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu sözel-dilsel zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=0,993$; $p=0,322>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişilerarası-sosyal zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu kişiler arası-sosyal zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($t=4,20$; $p=0,000<0,05$). Ortalamalar arasındaki farka göre, kişilerarası-sosyal zekası olan öğrencilerin kişilerarası-sosyal zeka puanları ($\bar{X}=3,955$), kişilerarası-sosyal zekası olmayan öğrencilerin kişilerarası-sosyal zeka puanlarından ($\bar{X}=3,552$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu mantıksal matematiksel zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($t=2,79$; $p=0,006<0,05$). Ortalamalar arasındaki farka göre, mantıksal-matematiksel zekası baskın olan öğrencilerin mantıksal zeka puanları ($\bar{X}=3,829$), mantıksal-matematiksel zekası baskın olmayan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zeka puanlarından ($\bar{X}=3,497$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görsel-uzamsal zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu görsel-uzamsal zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=1,674$; $p=0,096>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel-işsel zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu kişisel-işsel zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=1,900$; $p=0,059>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin müziksel-ritmik zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu müziksel ritmik zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($t=2,14$; $p=0,033<0,05$). Ortalamalar arasındaki farka göre, müziksel-ritmik zekası olan öğrencilerin müziksel-ritmik zeka puanları ($\bar{X}=3,795$), müziksel-ritmik zekası olmayan öğrencilerin müziksel-ritmik zeka puanlarından ($\bar{X}=3,502$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bedensel-kinestetik zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu bedensel-kinestetik zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=0,615$; $p=0,539>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin doğacı zeka puanları ortalamalarının yöneltme öneri formu değerlendirmesi sonucu doğacı zeka puanının örtüşüp örtüşmeme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=0,431$; $p=0,667>0,05$).

4.3. Öğretmenlerin Yöneltme Çalışmalarına Yönelik Tutumlarına İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Yönlendirme Çalışmalarında “İşbirliği ve Koordinasyon” Boyutuna İlişkin Görüşlere Ait Ortalama Tablo 12 'de verilmiştir.

Tablo 12. Yönlendirme Çalışmalarında “İşbirliği ve Koordinasyon” Boyutuna İlişkin Görüşlere Ait Ortalama

	Anket Maddesi	N.	Ort.	S.s.	Sıra	Derece
15	Öğrenciler, okuldaki seçmeli dersleri üstün oldukları zekâ alanlarına göre seçme fırsatına sahiptir.	130	2,415	1,180	1	Düşük
19	Branş derslerinin saatleri, öğrencilerin tüm yönleriyle gözlenmesi ve tanınması için yeterlidir	130	2,854	1,227	2	Orta
11	Yöneltme gözlem formları öğrencilerin tüm yönleriyle tanınıp yönlendirilmelerinde yeterlidir.	130	2,877	1,004	3	Orta
16	Okul, öğrencilerin farklı zekâ alanlarını ortaya çıkaracak gerekli teknolojik araç-gereç ve fizikî ortam düzenlemelerine (laboratuvar, atölye vb.) sahiptir.	130 fd	2,969	1,034	4	Orta
12	Okulda ders içi etkinlikler, öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat vermektedir	130	3,162	0,861	5	Orta

Tablo 12’de görüldüğü gibi en düşük ortalamaya sahip olan; yani en sorunlu görülen madde “Öğrenciler, okuldaki seçmeli dersleri üstün oldukları zekâ alanlarına göre seçme fırsatına sahiptir” maddesidir. Bu maddeye göre Yönlendirme Çalışmalarında “İşbirliği ve Koordinasyon” Boyutunda öğrencilerin seçmeli derslerin etkisinin az olduğu ve öğrencilerin seçmeli dersleri istediği şekilde tercih edemedikleri söylenebilir.

“Branş derslerinin saatleri, öğrencilerin tüm yönleriyle gözlenmesi ve tanınması için yeterlidir” maddesi düşük ortalamaya sahip olan ve Yönlendirme Çalışmalarında “İşbirliği ve Koordinasyon” Boyutunda sorun olarak görülen maddelerdendir.

“Yöneltme gözlem formları öğrencilerin tüm yönleriyle tanınıp yönlendirilmelerinde yeterlidir” maddesi sorunlu maddelerdendir.

“Okul, öğrencilerin farklı zekâ alanlarını ortaya çıkaracak gerekli teknolojik araç-gereç ve fizikî ortam düzenlemelerine (laboratuvar, atölye vb.) sahiptir” maddesi sorunlu görülen maddelerdendir.

“Okulda ders içi etkinlikler, öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat vermektedir” maddesi sorunlu olarak görülmüştür.

Yönlendirme çalışmalarında “yönelme yönergesine uyum sağlama” boyutuna ilişkin görüşlere ait ortalama Tablo 13 ’de verilmiştir.

Tablo 13. Yönlendirme Çalışmalarında “Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama” Boyutuna İlişkin Görüşlere Ait Ortalama.

	Anket Maddesi	N.	Ort.	S.s.	Sıra	Derece
9	Velilerin, çocukları hakkındaki beklentileri onların baskın zekâ alanlarına uygun ve gerçekçidir.	130	2,723	0,940	1	Orta
6	Öğretmenlere çoklu zekâ kuramı ile ilgili yeterli ve anlaşılır hizmet içi eğitim verilmektedir.	130	2,785	1,049	2	Orta
18	Okul rehber öğretmenleri, ilköğretim ikinci kademede öğrencileri tüm yönleriyle tanıyarak yönlendirme etkinliklerini yürütmek için yeterli zamana sahiptir.	130	3,285	1,058	3	Orta
5	Öğretmenler, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarıyla yapılan üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin yeterli bilgisine sahiptir.	130	3,346	0,962	4	Orta
13	Okulda ders dışı etkinlikler (sosyal, kültürel, sportif vb.), öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat vermektedir.	130	3,477	0,891	5	Yüksek

Tablo 13’ de görüldüğü gibi “Velilerin, çocukları hakkındaki beklentileri onların baskın zekâ alanlarına uygun ve gerçekçidir” maddesi en düşük ortalamaya sahip olan ve Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama boyutunda sorun olarak görülen maddelerdendir.

“Öğretmenlere çoklu zekâ kuramı ile ilgili yeterli ve anlaşılır hizmet içi eğitim verilmektedir” maddesi de düşük ortalamaya sahip olan maddelerdendir.

“Okul rehber öğretmenleri, ilköğretim ikinci kademede öğrencileri tüm yönleriyle tanıyarak yönlendirme etkinliklerini yürütmek için yeterli zamana sahiptir” maddesi üçüncü sorunlu madde olarak görülmüştür.

“Öğretmenler, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarıyla yapılan üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin yeterli bilgisine sahiptir” maddesi Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama boyutunda düşük ortalamaya sahip olan maddeler arasındadır.

“Okulda ders dışı etkinlikler (sosyal, kültürel, sportif vb.), öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat vermektedir” maddesi kabul gördüğü ortaya çıkmıştır. Bu bulguya göre ders dışı etkinlikler Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama boyutunda öğrencilerin yeteneklerini sergileme fırsatı verdiğini söyleyebiliriz.

Yönlendirme çalışmalarında “yönelme yönergesine uyum sağlama” boyutuna ilişkin görüşlere ait ortalama tablo 14 ’de verilmiştir.

Tablo 14. Yönlendirme Çalışmalarında “Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama” Boyutuna İlişkin Görüşlere Ait Ortalama

	Anket Maddesi	N.	Ort.	S.s.	Sıra	Derece
14	Okulda öğrencilerin farklı zekâ alanlarına yönelik yeterli sayıda seçmeli ders vardır.	130	2,669	1,081	1	Orta
10	İlköğretim ikinci kademedeki öğrenciler üstün oldukları zekâ alanlarının, ilgi ve yeteneklerinin farkındadır.	130	3,046	0,776	2	Orta
17	Branş ve şube rehber öğretmenlerine kendilerine düşen görevlerini(gözlem formlarının doldurulması, raporların hazırlanması vb.) yerine getirmeleri için verilen süre yeterlidir.	130	3,423	0,979	3	Yüksek
8	Öğretmenler, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarıyla yapılan yönlendirme etkinliklerini benimsemektedir.	130	3,446	0,854	4	Yüksek
4	Öğrencileri üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin uygulanmasında yöneticiler ve öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliği yeterlidir.	130	3,492	0,917	5	Yüksek
1	Branş öğretmenleri ile şube rehber öğretmenleri, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarını doldururken öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri hakkında yeterli görüş alışverişinde bulunmaktadır.	130	3,562	0,807	6	Yüksek
7	Yönlendirme etkinlikleri ile ilgili sorumluluklar okul rehber öğretmeniyle paylaşılmaktadır.	130	3,592	0,970	7	Yüksek
3	Öğrenciler uygulanan gözlem formu, test ve/ veya envanter sonuçlarından haberdar edilmektedir.	130	3,600	0,903	8	Yüksek
2	Öğretmenler, öğrenci hakkında topladıkları bilgileri gerektiğinde velilerle paylaşma imkânı bulmaktadır.	130	3,838	0,735	9	Yüksek

Tablo 14’ de görüldüğü gibi “Okulda öğrencilerin farklı zekâ alanlarına yönelik yeterli sayıda seçmeli ders vardır” maddesi Yönelme Yönergesine uyum Sağlama boyutunda en büyük sorun olarak görülmüştür.

“İlköğretim ikinci kademedeki öğrenciler üstün oldukları zekâ alanlarının, ilgi ve yeteneklerinin farkındadır” maddesi ikinci en yüksek sorunlu madde görülmüştür.

“Branş ve şube rehber öğretmenlerine kendilerine düşen görevlerini (gözlem formlarının doldurulması, raporların hazırlanması vb.) yerine getirmeleri için verilen süre yeterlidir” maddesi iyi derecede gerçekleştirilen madde olarak görülmüştür.

“Öğretmenler, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarıyla yapılan yönlendirme etkinliklerini benimsemektedir” maddesi öğretmenler tarafından kabul gördüğü belirlenmiştir.

“Öğrencileri üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin uygulanmasında yöneticiler ve öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliği yeterlidir” maddesinde yöneticiler ve öğretmenler tarafından kendilerini yeterli görmüşlerdir. Kendi aralarında Yönelme Yönergesine Uyum Sağlama boyutunda iletişim ve koordinasyonun da yeterli derecede sağlandığı görülmektedir.

“Branş öğretmenleri ile şube rehber öğretmenleri, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarını doldururken öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri hakkında yeterli görüş alışverişinde bulunmaktadır” maddesi iyi derecede gerçekleştirilen madde olarak gözlenmiştir.

“Yönlendirme etkinlikleri ile ilgili sorumluluklar okul rehber öğretmeniyle paylaşılmaktadır” maddesi öğretmenler tarafından yerine getirildiği ortaya çıkmıştır.

“Öğrenciler uygulanan gözlem formu, test ve/veya envanter sonuçlarından haberdar edilmektedir” maddesi iyi derecede gerçekleştirilen madde olarak gözlenmiştir.

“Öğretmenler, öğrenci hakkında topladıkları bilgileri gerektiğinde velilerle paylaşma imkânı bulmaktadır” maddesi iyi derecede gerçekleştirilen madde olarak gözlenmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın önceki bölümlerinde elde edilen bulgu ve yapılan yorumlarla ilişkili olarak sonuçlara yer verilmiş, bu sonuçlara dayalı olarak önerilerde geliştirilmiştir.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile “Yöneltme Öneri Formu” Karşılaştırma Sonuçları

Bu bölümde ilk olarak 8. sınıflarda bulunan öğrencilere uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile yöneltme öneri kurulunun hazırladığı “Yöneltme Öneri Formu” karşılaştırılıp elde edilen puanların örtüşüp örtüşmediğine bakılmıştır.

1. Sekiz farklı zeka alanı puanlarından üçünün puanının örtüştüğü, beşinin puanının örtüşmediği görülmüştür.

2. Puanları örtüşen zeka alanları Kişilerarası/Sosyal zeka, Mantıksal/Matematiksel zeka ve Müziksel/Ritmik zeka'dır.

Mantıksal/Matematiksel Zekâ puanına sahip öğrenciler matematik etkinliklerini sevdikleri, akıldan hesaplamayı çabuk yaptıkları, mantık oyunlarını, yapbozları sevdikleri için, öğretmenleri tarafından tanınması kolaydır.

Müziksel/Ritmik Zekâ' puanına sahip öğrenciler melodi ve müzikleri kolayca öğrendikleri, koroya katıldıkları, enstrüman çaldıkları için öğretmenleri tarafından tanınması kolaydır.

Kişiler arası/Sosyal Zekâ puanına sahip öğrenciler diğer kişilerle kolaylıkla ilişki kurma, bir insanın bir öğretmen, bir tedavi uzmanı ya da bir pazarlamacı gibi çevresindeki insanların duygularını, isteklerini ve ihtiyaçlarını karşıladıkları için öğretmenleri tarafından tanınması kolaydır.

“Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile yöneltme öneri kurulunun hazırladığı “Yöneltme Öneri Formu” değerlendirmelerine göre alınan puanlara göre örtüşen üç farklı zeka alanının gözlenebilmesi kolay olduğu için fark edildiği söylenebilir.

3. Puanları örtüşmeyen zeka alanları Sözel/Dilsel zeka, Görsel/Uzamsal zeka, Kişisel/İçsel zeka, Bedensel/Kinestetik zeka ve Doğacı zeka’dır.

Sözel/Dilsel zeka puanına sahip öğrencilerin kimileri dili sadece iletişim amacıyla kullanırken, kimileri birden çok dil ve iletişim becerileri gösterebilir. Dolayısıyla öğrencinin konuşması kendini ifade etmesi ve dilini kullanması gereklidir ama öğrenci bunu yapmazsa öğretmenin tanınması zorlaşmaktadır.

Görsel/Uzamsal zeka puanına sahip öğrenciler hayalcidirler, ve bu öğrenciler resim yapma ve görsel olarak kendini ifade etmesi içinde uygun ortam oluşturulmadığı içinde öğretmen bu özelliğiyle öğrenciyi tanıyamamaktadır.

Bedensel/Kinestetik zeka puanına sahip öğrenciler bir veya birden fazla spor dalında başarılıdır. Uzun süre oturunca kıpırdanır , elini ayağını sallar. Sınıf ortamında öğrenci bu zeka türünü kullanma ortamı ve zamanı yeterince bulamadığı için öğretmen öğrencinin bedensel/ kinestetik zekasını tanıyamamaktadır.

İçsel/Kişisel zeka puanına sahip öğrencileri öğretmenin tanınması zordur. Çünkü öğrencinin duyuşsal özelliklere sahip olması, iç dünyasını bilmesi için yeterli zaman ve öğrencinin sık sık paylaşımlarda bulunması gerekmektedir.

Doğa zeka puanına sahip öğrenciler yürüyüş yapma, doğayla içi içe yapılan organizasyonlara katılma, doğadaki tüm canlıları tanıma isteğinde oldukları için öğretmenleri tarafından tanınmamaktadır.

“Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile yöneltme öneri kurulunun hazırladığı “Yöneltme Öneri Formu” değerlendirmelerine göre alınan puanlara göre örtüşmeyen beş farklı zeka alanının öğrencinin bire bir tanınması ile ilgili olduğu için fark edilmesi ve bilinmesi zor olduğu söylenebilir.

5.1.2. Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri ve “Yöneltmeye İlişkin Tutum Ölçeğine” Ait Sonuçlar

Bu bölümde yönetici, okul rehber öğretmeni ve branş öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuş ve yönlendirme etkinliklerinde sorunlu görülen durumlar ortaya konmuş ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki açıklanmıştır.

1. “Öğrenciler, okuldaki seçmeli dersleri üstün oldukları zekâ alanlarına göre seçme fırsatına sahip olmadığı ve öğrencilerin farklı zekâ alanlarına yönelik yeterli sayıda seçmeli derslerin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu maddeye göre seçmeli derslerin etkisinin az olduğu ve öğrencilerin seçmeli dersleri istediği şekilde tercih edemedikleri söylenebilir. Çevik (2006)’ in araştırmasının bulgularına göre de seçmeli derslerin etkililiğinin düşük olduğu ve öğrencilerin seçmeli dersleri üstün zekâ alanlarına göre tercih edemedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (Çam, 2006) araştırmasında “Rehberlik hizmetlerinin amaçlarından biri öğrencileri ilgi, yetenek ve diğer özellikleri doğrultusunda bir eğitim programını seçme ve bunda başarılı olmalarını sağlamaktır. Öğrenciyi tanıma hizmetlerinden öğrenci hakkında elde edilen bilgiler ışığında onun yönelebileceği okullar ya da programların neler olduğunu bilmesi ve kendisi için en uygun olanını seçmesi sürecinde sunulan hizmetler yöneltme ve yerleştirme hizmetleri olarak adlandırılmaktadır”. Dolayısıyla öğrenci için çoklu zekâ alanını ortaya çıkaracak derslerin olması ve seçim yapabilmeleri için Milli Eğitim Bakanlığının seçmeli dersleri artırması gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2012 tarihli ve 69 sayılı kararı ile ilkokul ve ortaokullarda haftalık ders çizelgesi değiştirilerek seçmeli dersler artırılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2012 tarihli ve 69 sayılı kararı ile ilkokul ve ortaokullardaki yeni haftalık ders çizelgesi Tablo 15 ‘de verilmiştir.

Tablo 15. İlkokul ve Ortaokullar Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER		SINIFLAR							
		İlkokul				Ortaokul			
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	10	10	8	8	6	6	5	5
	Matematik	5	5	5	5	5	5	5	5
	Hayat Bilgisi	4	4	3					
	Fen Bilimleri			3	3	4	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil		2	2	2	4	4	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik	1	1	1	1	1	1	1	1
	Oyun ve Fizikî Etkinlikler	5	5	5	2				
	Beden Eğitimi ve Spor					2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım							2	2
	Trafik Güvenliği				1				
	Rehberlik ve Kariyer Planlama								1
İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi				2					
ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI		26	28	28	30	28	28	29	29
SEÇMELİ DERSLER	Din, Ahlak ve Değerler	Kur'an-ı Kerim (4)				2	2	2	2
		Hız. Muhammed'in Hayatı (4)				2	2	2	2
		Temel Dinî Bilgiler (2)				2	2	2	2
	Dil ve Anlatım	Okuma Becerileri (1)				2	2		
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)				2	2	2	2
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)				2	2	2	2
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)						2	2
	Yabancı Dil	Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)				2	2	2	2
	Fen Bilimleri ve Matematik	Bilim Uygulamaları (4)				2	2	2	2
		Matematik Uygulamaları (4)				2	2	2	2
		Çevre ve Bilim (1)						2	2
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (4)				2	2	2	2
	Sanat ve Spor	Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Müzik (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Oluşturulacaktır) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Drama (2)				2	2		
		Zekâ Oyunları (4)				2	2	2	2
	Sosyal Bilimler	Halk Kültürü (1)					2	2	
		Medya Okuryazarlığı (1)						2	2
Hukuk ve Adalet (1)						2	2		
Düşünme Eğitimi (2)							2	2	
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı						8	8	8	8
SERBEST ETKİNLİKLER		4	2	2					
TOPLAM DERS SAATİ		30	30	30	30	36	36	37	37

2. Branş derslerinin saatleri, öğrencilerin tüm yönleriyle gözlenmesi ve tanınması için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okullarda öğrenci sayısının kalabalık olması bu sonucu ortaya çıkardığını söyleyebiliriz. Milli Eğitim Bakanlığının 2012-13 eğitim öğretim yılından itibaren ders saati sayılarını artırması bu soruna olumlu yansıtacağını söyleyebiliriz.

3. Yöneltilme gözlem formları öğrencilerin tüm yönleriyle tanınıp yönlendirilmelerinde yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre yönetici ve öğretmenler öğrencileri üst öğrenim alanı/mesleğe yönlendirmede yöneltilme gözlem formlarını yeterli görmemektedir. Gözlem formlarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tekrar gözden geçirilmesinin uygun olacağı söylenebilir.

4. Okullardaki teknolojik araç-gereç ve fizikî ortam düzenlemelerinin (laboratuvar, atölye vb.) öğrencilerin farklı zekâ alanlarını ortaya çıkaracak yeterlilikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gülen (1996)'in yaptığı araştırmada şube rehber öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (% 81,2) programların ilgi ve yetenekler doğrultusunda uygulanabilmesi için okulun fizikî donanımının yetersiz olduğunu ifade etmiştir (Çevik, 2006).

5. Okulda ders içi etkinlikler, öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat vermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çevik (2006)'ın yaptığı araştırma bulguları, bu bulguları destekler niteliktedir. Derslerde çoklu zeka alanları ile ilgili etkinlik yapılması için konu yüklerinin azaltılması gerekmektedir. Ayrıca çoklu zeka alanları aynı ders saatinde gösterilemeyebilir ama farklı zamanlarda diğer öğretmenler sorumluluk alabilir.

6. Velilerin, çocukları hakkındaki beklentileri onların baskın zekâ alanlarına yeterince uygun ve gerçekçi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çevik (2006) yaptığı araştırma sonucunda veliler çocuklarının ilgi ve yeteneklerine bakmadan daha çok akademik eğitim almalarını istemekte olduğu, geleneksel yapının hakim olduğu ailelerde çocuğun ilgi, yetenek ve istekleri dikkate alınmamakla birlikte, ailenin tespit ettiği sosyal rolün oynanması istendiği belirtilmiştir. Kuzgun'a (2003) göre karar verirken başkalarının görüşlerine göre hareket etme durumu en çok bilgi yetersizliği olduğu durumlarda görülmektedir. İsmailoğlu (1991)'de yaptığı çalışmada, öğrencilerin meslek değerlerini algılamalarında buldukları sosyal çevrelerinin büyük rol oynadığı ve bu algıların diğer bireysel etmenler yanında

mesleki karar verme sürecinde etkili olduğunu ortaya koymuştur (Güler, 2007). Alliman-Brissett, Turner ve Skovholt (2004) da ergenlik çağındaki bireylerinin mesleki plan ve araştırma yapma ile mesleki kararlar alma yeterliliklerinin anne babaların mesleklerini tanıtmaya, işleri ile ilgili onlarla konuşma gibi mesleki model olma davranışı ile ilişkili olduğunu bulmuştur (Şahin, 2008). Bundan dolayı ailelerin bilgilendirilmesi için rehberlik seminerleri verilip çocuklarını tanımaları ve okul yönetiminin veliyi aydınlatması gerekmektedir.

7. Öğretmenlere çoklu zekâ kuramı ile ilgili yeterli hizmetiçi eğitim verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin yeterli hizmetiçi eğitimi almadığını belirtebiliriz. Öğretmenlere seminer dönemlerinde konunun uzmanları tarafından çoklu zeka ve etkili rehberlik uygulamaları ile ilgili seminerler verilmelidir.

8. Okul rehber öğretmenlerinin, öğrencileri tüm yönleriyle tanımadıkları ve yönlendirme etkinliklerini yürütmek için yeterli zamana sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma neden olarak ilköğretim okullarında öğrenci mevcudunun kalabalık olması gösterilebilir. Okul rehber öğretmeni ilköğretim ve ortaokullarda öğrenim gören tüm öğrencilerle ilgilenmek durumundadır. Dolayısıyla rehber öğretmenin tüm öğrencilerle yakından ilgilenebilmesi, onları farklı yönleriyle tanıması ve verimli bir yönlendirme gerçekleştirebilmesi için mevcut zamanı yetersiz kalmaktadır.

9. Öğretmenler, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarıyla yapılan üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin yeterli bilgisine sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır.

10. Okulda ders dışı etkinlikler (sosyal, kültürel, sportif vb.), öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat verdiği sonucuna ulaşılmıştır. “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği” ile “Yönelme Öneri Formu” yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucuna göre öğretmenlerin öğrencilerin görsel zeka alanını yeterince tanımadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin öğrencileri sosyal faaliyetlere katması, gezilecek görülecek tarihi ve turistik mekanları gezdirmesi öğrencilerin baskın zeka alanlarını ortaya çıkaracağını belirtebiliriz. Ayrıca okullarda belirli gün ve haftalarda yapılan gösteriler tiyatro,

yarışmalar, toplum hizmetleri vb gibi faaliyetler öğrencilerin farklı zeka alanlarını ortaya çıkarmaktadır.

11. Öğrenciler baskın oldukları zekâ alanlarının, ilgi ve yeteneklerinin farkında olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere kendilerini tanıyacak farklı serbest etkinlik saatlerinin oluşturulması ve bunu öğretmenlerin desteklemeleri gerekmektedir. Eğer öğrenci baskın zeka alanını tanıyabilirse ileride ilgi ve yeteneğine göre mesleğini seçecek ve isabetli karar vermiş olacaktır.

12. Branş ve şube rehber öğretmenlerin yönlendirme etkinlikleri için ayrılan sürenin yeterli olduğu belirlenmiştir. Branş öğretmenlerine okuttukları her şube için doldurmakla yükümlü oldukları sınıf gözlem formlarını yöneltme yönergesine göre nisan ayı sonuna kadar doldurmaları gerekmektedir. Öğretmenler gözlem formlarını doldurduktan sonra öğrencilere dağıtmaktadır. Öğrenciler gözlem formlarını velilerinin görüşünü ve imzasını aldıktan sonra şube rehber öğretmenine teslim etmektedir. Bu süreler öğretmenler tarafından yeterli olduğunu söyleyebiliriz.

13. Öğretmenlerin, yönlendirme etkinliklerini benimsedikleri ve uyum sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

14. Öğrencileri üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin uygulanmasında yöneticiler ve öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliği yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çevik (2006)'ın yaptığı araştırma bulgularına ait yorumlar bu bulguları destekler nitelikte değildir. Bulgular incelendiğinde, yönlendirme etkinlikleri ile ilgili sorumlulukların kısmen okul rehber öğretmenine yüklendiği, dolayısıyla bu durumun iletişim ve koordinasyonu engellediğini belirtmiştir. Bu durum öğretmenlerin zaman içerisinde yönlendirme etkinliklerini benimsediklerini göstermektedir.

15. Branş öğretmenleri ile şube rehber öğretmenleri, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarını doldururken öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri hakkında yeterli görüş alışverişinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

16. Yönlendirme etkinlikleri ile ilgili sorumluluklar okul rehber öğretmeniyle paylaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır

17. Öğrenciler, uygulanan gözlem formu, test ve/veya döküm sonuçlarından haberdar edildikleri sonucu ortaya çıkmiştir. MEB (2001b)'in araştırmasında

sekizinci sınıf öğrencilerinin yaklaşık % 35'i uygulanan ilgi ve yetenek testleri sonuçlarının çoğunlukla kendilerine bildirildiğini, % 40'ı kısmen ve geri kalanı pek az bildirildiğini belirtmiştir.

18. Öğretmenler, öğrenci hakkında topladıkları bilgileri velilerle paylaştığı ortaya çıkmıştır. Yönelme yönergesine göre öğretmenler gözlem formlarını velilerin görüşünü ve imzasını almak zorundadır.

5.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları ışığında ilköğretim okullarında öğrencilerin baskın zekâ alanlarını tanıma durumu ve yönelme öneri formu uygulamalarında karşılaşılan sorunlara yönelik önlemler ve ileride bu konuda yapılacak araştırmalara yönelik öneriler aşağıda belirtilmiştir.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Öğretmenlerin öğrencilerin baskın zeka alanlarını daha iyi tanıyabilmesi için konu ile ilgili kitaplar okuması sağlanmalıdır.

2. Öğrencilerin yetenek ve ilgileri konusunda bilgilendirilmesi ve bu bilgiler ışığında kendini tanımlaması çalışmaları okul öncesi dönemlerden başlatılmalıdır

3. Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilmek için okullarda daha fazla sosyal etkinliklerin yapılması sağlanmalıdır.

4. Öğrencilerin ilköğretim okulundan mezun olduktan sonra devam edecekleri eğitim kurumunu belirlemede, yönelme öneri formunun bağlayıcılığı artırılmalıdır

5. Yönelme etkinliklerinin sağlıklı yapılabilmesi ve öğrencinin çok yönlü tanınması için seçmeli derslerin sayısı ve etkinliği artırılmalıdır.

6. Okuldaki seçmeli dersleri öğrenciler, üstün oldukları zekâ alanlarına göre seçebilmelidir.

7. Öğrencilerin etkili kararlar alabilmelerinde anne ve babaların yönelme konusunda bilgilendirilmesi ve çocuklarına uygun üst öğrenim programları ya da meslekler için geçerli eğitimin akademik eğitim olmadığı hakkında anne ve babalara seminerler verilmelidir.

8. Yönlendirme etkinlikleri yönetici, öğretmenler ve okul rehber öğretmeni arasında etkili iletişim ve işbirliği sağlanarak yapılmalıdır.

9. Yönelme hizmetlerinin verimli şekilde yürütülmesi amacıyla okullarda çoklu zeka kuramı konusunda sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik kurs ve hizmet içi eğitim verilmelidir

10. Öğrencilerin baskın oldukları zekâ alanlarını, ortaya çıkaracak gerekli teknolojik araç-gereç ve fizikî ortam düzenlemeleri (laboratuvar, atölye vb.) sağlanmalıdır.

11. Öğrencilerin tüm yönleriyle gözlenmesi ve tanınması için doldurulan envanterler için ayrılan sürenin artırılması sağlanmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin baskın zeka alanını ölçmeye yönelik bir çalışmadır. İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanını ölçmeye yönelik bir araştırma yapılabilir.

2. Öğrencilerin baskın zeka alanlarını tanımlarında öğretmenlerin etkisinin ne kadar olduğu konusunda araştırma yapılabilir.

3. Bu araştırma ile yönelme öneri formu uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçları dikkate alınarak yönelme öneri formu uygulamalarında karşılaşılan sorunların çözümü konulu araştırma yapılabilir.

4. Yönelme öneri formunun üst öğrenime geçişte ne ölçüde dikkate alındığı konusunda araştırma yapılabilir.

5. İlköğretim okullarında yapılan Sosyal Kulüp Etkinlikleri faaliyetlerinin etkililiği incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1982). *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara.
- Alaz, A. (2007). *Coğrafya Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamaları*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alpaslan, A. (1993). *İlköğretim Okullarında Mesleğe Yönelme ve Rehberlik (Ankara İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, M. ve Kılıç, Ç. (2000). *Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi*, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/148/10.htm>, Erişim tarihi: 05.05.2012.
- Aşık, T. (2008). *İlköğretimde Yönelme Öneri Formu Uygulamasının Öğrencilerin Okul Ve Alan Seçimlerine Etkilerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Adana.
- Ay, M. (2002). *Meslekî Yönlendirme “İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması”*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayaydın, A. (2004). *Sanat Eğitiminde Çoklu Zeka Yöntemi Ve Uygulama Örneği*, pauegitimdergi.pau.edu.tr, Erişim tarihi: 05.05.2012.
- Ayaydın, A. (2009). Eğitimde Çoklu Zekâ Yansımaları ve Görsel Sanatlar, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 52-62.
- Bakırcıoğlu, R. (1998). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: Turhan Kitapevi.
- Baykul, Y. *Türklerde Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme”* <http://epod-online.org/sayilar/ozelek1/yb.pdf>, Erişim tarihi: 05.05.2012.
- Binbaşoğlu, C. (2004), *Türkiye’deki Rehberlik Merkezlerinin Kuruluşu ve Okullarda Mesleki Rehberlik Çalışmaları*, Ankara: Nobel Basımevi.
- Binbaşoğlu, C. (2000). *Okulda Ders Dışı Etkinlikler*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

Bozgeyikli, H., ve Işıklar, A. (2011). Öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezlerine Yönlendirilmeleri Önündeki Engel: Olumsuz Veli Görüşleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 34-43.

Cepoğlu, S. (1975). *Mesleğe Yöneltilmede Psikolojinin Rolü, Başarılı Bir Mesleğe Yöneltilme İçin Okul Çağında Yapılacak Yöneltilmenin Önem ve Kıymeti*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Coşkungönüllü, R. (1998). Çoklu Zekâ Kuramı'nın 5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişimine Etkisi, *Eğitim 97-98 Dergisi*, 1, (1), 26-30.

Çağlayan, A. (2003). 6., 7., 8. Sınıf Evimizdeki Öğretmen, (Editör: Rahime Demir), İstanbul Bilge Yayınları.

Çengelci, T. (2005). *Sosyal Bilgiler Dersinde Beyin Temelli Öğrenmenin Akademik Başarıya Ve Kalıcılığa Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çevik, K. (2006). *İlköğretim İkinci Kademedeki Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Yönlendirme Etkinliklerinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar*, Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Demir, E., ve Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları, *Ege Eğitim Dergisi*, 10, (2), 39-59.

Demir, R. (2010). *Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri Ve Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Demirel, Ö., vd. (1998). İlköğretimde Çoklu Zekâ Kuramının Uygulanması, *7.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 9-11 Eylül 1998, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1, 531-546.

Demirkasimoğlu, N. (2012). Türk Eğitim Sistemi'nde Öğrencilerin Hak ve Sorumluluklarının Yasal Dayanakları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45, (1), 307- 326.

Demirtaş Z., ve Duran, A. (2007). Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Bahar-2007, 6, (20), 208-220, Erişim tarihi: 05.05.2012.

DPT, (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.

DPT, (1967). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.

DPT, (1973). *Yeni Strateji ve Kalkınma Plânı, Üçüncü Beş Yıl*, Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.

DPT, (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.

DPT, (1985). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.

DPT, (1989). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan6.pdf> , Erişim tarihi: 05.05.2012.

DPT, (1996). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/vii/>, Erişim tarihi: 05.05.2012.

DPT, (2003) *T.C. 58. Hükümet Acil Eylem Planı*, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/aep.pdf>, Erişim tarihi: 05.05.2012.

DPT, (2005). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Devlet Plânlama Teşkilâtı, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf>, Erişim tarihi:05.05.2012.

DPT, (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Plânı 2007-2013*, Devlet Plânlama Teşkilâtı, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/ix/9kalkinmaplani.pdf>, Erişim tarihi:05.05.2012.

Erçelebi, H. (2000). Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin İçinin Doldurulması, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 91-97.

Ergin, H., K., ve Köse, S. (2008). *Zeka Türüne Göre Çocuk Eğitimi*, (Editör: Kutay Özdil), İstanbul Hepsiz Çocuk Yayınevi 2. Baskı.

Ersoy Y. *Eğitimde Yeni Arayışlar ve Hedefler-II:Erişilmek İstenen Ortak Bazı Hedefler*, www.f2e2-ogretmen.com/dagarcigimiz/f2e2-12.pdf, Erişim tarihi: 05.05.2012.

Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

Gardner, H. (1993), *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*, Basicbooks, NewYork, Usa, 164-178.

Gardner, H and Hatch, T. (1990), "Multiple Intelligences Go To School: Educational Implications of the Theory of Multiple Intelligences". CTE Technical Report Issue No A <http://www.edc.org/CCT/ccthome/reports/tr4.html>

Gülcan, M.G., ve Cengizhan, S. (2009). Teknik Eğitim ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İlk ve Ortaöğretim ile Yükseköğretimdeki Mesleki Benlik Algılarının Karşılaştırılması, *Politeknik Dergisi*, 12, (4), 225-234.

Güler, M. (2007). *İlköğretimde Yönelme Yönergesi Uygulamalarının Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Güllü, M., Ve Tekin M. (2009). Spor Lisesi Öğrencileri İle Genel Lise Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarının Karşılaştırılması, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3, (3), 247-258.

Gürçay, D., ve Eryılmaz, A. (2008). Çoklu Zeka Alanlarına Dayalı Fizik Öğretimine İlişkin Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*, 179, 103-109.

Gysbers, N. C., Lapan, R. T., ve Jones, B. A. (2000). School board policies for guidance and counseling: A call to action. *Professional School Counseling*, 349-355. <http://www.tandf.co.uk/journals/archive/cbjg-con.asp>

(<http://etogm.meb.gov.tr>), Erişim tarihi:05.05.2012.

Kansu N. (2007), "Çoklu Zeka Teorisi", <http://www.zaferkoleji.k12.tr/kategoriler/sayfa.asp?islem=2&SayfaNo=13>, Erişim tarihi: 05.05.2012.

Karakoç, İ., ve Sezer, A. (2007). İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 9-20.

Karakök, T. (2011). Menderes Dönemi'nde (1950 – 1960) Türkiye'de Eğitim, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 , (2), 89-97.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kepçeoğlu, M.(1996). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Özdemir Ofset.

Korkut, F. (2007). Psikolojik Danışmanların Mesleki Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık İle İlgili Düşünceleri ve Uygulamaları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 187-197.

Kutlu, O., ve Bozkurt, M., C. (2003). *Okullarda ve Sınavlarda Adım Adım Başarı*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Kuzgun Y. (2000) “*Rehberlik ve Psikolojik Danışma*”, Ankara: ÖSYM Yayınları.

Kuzgun Y. (2006). *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Külahoğlu, Ş. (2001). *Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi*, Ankara: Pegema Yayıncılık.

Macdonald G. ve Sink A. C. (1999) “A qualitative developmental analysis of comprehensive guidance programmes in schools in the United States” *British Journal of Guidance & Counselling*, <http://www.tandf.co.uk/journals/archive/cbjg-con.asp>.

Mızrak A. (2010). *1980–2009 Yılları Arası Hükümetlerin Eğitim Politikaları ve Bu Politikaların İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (1962). *Yedinci Millî Eğitim Şûrası*, Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

MEB (1970). *Tebliğler Dergisi*, 1619, Ağustos 1970.

MEB. (1973), Milli Eğitim Temel Kanunu, *MEB Mevzuat Bankası*, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>, Erişim tarihi:05.05.2012.

MEB (1974), *Dokuzuncu Eğitim Şûrası*. Tebliğler Dergisi Özel Şûra Sayısı, 1788, Cilt:37.

MEB (1982). *Onbirinci Millî Eğitim Şûrası*, Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

MEB (1987). *Millî Eğitim Temel Kanunu İle İlköğretim ve Eğitim Kanunu*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

MEB (1989). *Onikinci Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.

- MEB (1991a). *Birinci Maarif Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.
- MEB (1991b). *İkinci Maarif Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.
- MEB (1991c). *Dördüncü Maarif Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.
- MEB (1991d). *Altıncı Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.
- MEB (1991e). *Sekizinci Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.
- MEB (1991f). *Onuncu Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.
- MEB (1995). *Millî Eğitim Şûraları*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (1996). *Onbeşinci Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: MEB Yayınları, İstanbul Basımevi.
- MEB (1997a). *Tebliğler Dergisi*, 2481, Ekim 1997.
- MEB (1997b). *Millî Eğitim Temel Kanunu*, 4306. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1998). *İlköğretim Sonrası Eğitim Seçenekleri*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (1999). *Onaltıncı Millî Eğitim Şûrası*, Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2000). *2001 Yılı Basında Millî Eğitim*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2001). *Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği*, T.C. Resmî Gazete, 24376 17.04.2001.
- MEB (2002). *Öğretmen Yeterlilikleri. Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitimi Genel Müdürlüğü*, Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (2003). *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Tebliğler Dergisi*, 2552, 408-536.
- MEB (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı Stratejisi (2007-2013) Hakkında Karar*, T.C. Resmî Gazete, 26167, 13.5.2006.

Nazlı, S. (2007). Psikolojik Danışmanların Değişen Rollerini Algılayışları, *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, (18), 1-17.

Öcal, M. (2004). *Eğitimde Rehberlik*, İstanbul: Özel Matbaası.

Özgüven İ., E, (2000). *Çağdas Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Pdrem Yayınları.

Özoğlu, S. Ç. (1982). Rehberlik ve Psikolojik Danışma, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları.

Polatoğlu, M (2003). *Bilinçli Aile Başarılı Çocuk*, (Editör: F. Dilara Avcı) İstanbul: Yolculuk Yayınevi.

Saban, A. (2004). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sak, L. (2004). *Okullarda Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık*, Ankara Yeryüzü Yayınevi.

Sak. U. (2010). *Üstün Zekalılar Özellikleri Tanımlanmaları Eğitimleri*, Ankara Maya Akademi.

Selçuk, Z., vd. (2003). *Çoklu Zekâ Uygulamaları*, Ankara Nobel Yayın Dağıtım.

Semiz, Y., ve Kuş, R. (2004). Osmanlı'da Mesleki Teknik Eğitim(İstanbul Sanayi Mektebi 1869-1930), *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15, 272-295

Şahin, A. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Yönelme Yönergesi'nin Uygulandığı Düşük Sosyo-Ekonomik Seviyeden Gelen 8. Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeyleri ve Ortaöğretim Okul Tercihleri*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, H., ve Çakar, E. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çoklu Zeka Kuramına Göre Zeka Alanlarıyla Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, (3), 519-540.

Şahin, F. (2008). *Genel Liseler İle Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Mesleğe Yönelme Etkinliklerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, İ., ve Fındık T. (2008). Türkiye'de Mesleki Ve Teknik Eğitim: Mevcut Durum, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, *Türk Sanatları Araştırmaları Dergisi*, 12, 3.

- Şimşek, H. (1997). *Paradigmalar Savaşı: Kaostaki Türkiye*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Tarman, S. (1998). Çoklu Zeka Kuramı ve Yedi Türü, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 58, 12-16.
- Tarman, S. (1999). *Program Geliştirme Sürecinde Çoklu Zekâ Kuramının Yeri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tunç, E. (2008). II. Sınıf Öğrencilerinin Sahip Oldukları Çoklu Zeka Alanlarıyla Devam Ettikleri Lise Türü, Alan Ve Cinsiyet Arasındaki İlişki, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı, 17, 108-130
- Türkoğlu, A. Almanya'da Eğitim, dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/513/6349.pdf, Erişim tarihi:05.05.2012.
- Ültanır E, (2003). *İlköğretim Birinci Kademedeki Rehberlik ve Danışma*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ünsür, A. (1998). *Meslekî Eğitim ve Mesleğe Yönelme: İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Basımevi.
- Yenilmez, K., ve Bozkurt, E. (2006). Matematik Eğitiminde Çoklu Zeka Kuramına Yönelik Öğretmen Düşünceleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 90-103.
- Yeşilyaprak, B. (2001). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Ankara, Nobel Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara: Pegem Yayıncılık
- Yıldız, T. (2005). *Web Destekli Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Mesleki Yönlendirme*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yörük, İ. (2007). *Çoklu Zeka Kuramının İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yücel, C. (1999). *Çocuk Gelişimi Gelişim ve Öğrenme*, (Editör: İsmail Acun)
Ankara: PegemA,

Yücel, S., vd., (2006). Diyarbakır'da Değişik Branşlardaki Fen-Edebiyat Ve Eğitim Fakültesi Mezunu Biyoloji Öğretmenleri İle Biyoloji Öğrencilerinin Zekâ Alanlarının İncelenmesi, *Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 31-46

EKLER

EK-1 İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ

EK-2 İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ

**KAPSAMINDA KULLANILAN ARAÇLAR (Sınıf Gözlem Formları,
Gözlem Raporu, Yönelme Öneri Formu)**

EK-3 ÖLÇEĞİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İZİN YAZISI

EK-4 ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLER

EK-1

EK-1 İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ

İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ

Tebliğler Dergisi : EYLÜL 2003/2552

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönergenin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okulları öğrencilerinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve uygun programlara yönettirmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönerge, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel ilköğretim okullarındaki öğrencileri yönettirmede yönetici, öğretmen, rehberlik ve araştırma merkezlerince yapılacak işlere ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönerge; 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Kalkınma Plânları, Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ve Millî Eğitim Bakanlığı Şûra Kararlarına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönergede geçen;

a) Rehberlik: Bireyin kendini tanınması ve kabul etmesi, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitesini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı biçimde uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirebilmesi için uzman kişilerce bireye verilen sistematik ve prosesyonel yardım sürecini,

b) Yönelme: Öğrencilerin, ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini dikkate alarak; olumlu bir benlik kavramı geliştirebilmelerine, seçeneklerden haberdar olmalarına, potansiyellerinin farkında olarak onu geliştirmeye çalışmalarına, bu doğrultuda kararlar alabilmelerine, aldıkları kararların sonuçlarını görebilmelerine ve sorumluluğunu almalarına yönelik bilimsel hizmetlerin düzenli ve sürekli bir biçimde verilmesini,

c) Sınıf Gözlem Formu: Öğrencilerin eğitim-öğretim yılı içinde belirlenen ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerinin kaydedilmesi amacıyla 6, 7 ve 8 inci sınıflar için doldurulacak formu,

d) Gözlem Raporu: Sınıf gözlem formlarındaki kişilik özelliklerine ait gözlem sonuçlarının değerlendirilmesi ile ilgi ve yetenek alanlarındaki her ölçüte ait gözlem sonuçlarının ortalamaları alınarak, tek bir belirtece dönüştürülmesi yoluyla 6, 7 ve 8inci sınıflardaki her öğrenci için hazırlanan raporu,

e) Yönelme Öneri Formu: İlköğretim süresince gözlenip değerlendirilen ve diploma almaya hak kazanan öğrencileri akademik eğitime, meslekî ve teknik eğitime veya güzel sanatlar eğitimine yönelmek amacıyla hazırlanan formu,

f) Yönelme Öneri Kurulu: İlköğretim okullarında diploma almaya hak kazanan öğrencilere yönelme öneri formu düzenlemek üzere oluşturulan kurulu ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNELTMENİN İLKELERİ VE AMAÇLARI

Yönelmenin ilkeleri

Madde 5- Yönelmede aşağıdaki ilkelere uyulur:

a) Yönelme bir süreçtir. Ana sınıfından başlayarak öğrenci hakkında öğrenimi boyunca yapılacak sürekli gözlem ve değerlendirmelere göre yapılır.

b) Eğitim-öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenci yer alır. İlgi, istek, yetenek ve

kişilik özelliklerinin ortaya çıkması için öğrencinin etkin olabilmesinin koşulları sağlanır.

c) Yönelme, öğrencilerin tümüne fırsat eşitliği sağlayacak şekilde yapılır; ilgi, istek ve yeteneklerine göre yetişmeleri sağlanır. Herkesin başarılı ve mutlu olabileceği bir programa girmesi amaçlanır, bu yönde olanaklar araştırılır ve kişi desteklenir.

d) Yönelme, zorlayıcı değil, kişinin kararının doğru ve gerçekçi olması yönünde yol göstericidir. Öğrenci, kendi geleceğini plânlama ve geleceğine yönelik karar verme hakkına sahiptir, aldığı kararın sorumluluğunu taşır.

e) Yönelme; yönetici, öğretmen, öğrenci, rehber öğretmen ve veli katılımıyla okul, program ve çevre olanakları gibi etkenler dikkate alınarak yapılır.

f) Yönelme sürecinde; hem öğrenci, hem de uygulamaların içeriği açısından ön yargısız ve nesnel davranılır.

g) Tanıma, izleme, değerlendirme ve yönelme etkinlikleri, bilimsel esaslara ve yeniliklere göre yapılır.

Yönelmenin amaçları

Madde 6- İlköğretimde yönelme etkinliklerinin amacı öğrencilerin;

a) Yeteneklerini, ilgilerini ve kişilik özelliklerini tanımlarına, isteklerinin farkında olmalarına,

b) Sahip oldukları benlik kavramının kendi geleceklerini ve meslek seçimini etkileyeceğini anlamalarına,

c) Tüm mesleklerin topluma yararlı olduğu bilincini geliştirmelerine,

d) Eğitim sürecinde farklı programlar, kendilerini sınavabilecekleri seçmeli dersler, ders dışı etkinlikler, üst öğrenim kurumları ve çalışma alanları hakkında bilgi sahibi olmalarına,

- e) Meslek inceleme yöntemlerini kavramalarına ve bu yöntemleri uygulamalarına,
- f) Yaşamları ile ilgili kararlar alabilmelerine, uygulayabilmelerine ve alacakları kararların sonuçlarını önceden kestirebilmelerine,
- g) Akademik başarının üst öğrenim kurumlarına veya çalışma hayatına yönelmelerinde önemli olduğunu kavramalarına,
- h) Niteliklerine uygun akademik eğitime, meslekî ve teknik eğitime veya güzel sanatlar eğitimine yönelmelerine yardımcı olmaktır.

Bu doğrultuda öğrencinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özellikleri hakkında velinin de bilgilendirilmesi ve yönlendirme sürecine katılımı sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNELTME SÜRECİ, İLGİLİLERİN YAPACAĞI İŞLER

Çalışma usul ve esasları

Madde 7- İlköğretim okullarında yönlendirme süreci aşağıda belirtildiği şekilde işler:

- a) Ana sınıftan itibaren her öğrenciye ait bir öğrenci dosyası tutulur.
- b) 6, 7 ve 8 inci sınıfların her şubesi için şubede ders okutan branş öğretmenleri tarafından sınıf gözlem formu doldurulur ve nisan ayının sonuna kadar sınıf/şube rehber öğretmenine teslim edilir.
- c) Şube rehber öğretmeni tarafından veli bilgilendirme toplantısına kadar sınıf gözlem formlarına dayanılarak her öğrenci için gözlem raporu düzenlenir.
- d) Mayıs ayında veli bilgilendirme toplantısı yapılır ve bu toplantıda gözlem raporlarının bir örneği velilere dağıtılır.

e) Gözlem raporunda, veli ve öğrencinin de görüş bildirecekleri bir bölüm bulunur. Öğrenci ve/veya velinin eklemek istediği veya katılmadığı hususlar varsa raporda belirtilir. Bu raporlar, bir hafta içinde okula geri gönderilir.

f) Gözlem raporları okul müdürü tarafından onaylandıktan sonra öğrenci dosyasında saklanır.

g) Diploma almaya hak kazanan öğrenciler için yöneltme öneri kurulu tarafından iki nüsha yöneltme öneri formu düzenlenir ve bir örneği diplomayla birlikte öğrenciye verilir. Diğer örneği öğrenci dosyası ile birlikte kayıt yaptırdığı öğrenim kurumuna gönderilir.

Müdürün yapacağı işler

Madde 8- Müdürün yapacağı işler şunlardır:

a) Yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin yöneltme çalışmalarına katılımlarını ve aralarındaki koordinasyonu sağlar. Ayrıca öğrencilerin tüm etkinliklere etkin olarak katılabilmeleri için gerekli koşulları hazırlar.

b) İkinci yarıyıl başı öğretmenler kurulu toplantısında, mayıs ayında yapılacak olan veli bilgilendirme toplantı tarihinin belirlenmesini gündeme alır.

c) Yöneltme öneri kurulu/kurullarına başkanlık eder.

d) İkinci yarıyıl başı öğretmenler kurulu toplantısında her şube için şubede ders okutan öğretmenlerin sayısı doğrultusunda, üçten az olmamasına dikkat ederek her iki kurulunda görev alacak branş öğretmenlerini teklif eder.

e) Gözlem raporlarını işlem sürecine uygunluğu ve eksiksizliği açısından inceleyerek onaylar.

f) Bir müdür yardımcısını yöneltme çalışmalarıyla ilgili olarak görevlendirir.

Müdür yardımcısının yapacağı işler

Madde 9- Müdür yardımcısının yapacağı işler şunlardır:

a) Okulun olanakları doğrultusunda yöneltme çalışmalarında gereksinim duyulan her türlü araç-gereç ve uygun fizikî ortamı sağlar.

b) Yöneltme hizmetleri kapsamında kullanılacak formların teminini ve dağıtımını sağlar, öğretmenler tarafından düzenli ve eksiksiz doldurulmasını izler.

c) Bilgi akışının sağlanabilmesi için öğrenci dosyalarını sınıf öğretmeni/şube rehber öğretmeni değişikliğinde teslim alır ve yeni görevlendirilen öğretmene teslim eder.

d) Herhangi bir eğitim kurumunda ana sınıfı eğitimini tamamlayan öğrencinin öğrenci dosyasını ilgili kurumdan ister.

e) Nakil durumunda, öğrenci dosyasını nakil belgesiyle birlikte kayıt yaptırılan okula gönderir.

f) Öğrenci dosyasını öğrencinin kayıt yaptırdığı orta öğretim kurumuna gönderir.

g) Gerektiğinde diğer müdür yardımcılarını ile iş birliği ve koordinasyonu sağlar.

h) Veli bilgilendirme toplantısına katılamayan velilere gözlem raporlarını, izleyen hafta içinde gönderir.

ı) Yöneltme öneri kurullarına katılır.

i) Yöneltme öneri kurulunun öğrencilere önerdiği eğitim programlarının listesini hazırlar ve saklar.

Şube rehber öğretmenin yapacağı işler

Madde 10- Şube rehber öğretmenin yapacağı işler şunlardır:

- a) Öğrenci dosyasını doldurur, meydana gelen değişiklikleri kaydeder.
- b) Yönelme çalışmaları kapsamında kullanılacak bireyi tanıma tekniklerinden de yararlanarak öğrenci hakkında bilgi toplar, öğrenciyi ve gerekli durumlarda veliyi bilgilendirir.
- c) Çalışmalarında, öğrenci hakkında topladığı bilgilerden özel ve kişisel olanların gizliliğini korur.
- d) Branş öğretmenlerinden gelen sınıf gözlem formlarındaki gözlem sonuçlarını, Mayıs ayında yapılacak olan veli bilgilendirme toplantısına kadar her öğrenci için gözlem raporuna işler.
- e) Branş öğretmenlerinden gelen sınıf gözlem formlarını, ait olduğu yıl süresince saklar.
- f) Gözlem raporlarının bir örneğini veli bilgilendirme toplantısında velilere dağıtır, açıklar, özel görüşme talep eden velilerle görüşme yapar.
- g) Veli bilgilendirme toplantısına katılmayan velileri müdür yardımcısına bildirir.
- h) Gözlem raporlarının ikinci örneğini öğrenci dosyasında saklar. Öğrenci ve/veya veli görüşü bildirilen gözlem raporunu da öğrenci dosyasında saklar.
- ı) Bilgi akışının sağlanabilmesi için öğrenci dosyalarını şube rehber öğretmeni değişikliğinde okul yönetimine teslim eder.
- i) Üstün yetenekli öğrenciler ile özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin belirlenmesi ve yöneltilmelerinin sağlıklı yapılabilmesi için -varsa- okulundaki rehberlik ve psikolojik danışma servisi, yoksa bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezi ile işbirliği yapar.
- j) Öğrencileri, akademik başarının üst öğrenim kurumlarına geçişteki önemi hakkında bilgilendirir.

k) Öğrencilere meslek alanları ve üst öğrenim kurumlarını tanıtmak için okul yönetimi ve rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile iş birliği yaparak dokümanlar temin eder, etkinlikler düzenler.

l) Yönelme sürecinde rehber öğretmen ile iş birliği yapar.

m) 8 inci sınıf şube rehber öğretmeni, yönelme öneri kurulu toplantısına kadar her öğrencinin yönelme öneri formunun; “İlgi ve Yetenekler, Kişilik Özellikleri, Akademik Başarısı, Katıldığı Sosyal ve Kültürel Etkinlikler, Öğrenci ve Veli Görüşü” bölümlerini doldurur.

n) 8 inci sınıf şube rehber öğretmeni, rehber öğretmenle birlikte gözlem raporları ve öğrenci dosyasındaki bilgilerden yararlanarak her öğrenci için eğitim programı önerisi hazırlar, yönelme öneri formunun “Öneri” bölümünü doldurur. Eğitim programı önerisi hazırlanırken yönelme öneri formundaki bilgiler esas alınır. Ancak; öğrencinin ilköğretimi süresince elde edilen tüm gözlem sonuçları ve akademik başarısı bir bütünlük içinde değerlendirilir. Öğrenci için güzel sanatlar eğitimi önerilmesi durumunda, yönelme öneri formunda bu öneriye temel teşkil eden dersin öğretmenin imzasına yer verir.

o) 8 inci sınıf şube rehber öğretmeni yönelme öneri kuruluna katılır, sınıfındaki her öğrencinin yönelme önerisini gerekçeleri ile birlikte kurula açıklar ve kurulun onayına sunar.

Branş öğretmenin yapacağı işler

Madde 11- Branş öğretmenin yapacağı işler şunlardır:

a) Ders okuttuğu her şube için sınıf gözlem formu doldurur.

b) Sınıf gözlem formunu, her şubenin şube rehber öğretmenine nisan ayı sonuna kadar teslim eder.

Sınıf öğretmeninin yapacağı işler

Madde 12- Sınıf öğretmeninin yapacağı işler şunlardır:

a) Öğrenci gelişim dosyasında yer alan “İlgi, Yetenek, Kişilik Özellikleri, Akademik Başarısı, Katıldığı Sosyal ve Kültürel Etkinlikleri” hakkında yıl içinde yapılacak toplantılar ve görüşmeler ile gözlem sonuçlarını dosyasına işler.

b) Üstün yetenekli öğrenciler ile özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin belirlenmesi ve yöneltilmelerinin sağlıklı yapılabilmesi için –varsa- okulundaki rehberlik ve psikolojik danışma servisi, yoksa bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezi ile iş birliği yapar.

c) Meslekler hakkında öğrencileri bilgilendirir.

d) Rehber öğretmenle iş birliği yapar.

Rehber öğretmenin (psikolojik danışman) yapacağı işler

Madde 13- Rehber öğretmenin yapacağı işler şunlardır:

a) Okulun, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programını, yöneltme etkinliklerini de kapsayacak şekilde hazırlar.

b) Sınıf öğretmeni/şube rehber öğretmeni ile iş birliği yaparak eğitsel, meslekî, bireysel rehberlik ile bireyi tanıma uygulamaları ve sonuçlarını pasif ve aktif yöneltme sürecinde kullanılmak üzere bütünleştirir, değerlendirir.

c) Yöneltme sürecinde; öğrencilere, okul yönetimine, öğretmenlere, velilere danışmanlık hizmeti verir.

d) Veli bilgilendirme toplantısında hazır bulunur, görüşme talep eden velilere yöneltme çalışmaları hakkında bilgi verir.

e) Şube rehber öğretmeni ile birlikte diploma almaya hak kazanan öğrenciler için

eğitim programı önerisi hazırlar.

f) Yönelme öneri kurullarına katılır.

Rehberlik ve araştırma merkezinin yapacağı işler

Madde 14- Rehberlik ve araştırma merkezince öğretim yılı başında rehber öğretmeni bulunmayan ilköğretim okulları belirlenerek; okul yönetimine, sınıf öğretmeni/şube rehber öğretmenine ve gerektiğinde velilere, yönelme çalışmaları hakkında bilgi verilir.

Yönelme öneri kurulu ve yapacağı işler

Madde 15- Yönelme öneri kurulu; her şube için okul müdürünün başkanlığında müdür yardımcısı, rehber öğretmen, şubenin rehber öğretmeni, sınıf öğretmenlerinden bir temsilci ve ikinci yarı yıl başında yapılacak olan öğretmenler kurulu toplantısında belirlenen branş öğretmenlerinden oluşur. Kurullarda yer alacak branş öğretmenleri, şubede ders okutan öğretmenler arasından ve bu öğretmenlerin sayısı doğrultusunda üçten az olmamasına dikkat edilerek belirlenir. Bu kurula, öğrencinin 1-5 inci sınıf öğretmeni/öğretmenleri ile velisi de katılabilir. Gerektiğinde okul-aile birliği temsilcisi de kurula çağırılabilir.

Yönelme öneri kurulunun çalışma şekli şöyledir:

a) Diploma almaya hak kazanan öğrenci listelerinin belirlenmesinden sonra her şubenin yönelme öneri kurulu toplanır.

b) İlgili şubenin şube rehber öğretmeni ve rehber öğretmenin her öğrenci için hazırladığı yönelme önerilerini gerekçeleriyle birlikte değerlendirir.

c) Kurulun diğer üyeleri tarafından da öğrenci için uygun olduğuna karar verilen eğitim programı üyeler tarafından imzalanır.

d) Sunulan eğitim programının uygun bulunmaması durumunda kurul, gözlem

raporlarını ve öğrenci dosyasını inceleyerek yeni bir öneride bulunur, yöneltme öneri formunda gerekçesiyle birlikte belirtir.

e) Kurulda görevlendirilen müdür yardımcısı, iki nüsha olarak hazırlanan yöneltme öneri formunun bir örneğini diplomayla birlikte öğrenciye verir, diğer örneğini öğrenci dosyasında saklar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FORM VE RAPORLAR

Sınıf gözlem formu

Madde 16- Öğrencilerin gözlenip izlenerek, farkında olunan ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerinin kaydedilmesi amacıyla her sınıf için sınıf ve branş öğretmenleri tarafından sınıf gözlem formu düzenlenir. Sınıf gözlem formunda; kişilik özellikleri ile sözel-düsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, kişiler arası (sosyal), içsel, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik ve doğa alanlarına yer verilmiş, alanlara yönelik ilgi ve yetenek belirten ölçütler sıralanmıştır (Ek 1).

Sınıf gözlem formunun düzenlenmesine ilişkin esaslar şunlardır:

a) Şubede ders okutan her branş ve sınıf öğretmeni tarafından birer sınıf gözlem formu doldurulur. Sınıf gözlem formunda öğretmen, öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarına ilişkin gözlemlerini ilgili yerlere belirteçlerin sayısal değerlerini yazarak, kişilik özelliklerine ilişkin gözlemlerini ise (X) işareti ile belirtir.

b) İlgi ve yetenek alanlarının değerlendirilmesi; (G) Geliştirilebilir, (Y) Yeterli, (B) Belirgin, (Ç) Çok Belirgin belirteçleri ile yapılır. Belirteçlerin tanımları ve sayısal değerleri aşağıda belirtildiği şekildedir:

Geliştirilebilir (G): Gözlemlenen süreçte söz konusu ilgi ve yetenek, yaş düzeyine

uygun görülmemektedir (1 puan).

Yeterli (Y): Gözlemlenen süreçte söz konusu ilgi ve yetenek, yaş düzeyine uygun , sakat sürekli olmayan bir gelişim göstermektedir (2 puan).

Belirgin (B): Gözlemlenen süreçte, söz konusu ilgi ve yetenek yaş düzeyine uygun , sürekli bir gelişim göstermektedir (3 puan).

Çok Belirgin (Ç): Gözlemlenen süreçte, söz konusu ilgi ve yetenek, yaş düzeyinin üzerinde , ayrıcalıklı bir gelişim göstermektedir (4 puan).

c) Branş öğretmeninin ders okuttuğu 6 ncı, 7 nci ve 8 inci sınıflarda hangi dersi okutan öğretmenin, sınıf gözlem formundaki hangi bölüme/bölmelere ilişkin görüş bildireceği aşağıda açıklandığı şekilde belirlenmiştir:

- Sözel-Dilsel: Türkçe, Yabancı Dil

- Kişiler Arası (Sosyal): Sosyal Bilgiler, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi

- Mantıksal-Matematiksel: Matematik, Fen Bilgisi

- Görsel-Uzamsal: Fen Bilgisi, Resim, Teknoloji Eğitimi, İş Eğitimi

- İçsel: Bütün branşlar

- Müziksel-Ritmik: Müzik

- Bedensel-Kinestetik: Beden Eğitimi

- Doğa: Fen Bilgisi

- Kişilik özellikleri: Bütün branşlar

d) Branş öğretmenleri tarafından düzenlenen sınıf gözlem formları, nisan ayı sonuna kadar şube rehber öğretmenine teslim edilir, eğitim-öğretim yılı sonuna kadar şube rehber öğretmeni tarafından saklanır.

Gözlem raporu

Madde 17- 6, 7 ve 8”inci sınıftaki her öğrenci için ilgi, yetenek, kişilik özellikleri ile sosyal ve kültürel etkinlikleri ve akademik başarısını içeren gözlem raporu düzenlenir (Ek 2).

Bu düzenleme yapılırken:

a) Şube rehber öğretmeni; branş öğretmenlerinden gelen sınıf gözlem formlarındaki, sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, kişiler arası (sosyal), içsel, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik ve doğa alanlarındaki her bir ölçüte ait gözlem sonuçlarını, tek bir belgeye dönüştürmek yoluyla her öğrencinin gözlem raporunu hazırlar. Bu işlem yapılırken her ölçüte ilişkin sayısal değerler toplanır ve ortalaması alınır.

b) Gözlem raporuna, belirteçlerin sayısal değerlerini karşılayan simgeler (G, Y, B, Ç) yazılır. Sayısal değerler, sadece sınıf gözlem formlarının, gözlem raporuna dönüştürülmesinde ortalamaların alınmasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılır.

c) Şube rehber öğretmeni, gözlem raporunun “Kişilik Özellikleri” bölümünü doldururken, branş öğretmenlerinin sınıf gözlem formunda bildirdikleri görüşlerini de dikkate alır.

d) Gözlem raporu, her öğrenci için yılda bir defa düzenlenir. Mayıs ayı sonunda yapılacak olan veli bilgilendirme toplantısında veliye verilir. Öğrencinin ilgi, yetenek, kişilik özellikleri ile sosyal etkinlikleri ve akademik başarısından velinin de bilgilendirilmesi ve görüşünün alınması sağlanır.

e) Gözlem raporu geri alındıktan sonra okul yönetimine onaylatılır ve öğrenci dosyasında saklanır. Daha sonraki gözlemlerde veli ve/veya öğrenci görüşleri de dikkate alınır

Yöneltme öneri formu

Madde 18- Yöneltme öneri kurulu tarafından diploma almaya hak kazanan

öğrencileri akademik eğitime, meslekî ve teknik eğitime veya güzel sanatlar eğitimine yönlendirmek amacıyla yönlendirme öneri formu düzenlenir (Ek 3).

Bu düzenleme yapılırken:

a) Yönlendirme öneri formunun “İlgi ve yetenekler, kişilik özellikleri, akademik başarıları, katıldığı sosyal ve kültürel etkinlikleri, öğrenci görüşü ve veli görüşü” bölümleri şube rehber öğretmeni tarafından doldurulur. “İlgi ve yetenekler” bölümündeki ek sütunda belirtecin adı yazılarak her ilgi ve yetenek alanının genel ortalamasına yer verilir.

b) Yönlendirme öneri formunun “Öneri” bölümü, şube rehber öğretmeni ve varsa rehber öğretmen tarafından doldurulur.

c) Yönlendirme öneri formunda öğrenci akademik eğitime, meslekî ve teknik eğitime veya güzel sanatlar eğitimine yönlendirilirken gözlem raporundan ve öğrenci dosyasındaki bilgilerden yararlanır.

d) Yönlendirme öneri formunun “Kurul görüşü” bölümü, üyeler tarafından değerlendirildikten sonra imzalanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DiĞER HÜKÜMLER

Özel eğitim sınıfları ve özel eğitim uygulama okulları

Madde 19- Özel eğitim sınıfları ve özel eğitim uygulama okullarında okuyan öğrencilerin yönlendirilmeleri, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre yapılır.

Veli bilgilendirme toplantısı

Madde 20- Veli bilgilendirme toplantısının ders saatleri dışında yapılması esastır. Gerekliğinde okul-aile birliği toplantısı bu toplantıyla birleştirilebilir.

ALTINCI BÖLÜM

YÜRÜRLÜK VE YÜRÜTME

Yürürlük

Madde 21- Bu Yönerge, yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 22- Bu Yönerge hükümlerini, Millî Eğitim Bakanı yürütür.

EK-2

EK-2 İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ KAPSAMINDA

KULLANILAN ARAÇLAR

(Sınıf Gözlem Formları, Gözlem Raporu, Yönelme Öneri Formu)

İLİ:..... İLKÖĞRETİM OKULU EK-2
İLÇESİ:..... 200...-200... ÖĞRETİM YILI GÖZLEM RAPORU Tarih:...../...../200

Öğrencinin No :
Adı Soyadı : Sınıfı :

Bu rapor öğrencimizin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özellikleri doğrultusunda yönlendirilmesini sağlamak amacıyla, sınıf/branş öğretmenlerinin gözlemlerinin değerlendirilmesiyle hazırlanır. Veli ve gerektiğinde öğrenci görüşü alındıktan sonra, Öğrenci Dosyasında saklanmak üzere veli tarafından okula geri gönderilir.

İLGİ VE YETENEKLER		KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ (Öğrencide gözlenen özellikler (X) işareti ile belirtilir)	
SÖZEL-DİLSEL	Dil kurallarını bilme ve dili kurallarına uygun kullanabilme	Kişisel Özellikler	Dürüstlük
	Yaratıcı yazılar yazabilme		Dikkat
	Okuduğunu, dinlediğini ve izlediğini anlayıp yorumlayabilme		Girişimcilik
	Yaş ve seviyesine uygun sözcük dağarcığına sahip olabileme	Toplumsal Özellikler	Sorumluluk
	Boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirmeye istekli oluş		İşbirliği yapabilme
	Yakın ve uzak çevresindeki olay ve gelişmeleri izleme becerisi		Başkalarına saygı
	Ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamla ilgili bilgileri öğrenmeye istekli oluş		Çevresindekilerle uyum
	Tarihsel ve toplumsal olayların neden-sonuçlarını yorumlayabilme	Yardımseverlik	
	Toplumsal yaşama kurallarını bilme ve uygulama	Genel Özellikler	Temizlik, düzenlilik
	Kişisel hak ve özgürlüklerinin farkında oluş		Tutumluluk
Matematiksel işlemlere karşı olumlu tutum geliştirebilme	Eşyalarını koruma		
Sayılar arasındaki ilişkileri kavrayabilme	KATILDIĞI SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER Etkinlikler:	Aldığı Ödül ve Dereceler:	
Soyut kavramları yorumlayabilme			
Analitik düşünme becerisi			
Deney ve gözlemleri yorumlayabilme			
Tasarım ve çizimler yapabilme becerisi			
Sanatsal ve yaratma hazzını duyabilme			
Resim ve renkle ifade etmeye istekli oluş			
Grafik harita ve tabloları yorumlayabilme			
Görsel sunuları izlemeye istekli oluş			
Bağımsız iş yapabilme becerisi			
Kendine güven duygusu kazanabilme			
Kendi başına ürünler oluşturabilme			
Gerçekçi ve başarılı olmaya istekli oluş			
Kendi özelliklerinin farkında olma			
Müziğe karşı ilgi duyuş	Eğitici Kol ve Kulüp:	AKADEMİK BAŞARISI	
Sesleri doğru algılayabilme ve kullanabilme			
Ritim tutabilme			
Müzik aleti çalabilme becerisi			
Müziksel etkinliklere katılmaya istekli oluş			
Bilgi duygu ve düşüncelerini mimik ve davranışlarla ifade etme			
Yaparak ve dokunarak öğrenmeyi tercih ediş			
Bedenini koordinasyon içinde ustaca kullanabilme			
Sportif etkinliklere katılmaya istekli oluş			
Çalışma ve ilişkilerinde el-kol hareketlerini kullanmaya eğilimli oluş			
DOĞA	Doğa ve doğa olaylarına ilgi duyuş	Seviye Tespit Sınavı Sonuçları:	
	Çevreyi koruma bilinci kazanabilme		
	Varlık ve nesnelere sınıflandırabilme becerisi		
	Hayvanların bakım ve korunmasına istekli oluş		
	Bitki yetiştirmeye istekli oluş		

VELİ GÖRÜŞÜ (8. Sınıf öğrenci velileri, öğrenci için uygun gördükleri eğitim programını da görüşleri içinde belirtirler)

Adı Soyadı:
İmza

ÖĞRENCİ GÖRÜŞÜ (8. Sınıf öğrencileri, devam etmek istedikleri eğitim programını da görüşleri içinde belirtirler)

DÜZENLEYEN:
SINIF/ŞUBE REHBER ÖĞRETMENİ
Adı Soyadı:
İmza

...../...../200
.....
OKUL MÜDÜRÜ

YÖNELTME ÖNERİ FORMU

CUMHURİYET İLKÖĞRETİM OKULU
2011-2012 ÖĞRETİM YILI GÖZLEM RAPORU

ÖĞRENCİNİN

ADI SOYADI: SAADET KAYMAKCI

OKUL NO: 800

SINIFI:8

Öğrenci ve Veli Görüşü: (Öğrencinin ilköğretim sonrası devam edebileceği eğitim programına ilişkin)

Veli Görüşü:

Öğrenci Görüşü:

ÖNERİ

Akademik Eğitim

Mesleki ve Teknik Eğitim

Güzel Sanatlar Eğitimi

Öneriyi, öğrenciyi akademik başarısının örtüştüğü aşağıdaki ilgi ve yetenek alanları desteklemektedir.

Sözel-Dilsel	☒	Kişiler arası (Sosyal)	☒	Manbıksal Matematiksel	☒	Görsel - Uzamsal	☒
İçsel	☒	Müziksel Ritmik	☐	Bedensel - Kinestetik	☒	Doğa	☐

İmza

..... Öğretmeni

İmza

Rehber Öğretmeni

İmza

HATİCE MÜYESSER ŞENOL
Şube Rehber Öğretmeni

Güzel Sanatlar Eğitimi önerisi ilgili derse giren öğretmenin görüşü alınıp imzasıyla birlikte sunulur.

KURUL GÖRÜŞÜ: Önerilen eğitim programı uygun bulunmuştur.

Önerilen eğitim programı uygun bulunmamıştır.

* Rehber öğretmen ve şube rehber öğretmenin önerisi uygun bulunmadığından kurul, gerekçesi ile birlikte yeni öneri hazırlar.

Kurul Önerisi:

Gerekçesi

İmza

Rehber Öğretmeni

İmza

Şube Rehber Öğretmeni

İmza

Sınıf Öğretmeni (1-5 Sınıf)

İmza

Branş Öğretmeni

İmza

Branş Öğretmeni

İmza

Branş Öğretmeni

İmza

Branş Öğretmeni

İmza

MÜDÜR YARDIMCISI

...../...../.....

İmza
MUSTAFA KARABACAK
OKUL MÜDÜRÜ

AÇIKLAMALAR:

Yönelme öneri kurulu tarafından, diploma almaya hak kazanan öğrencileri akademik eğitime, mesleki ve teknik eğitime veya güzel sanatlar eğitimine yönleltmek amacıyla yönelme öneri formu düzenlenir.

Bu düzenleme yapılırken:

- Yönelme öneri formunun "İlgi ve yetenekler, kişilik özellikleri, akademik başarı, katıldığı sosyal ve kültürel etkinlikler, öğrenci görüşü ve veli görüşü" bölümleri şube rehber öğretmeni tarafından doldurulur. "İlgi ve yetenekler" bölümündeki ek sütunda belirtecin adı yazılarak ilgi ve yetenek alanının genel ortalamasına yer verilir.
- Yönelme öneri formunun "Öneri" bölümü, şube rehber öğretmeni ve varsa rehber öğretmen tarafından doldurulur.
- Yönelme öneri formunda öğrenci akademik eğitime, mesleki ve teknik eğitime veya güzel sanatlar eğitimine yönlendirilirken, gözlem raporundan ve öğrenci dosyasındaki bilgilerden yararlanır.
- Yönelme öneri formunun "Kurul görüşü" bölümü üyeler tarafından değerlendirildikten sonra imzalanır.
- Bu form iki nüsha halinde hazırlanır. Bu nüsha, öğrenciye diploması ile birlikte verilir, diğer nüsha öğrenci dosyasında saklanır.

EK-3

EK-3 ÖLÇEĞİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İZİN YAZISI

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

13 MAR 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.42.20.02-605.99/ 9221
Konu : Araştırma izni

KONYA ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 21/02/2012 tarihli ve B.30.2.KON.0.43.00.00/06 sayılı yazı

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Mustafa KARABACAK'ın "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Durumları ve Yöneltilme Öneri Formu Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen araştırmanın, İlimiz ekli listede belirtilen 8. Sınıf öğrencilerine uygulanmasında sakınca görülmemektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen nüshalar kullanılacak olup sonucun CD ortamında iki nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini rica ederim.

Tayyar ŞAŞMAZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER:

- 1-Okul Listesi (1 Sayfa)
- 2-Öğretmen Anket Formu(2 Sayfa)
- 3-Anket Formu (2 Sayfa)

Abdülaziz Meh. Atatürk Cad. 42040 Meram/KONYA
Tel:0332 353 30 50 Faks:0332 351 59 40
Web : <http://konya.meb.gov.tr>
E-Posta : konyamem@meb.gov.tr

Strateji :
Bilgi: Fatma GÖRES
0332 353 30 50 (1259)
istatistik42@meb.gov.tr

EK-4

EK-4 ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLER

DOĞACI ZEKA		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılmıyorum	(4) Katılmıyorum	(5) Tamamen Katılmıyorum
1	Doğa ile baş başa olmayı severim.					
2	Bazı insanların çevre ve doğal yaşam hakkındaki duyarsızlıkları beni üzer.					
3	Kuş beslemek, akvaryum sahibi olmak gibi, beni doğaya bağlayan en az bir hobim vardır.					
4	Canlılar âlemi ile ilgili kitap okumayı, belgesel seyretmeyi çok severim.					
5	Bahçe işleriyle ve toprakla uğraşmayı severim.					
ORTALAMA						
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılmıyorum	(4) Katılmıyorum	(5) Tamamen Katılmıyorum
1	Hayat hakkında önemli sorular üzerinde kafa yorarım.					
2	Kendime sakladığım bazı hobilerim vardır.					
3	Kendimi özgür düşünen biri olarak görürüm.					
4	Yaşamımdaki önemli olayları ve iç dünyamla ilgili şeyleri günlüğüme/dosyama kaydedirim.					
5	Hafta sonunu kalabalık içinde geçirmektense bir yayla evinde tek basıma geçirmeyi tercih ederim.					
ORTALAMA						
GÖRSEL/UZAMSAL ZEKA		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılmıyorum	(4) Katılmıyorum	(5) Tamamen Katılmıyorum
1	Gözlerimi kapadığımda sıklıkla açık ve net hayal kurarım.					
2	Fotoğraf çekmeyi ve fotoğraflara bakmayı severim.					
3	Yap-boz gibi görsel bulmaca oyunlarını severim.					
4	Resim yapmayı ve şekil çizmeyi severim.					
5	İçinde bolca resim ve şekil olan okuma araçlarını tercih ederim.					
ORTALAMA						
KİŞİLER ARASI/SOSYAL ZEKÂ		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılmıyorum	(4) Katılmıyorum	(5) Tamamen Katılmıyorum
1	Çevremdeki insanların, danışmak için başvurduğu biriyim.					
2	Bir sorunum olduğunda tek basıma çözmeye çalışmak yerine; yardımına başvurabileceğim birini ararım.					
3	Kendi basıma eğlenmekten çok, bir grup arkadaşla eğlenmeyi tercih ederim.					
4	Kendimi bir lider olarak görürüm. (insanlar bir lider olduğumu söyler)					
5	Derslerimle veya ilgi duyduğum konularla ilgili konuşmalara katılmayı severim.					
ORTALAMA						

	MANTIKSAL/MATEMATİKSEL ZEKÂ	(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Zihnimde kolayca hesap yapabilirim.					
2	Matematik ve Fen dersleri okulda en çok sevdiğim dersler arasındadır.					
3	Deneyler yapıp sonuçlarını merak ederim.					
4	Soyut ve kavramsal şeyler üzerine düşünmeyi severim.					
5	Nesnelerin ölçülmesi ve sınıflandırılması ya da bir şekilde rakamlarla açıklanması onları daha kolay anlamamı sağlar.					
	ORTALAMA					
	BEDENSEL/KİNETİKSEL	(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Düzenli olarak yaptığım en az bir spor ya da fiziksel uğraş vardır.					
2	Yürüyüş, koşu, futbol, basketbol vb. sporları, diğer etkinliklere tercih ederim.					
3	Ağaç isleri, maket yapma, dikiş ve el becerileri gerektiren isleri severim.					
4	Konuşurken sıklıkla el kol hareketi yapar veya diğer çeşitli beden dillerini kullanırım.					
5	Bedensel hareketleri iyi yaptığımı düşünürüm.					
	ORTALAMA					
	SÖZEL/DİLSSEL	(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Kitap almayı ve kitaplara sahip olmayı çok severim.					
2	Televizyon izlemek veya film seyretmekten çok radyo veya bir ses kasetini dinlediğimde daha iyi öğrenirim.					
3	Benim için Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersleri; Matematik ve Fen derslerinden daha kolaydır.					
4	Arabada seyahat ederken, yollardaki manzara ve sekillerden daha çok, gördüğüm yazılar dikkatimi çeker.					
5	Hali hazırda gurur duyduğum, çevremdeki insanlar arasında fark edilmemi sağlayan yazılı bir eserim (şiir, kompozisyon, kitap vb.) vardır.					
	ORTALAMA					
	MÜZİKSEL/RİTMİK ZEKÂ	(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kismen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Bir şarkının yanlış söylendiğini fark ederim.					
2	Bir müzik aleti çalıyorum veya çalmayı çok isterim.					
3	Sokakta yürürken bazen kendimi bir melodi mırıldanırken bulurum.					
4	Davul veya def gibi vurmali çalgılara kolayca tempo tutarım.					
5	İş yaparken, ders çalışırken veya yeni bir şey öğrenirken sık sık kendi kendime tempo tutar veya bir melodi mırıldanırım.					
	ORTALAMA					

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz nedir?

1. Bayan

2. Erkek

2. Şu andaki göreviniz nedir?

1. Yönetici 2. Branş Öğretmeni

3. Okul Reh. Öğrt. 4. Diğer.....

3. En son mezun olduğunuz eğitim programı hangisidir?

1. Üç yıllık eğitim ens 2. Lisans

3. Yüksek Lisans

4. Meslekî kıdeminiz nedir?

1. 0-7 yıl

2. 8-15 yıl

3. 16-25 yıl

4. 26 yıl ve daha fazla

5. Branşınız nedir ? (Yalnızca branş öğretmenleri dolduracaktır.)

1. Türkçe

5. Fen Bilgisi

9. Beden Eğitimi

2. Yabancı Dil

6. Matematik

10. Müzik

3. Sosyal Bilgiler

7. İş Eğitimi

11. Bilgisayar

4. Din Kültürü

8. Resim-İş

12. Rehberlik ve Psik. Dan.

6. Şube rehber öğretmenliği göreviniz var mı? (Yalnızca branş öğretmenleri dolduracaktır.)

1. Evet

2. Hayır

7. Doldurduğunuz çoklu zeka gözlem formu hangi ders grubundadır?

1. Türkçe – Yabancı Dil

2. Sosyal Bilgiler-Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

3. Matematik

4. Fen Bilgisi

5. Resim-İş Eğitimi-Bilgisayar

6. Beden Eğitimi

7. Müzik

8. Rehberlik ve Psikolojik Danışma

8. Ders saatlerine göre ayrılmış branşınız hangi gruptadır?

1. Türkçe (5 saat)

2. Matematik –Yabancı Dil (4 saat)

3. Sosyal Bilgiler-Fen Bilgisi (3 saat)

4. Din Kültürü-İş eğitimi-Beden Eğitimi (2 saat)

5. Resim-Müzik-Bilgisayar (1 saat)

6. Rehberlik ve Psikolojik Danışma

ÖĞRETMENLERİN YÖNELTMEYE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ		(1)HiçKatılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3)KısmenKatılmıyorum	(4) Katılıyorum	(5) TamamenKatılıyorum
1.	Branş öğretmenleri ile şube rehber öğretmenleri, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarını doldururken öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri hakkında yeterli görüş alışverişinde bulunmaktadır.					
2.	Öğretmenler, öğrenci hakkında topladıkları bilgileri gerektiğinde velilerle paylaşma imkânı bulmaktadır.					
3.	Öğrenciler uygulanan gözlem formu, test ve/veya envanter sonuçlarından haberdar edilmektedir.					
4.	Öğrencileri üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin uygulanmasında yöneticiler ve öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliği yeterlidir.					
5.	Öğretmenler, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarıyla yapılan üst öğrenime ve mesleğe yönlendirme etkinliklerinin yeterli bilgisine sahiptir.					
6.	Öğretmenlere çoklu zekâ kuramı ile ilgili yeterli ve anlaşılır hizmet içi eğitim verilmektedir.					
7.	Yönlendirme etkinlikleri ile ilgili sorumluluklar okul rehber öğretmeniyle paylaşılmaktadır.					
8.	Öğretmenler, çoklu zekâ alanlarına dayalı gözlem formlarıyla yapılan yönlendirme etkinliklerini benimsemektedir.					
9.	Velilerin, çocukları hakkındaki beklentileri onların baskın zekâ alanlarına uygun ve gerçekçidir.					
10.	İlköğretim ikinci kademedeki öğrenciler üstün oldukları zekâ alanlarının, ilgi ve yeteneklerinin farkındadır.					
11.	Yöneltilme gözlem formları öğrencilerin tüm yönleriyle tanınıp yönlendirilmelerinde yeterlidir.					
12.	Okulda ders içi etkinlikler, öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat vermektedir					
13.	Okulda ders dışı etkinlikler (sosyal, kültürel, sportif vb.), öğrencilere farklı zekâ alanlarındaki yeteneklerini sergilemelerine fırsat vermektedir.					
14.	Okulda öğrencilerin farklı zekâ alanlarına yönelik yeterli sayıda seçmeli ders vardır.					
15.	Öğrenciler, okuldaki seçmeli dersleri üstün oldukları zekâ alanlarına göre secme fırsatına sahiptir.					
16.	Okul, öğrencilerin farklı zekâ alanlarını ortaya çıkaracak gerekli teknolojik araç-gereç ve fizikî ortam düzenlemelerine(laboratuvar, atölye vb.) sahiptir.					
17.	Branş ve şube rehber öğretmenlerine kendilerine düşen görevlerini(gözlem formlarının doldurulması, raporların hazırlanması vb.) yerine getirmeleri için verilen süre yeterlidir.					
18.	Okul rehber öğretmenleri, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencileri tüm yönleriyle tanıyarak yönlendirme etkinliklerini yürütmek için yeterli zamana sahiptir.					
19.	Branş derslerinin saatleri, öğrencilerin tüm yönleriyle gözlenmesi ve tanınması için yeterlidir					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : **Mustafa KARABACAK**
Uyruğu : **T.C.**
Doğum Yeri ve Tarihi : **Beyşehir - 17.01.1977**
Telefon : **0505 8548797**
Faks :
e-mail : **mkarabacak42@hotmail.com**

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
İlkokul	: Huğlu İlkokulu, Beyşehir, Konya	1988
Ortaokul	: Huğlu Ortaokulu, Beyşehir, Konya	1991
Lise	: Beyşehir Lisesi, Konya	1994
Lisans	: Gazi Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği.	1998
Yüksek Lisans	: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı.	2012

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
1998-2005	Afyonkarahisar-Bolvadin Kocatepe İlköğretim Okulu	Öğretmen
2005-2008	Afyonkarahisar-Bolvadin Fatih Sultan Mehmet İlköğretim Okulu	Müdür Yardımcısı
2008-2010	Konya-Beyşehir Emen İlköğretim Okulu	Öğretmen
2010-	Konya-Beyşehir Cumhuriyet İlköğretim Okulu	Müdür